

ЗАКОН за отбраната и въоръжените сили на Република България

Обн., ДВ, бр. 35 от 12.05.2009 г., в сила от 12.05.2009 г., изм., бр. 74 от 15.09.2009 г., в сила от 15.09.2009 г., бр. 82 от 16.10.2009 г., в сила от 16.10.2009 г., бр. 93 от 24.11.2009 г., в сила от 25.12.2009 г., бр. 99 от 15.12.2009 г., в сила от 1.01.2010 г., изм. и доп., бр. 16 от 26.02.2010 г., в сила от 26.02.2010 г., изм., бр. 88 от 9.11.2010 г., в сила от 1.01.2011 г., доп., бр. 98 от 14.12.2010 г., в сила от 14.12.2010 г., изм., бр. 101 от 28.12.2010 г., изм. и доп., бр. 23 от 22.03.2011 г., в сила от 22.03.2011 г., бр. 48 от 24.06.2011 г., в сила от 24.06.2011 г., изм., бр. 99 от 16.12.2011 г., в сила от 1.01.2012 г., бр. 100 от 20.12.2011 г., в сила от 1.01.2012 г., изм. и доп., бр. 20 от 9.03.2012 г., в сила от 10.06.2012 г., изм., бр. 33 от 27.04.2012 г., доп., бр. 38 от 18.05.2012 г., в сила от 1.07.2012 г., изм., бр. 15 от 15.02.2013 г., в сила от 1.01.2014 г., бр. 66 от 26.07.2013 г., в сила от 26.07.2013 г., бр. 68 от 2.08.2013 г., в сила от 2.08.2013 г., изм. и доп., бр. 1 от 3.01.2014 г., изм., бр. 98 от 28.11.2014 г., в сила от 28.11.2014 г., бр. 14 от 20.02.2015 г., изм. и доп., бр. 24 от 31.03.2015 г., изм., бр. 61 от 11.08.2015 г., в сила от 1.11.2015 г., изм. и доп., бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 1.11.2015 г., бр. 88 от 13.11.2015 г., в сила от 1.11.2015 г., бр. 13 от 16.02.2016 г., в сила от 16.02.2016 г., доп., бр. 17 от 1.03.2016 г., изм. и доп., бр. 50 от 1.07.2016 г., в сила от 1.07.2016 г., доп., бр. 81 от 14.10.2016 г., в сила от 1.01.2017 г., изм. и доп., бр. 98 от 9.12.2016 г., бр. 103 от 27.12.2016 г., изм., бр. 58 от 18.07.2017 г., в сила от 18.07.2017 г., изм. и доп., бр. 85 от 24.10.2017 г., бр. 103 от 28.12.2017 г., в сила от 1.01.2018 г., изм., бр. 7 от 19.01.2018 г., бр. 77 от 18.09.2018 г., в сила от 1.01.2019 г., бр. 98 от 27.11.2018 г., в сила от 1.01.2019 г., изм. и доп., бр. 17 от 26.02.2019 г., бр. 42 от 28.05.2019 г., в сила от 28.05.2019 г., доп., бр. 94 от 29.11.2019 г., в сила от 29.11.2019 г., изм. и доп., бр. 38 от 24.04.2020 г., в сила от 24.04.2020 г., изм., бр. 69 от 4.08.2020 г., бр. 109 от 22.12.2020 г., в сила от 22.12.2020 г., бр. 16 от 23.02.2021 г., изм. и доп., бр. 23 от 19.03.2021 г., в сила от 1.09.2021 г., попр., бр. 25 от 26.03.2021 г., изм., бр. 15 от 22.02.2022 г., в сила от 22.02.2022 г., бр. 62 от 5.08.2022 г., в сила от 1.08.2022 г., изм. и доп., бр. 14 от 10.02.2023 г., в сила от 10.02.2023 г., изм., бр. 84 от 6.10.2023 г., в сила от 6.10.2023 г., изм. и доп., бр. 2 от 5.01.2024 г., в сила от 5.01.2024 г., бр. 38 от 30.04.2024 г., в сила от 30.04.2024 г., доп., бр. 39 от 1.05.2024 г., в сила от 1.05.2024 г., изм., бр. 70 от 20.08.2024 г., в сила от датата, определена в Решение на Съвета на Европейския съюз за приемането на еврото от Република България, прието в съответствие с чл. 140, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз и Регламент на Съвета на Европейския съюз, приет в съответствие с чл. 140, параграф 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Този закон урежда обществените отношения, свързани с отбраната и с въоръжените сили на Република България.

Чл. 2. (1) Законът се прилага спрямо българските граждани, държавните органи, органите на местното самоуправление и местната администрация и юридическите лица, регистрирани по българското законодателство.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 3. (1) Отбраната на Република България е система от политически, икономически, военни, социални и други дейности за осигуряване на стабилна среда на

сигурност и за подготовка и осъществяване на въоръжена защита на териториалната цялост и независимостта на държавата.

(2) За подготовката и осъществяването на отбраната на страната се възлагат права и задължения на въоръжените сили на Република България, на държавните органи, на органите на местното самоуправление и местната администрация, на юридическите лица и на гражданите.

Чл. 4. (1) Отбраната на Република България е част от националната сигурност, която се определя от националните интереси.

(2) Отбраната на Република България се осъществява и при условията на колективната отбрана на съюзниците от Организацията на Северноатлантическия договор (НАТО), както и в рамките на Европейската политика за сигурност и отбрана.

Чл. 5. Дейностите, свързани с отбраната, се осъществяват в съответствие с Конституцията, законите и с международните договори, по които Република България е страна.

Чл. 6. (1) Отбраната осигурява:

1. (изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) създаване, поддържане и използване на необходимите ресурси на страната за формиране и поддържане на стабилна среда на сигурност;
2. защита на територията и населението при военни заплахи и във военно време;
3. (изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) създаване, поддържане и управление на националните ресурси и средства за отбрана на страната извън ресурсите и средствата по стратегическите планове и планове за операции на въоръжените сили.

(2) Дейностите по ал. 1 се осъществяват чрез:

1. (изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) съвместни действия със съюзниците от НАТО, с държавите - членки на Европейския съюз, и с международни организации за създаване на стабилна среда на сигурност;
2. прогнозиране на военните заплахи и планиране на отбраната;
3. подготовка и поддържане в необходимата бойна, оперативна и мобилизационна готовност, както и способност за развърщане на въоръжените сили на Република България;
4. подготовка на инфраструктурата на страната за отбрана;
5. водене на наблюдение и разузнаване;
6. логистично осигуряване и поддръжка на въоръжените сили;
7. охрана на държавната граница;
8. подготовка на населението и икономиката за действие при заплахи от военен характер и/или във военно време;
9. поддържане и използване на въоръжените сили при бедствия;
10. участие в овладяването и/или преодоляването на последиците от бедствия;
11. изграждане и поддържане на Интегрирана комуникационно-информационна система за управление на страната и въоръжените сили при извънредно положение, военно положение и/или положение на война;
12. поддържане на сътрудничество със съюзни и други държави, международни правителствени и неправителствени организации;
13. военно-патриотично обучение и възпитание на населението на страната;
14. (нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) провеждане на отбранително-мобилизационна подготовка.

Чл. 7. (1) Поддържането на отбранителната способност на страната е задължение на държавните органи, въоръжените сили, органите на местното самоуправление и местната администрация, както на гражданите и на юридическите лица, на които това е възложено.

(2) Отбраната на Република България се осъществява при ефективно използване на националния отбранителен потенциал, включващ въоръжените сили и невоенни компоненти.

Чл. 8. При осъществяване на отбранителната политика Република България участва в международни организации, политико-военни съюзи за колективна отбрана и други инициативи в областта на военнополитическото и военното сътрудничество.

Чл. 9. За постигане целите на националната политика в областта на отбраната министърът на отбраната осъществява международно сътрудничество със съответните органи на други държави и международни организации.

Чл. 10. (1) Държавата осигурява необходимите човешки, финансови, материални, административни и други ресурси и услуги за изпълнение на задачите по отбраната на страната.

(2) Ресурсното осигуряване на отбраната се осъществява чрез планиране, управление и контрол на програмен принцип.

Чл. 11. (1) Планирането на отбраната е дейност за определяне, изграждане и развитие на необходимите способности и на свързаните с тях човешки, финансови, материални и други ресурси и услуги за постигане целите на отбраната и за изпълнение на задълженията на Република България в системите за колективната сигурност и отбрана.

(2) Планирането на отбраната се извършва въз основа на:

1. Стратегията за национална сигурност на Република България;
2. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Националната отбранителна стратегия;
3. (изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) концепциите и доктрините на въоръжените сили;
4. основните стратегии и актовете на Европейския съюз в областта на сигурността и отбраната и стратегическите концепции на НАТО.

(3) Обект на планиране са въоръжените сили и гражданските ресурси от транспортната и съобщителната система, здравеопазването, строителството, икономиката, енергетиката, селското и горското стопанство и други елементи на гражданската инфраструктура.

(4) Планирането на гражданските ресурси включва определянето на военновременните потребности на страната от военна и гражданска продукция и услуги, възлагането на военновременни задачи, разработването на планове и програми и сключването на договори за тяхното осигуряване.

(5) Дейностите по ал. 4 се определят с наредба на Министерския съвет.

(6) Управлението на средствата и ресурсите за осигуряване на дейностите по отбраната на страната се извършва на основата на надеждност и всеобхватност на финансовата и друга информация, ефективност, ефикасност и икономичност.

Чл. 12. (1) (Изм. - ДВ, бр. 15 от 2013 г., в сила от 1.01.2014 г.) За подготовката и работата на държавната администрация и органите на местното самоуправление и местната администрация и на гражданските ресурси при положение на война или военно положение се приема държавен военновременен план по ред, определен с акт на Министерския съвет.

(2) Въз основа на държавния военновременен план държавните органи, органите на местното самоуправление и местната администрация и юридическите лица с военновременни задачи изготвят свои военновременни планове.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 15 от 2013 г., в сила от 1.01.2014 г.) Военновременните планове се разработват при условия и по ред, определени с акт на Министерския съвет.

Чл. 13. (1) Финансовото осигуряване на дейностите в областта на отбраната се извършва от държавния бюджет и от други източници, предвидени в закон или в акт на Министерския съвет.

(2) За финансовото осигуряване на дейността си Министерството на отбраната съставя бюджет, който е част от държавния бюджет.

(3) В приходната част на бюджета на Министерството на отбраната постъпват и средствата от:

1. таксите, събрани по Закона за държавните такси, за извършване на действия и услуги и за издаване на документи, дубликати и преписи от документи от министерството;
 2. светлинни такси за навигационно осигуряване в териториалното море по Закона за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България;
 3. (изм. - ДВ, бр. 48 от 2011 г., в сила от 24.06.2011 г., доп., бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.) глобите, наложени по този закон, Закона за военната полиция, и глобите, наложени по Закона за военните паметници и по Закона за резерва на въоръжените сили на Република България;
 4. услуги, отдаване под наем, продажба на недвижими имоти и движими вещи, предоставени за управление на министерството;
 5. приходи от използване и от разпореждане с обекти на интелектуалната собственост на министерството;
 6. дарения;
 7. други източници, определени със закон или с акт на Министерския съвет.
- (4) (Изм. - ДВ, бр. 15 от 2013 г., в сила от 1.01.2014 г.) Министърът на отбраната е първостепенен разпоредител с бюджет.

Чл. 14. (1) Държавата се грижи за опазване на живота и здравето на български и чужди граждани и лица без гражданство, които се намират на територията на Република България или под нейна юрисдикция по време на война, военно или извънредно положение. (2) Държавата полага особени грижи за гражданите, пострадали при или по повод отбраната на страната.

Глава втора

ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОТБРАНАТА

Раздел I

Органи за ръководство на отбраната

Чл. 15. Ръководството на отбраната на Република България се осъществява от:

1. Народното събрание;
2. президента на републиката;
3. Министерския съвет;
4. министъра на отбраната.

Чл. 16. Народното събрание:

1. решава въпросите за обявяване на война и за сключване на мир;
2. обявява военно или друго извънредно положение върху цялата територия на страната или върху част от нея по предложение на президента на републиката или на Министерския съвет;
3. разрешава пребиваването на чужди войски на територията на страната или преминаването им през нея;
4. ратифицира и денонсира със закон международните договори с военен характер;
5. приема Стратегия за национална сигурност на Република България по предложение на Министерския съвет;
6. (изм. – ДВ, бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.) определя общата численост на въоръжените сили и приема програми за развитието им по предложение на Министерския съвет;
7. определя средствата от държавния бюджет, необходими за осигуряване отбраната на страната, както и за участие в операции и мисии извън територията на страната;
- 7а. (нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) приема с решение програма и/или проекти за инвестиционни разходи за придобиване и/или модернизация на въоръжение,

техника и оборудване за нуждите на въоръжените сили, когато стойността на всеки от проектите надвишава 100 млн. лв., по предложение на Министерския съвет;

8. открива, преобразува, преименува и закрива военни академии и висши военни училища, както и филиали и факултети в тях, в които се извършва обучение по специалности от регулираните професии;

9. упражнява парламентарен контрол върху органите на изпълнителната власт, изпълняващи функции в областта на отбраната.

Чл. 17. (1) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Президентът на републиката в качеството си на държавен глава и във взаимодействие с другите държавни органи осъществява дейност за създаване на стабилна среда на сигурност и за развитие на Република България като демократична държава.

(2) Президентът на републиката възглавява Консултативния съвет за национална сигурност. Статутът на съвета се определя със закон.

Чл. 18. Президентът на републиката е върховен главнокомандващ на въоръжените сили на Република България в мирно и във военно време.

Чл. 19. Президентът на републиката по предложение на Министерския съвет:

1. утвърждава стратегическите планове за действие на въоръжените сили;
2. привежда въоръжените сили или част от тях в по-висока степен на бойна и оперативна готовност;
3. обявява обща или частична мобилизация;
4. назначава и освобождава висшия команден състав на въоръжените сили и удостоява офицери с висши военни звания.

Чл. 20. При военен конфликт или война президентът на републиката:

1. обявява положение на война при въоръжено нападение срещу страната или при необходимост от неотложно изпълнение на международни задължения, при военно или друго извънредно положение, когато Народното събрание не заседава; в тези случаи то се свиква незабавно, за да се произнесе по решението;
2. координира външнополитическите усилия за участие в международните организации и структури за сигурност с цел прекратяване на военния конфликт или на войната;
3. ръководи Върховното главно командване, издава актове за подготовката на страната и въоръжените сили за война и за водене на военни действия;
4. привежда в изпълнение военновременните планове по предложение на Министерския съвет;
5. въвежда ограничителен режим върху информацията, свързана с отбраната на страната;
6. внася предложение в Народното събрание за сключване на мир.

Чл. 21. (1) Президентът на републиката за изпълнение на правомощията си на върховен главнокомандващ издава укази и може да отправя обръщения и послания.

(2) Указите на президента на републиката, с които се осъществяват функции по отбраната на страната, се приподписват от министър-председателя.

(3) Президентът на републиката има право да изисква от министъра на отбраната, от началника на отбраната и от други държавни органи необходимата и пълна информация за осъществяване на функциите му като върховен главнокомандващ на въоръжените сили.

Чл. 22. (1) Министерският съвет осъществява общото ръководство на отбраната и въоръжените сили.

(2) Министерският съвет:

1. ръководи и осъществява държавната политика на страната в областта на отбраната;
2. (отм. – ДВ, бр. 61 от 2015 г., в сила от 1.11.2015 г.);
3. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) приема Националната отбранителна стратегия;

4. ръководи и координира планирането на отбраната на страната;
5. (изм. – ДВ, бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.) предлага на Народното събрание да определи общата численост и приеме програми за развитието на въоръжените сили на страната;
6. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) приема план за развитие на въоръжените сили;
7. приема стратегически планове за действие на въоръжените сили и ги предлага на президента на републиката за утвърждаване;
8. (отм. - ДВ, бр. 15 от 2013 г., в сила от 1.01.2014 г.);
9. приема по предложение на министъра на отбраната държавен военновременен план за осигуряване и управление на гражданските ресурси за отбраната на страната извън ресурсите и средствата по планове на въоръжените сили и възлага изпълнението му;
10. приема програми за създаване и оборудване на територията на страната на обекти и зони за целите на отбраната и възлага на министъра на отбраната контрола за тяхната реализация;
11. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) приема стратегия за развитие на отбранително-технологична индустриална база;
- 11а. (нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) приема с решение програма и/или проекти за инвестиционни разходи за придобиване и/или модернизация на въоръжение, техника и оборудване за нуждите на въоръжените сили, когато стойността на всеки от проектите е от 50 до 100 млн. лв.;
- 11б. (нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) предлага за приемане от Народното събрание програма и/или проекти за инвестиционни разходи за придобиване и/или модернизация на въоръжение, техника и оборудване за нуждите на въоръжените сили, когато стойността на всеки от проектите надвишава 100 млн. лв.;
12. ръководи организирането на подготовката на населението, икономиката, военновременните запаси и инфраструктурата за отбрана на страната;
13. предлага на президента на републиката привеждането на въоръжените сили в по-висока степен на бойна и оперативна готовност, както и обявяването на обща или частична мобилизация;
14. приема по предложение на министъра на отбраната решения за провеждане на стратегическия преглед на отбраната и/или периодични прегледи на отбраната;
15. приема мобилизационните планове и осъществява общото ръководство на мобилизацията на въоръжените сили и привеждането на страната от мирно във военно положение;
16. определя нормативи, условия и ред за създаване, съхраняване и използване на военновременни запаси и други суровини и материали за военно време и определя изисквания към транспортната, енергийната, съобщителната и складовата система, населените места и стопанските обекти за съответствие с нуждите на отбраната;
17. открива, преобразува и закрива факултети, филиали и институти към военните академии и висшите военни училища извън случаите по чл. 16, т. 8 по предложение на министъра на отбраната;
18. (отм. – ДВ, бр. 88 от 2015 г., в сила от 1.11.2015 г.);
19. прави предложение до президента на републиката за назначаване и освобождаване на висшия команден състав на въоръжените сили и за удостояване на офицери с висши военни звания;
20. разрешава пребиваването на чужди и съюзнически въоръжени сили на територията на страната или преминаването им през нея в случаите, посочени в специален закон;
21. одобрява изпълнението на проекти на територията на Република България, финансирани цялостно или частично по Програмата на НАТО за инвестиции в сигурността;
22. (доп. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., изм., бр. 98 от 2016 г.) определя в единен списък юридически лица, стратегически и други особено важни обекти, които са от значение за отбраната на страната във военно време, по предложение на министъра на

отбраната въз основа на предложения на съответните министри и ръководители на ведомства;

23. (нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) възлага военновременни задачи по отбраната на страната на държавните органи, органите на местното самоуправление и местната администрация, както и на юридически лица от единния списък по т. 22 по предложение на министъра на отбраната въз основа на предложения на съответните министри и ръководители на ведомства за изпълнение на държавния военновременен план.

(3) При упражняване на правомощията си по ал. 1 и 2 Министерският съвет се подпомага от Съвет по сигурността.

(4) (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Условието и редът за изпълнение на дейностите по ал. 2, т. 22 и 23 се определят с акт на Министерския съвет.

Чл. 23. Министерският съвет ежегодно до 31 март внася в Народното събрание доклад за състоянието на отбраната и въоръжените сили, по който Народното събрание се произнася с решение.

Чл. 24. (1) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Министерският съвет по предложение на министъра на отбраната приема Класификатор на длъжностите на военнослужещите в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия, който се обнародва в "Държавен вестник".
(2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2018 г., в сила от 1.01.2019 г.) В класификатора по ал. 1 длъжностите за военнослужещи се определят по длъжностни нива и военни звания. При определянето им са допустими отклонения от Закона за администрацията и актовете по прилагането му.
(3) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., доп., бр. 98 от 2016 г.) Въз основа на класификатора по ал. 1 министърът на отбраната или оправомощени от него длъжностни лица утвърждават длъжностните разписания и щатове на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия.

Чл. 25. (1) Министърът на отбраната ръководи и отговаря за провеждането на държавната политика в областта на отбраната на страната.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) При изпълнение на правомощията си по този закон министърът на отбраната се подпомага от заместник-министри, постоянен секретар на отбраната и началник на отбраната.

Чл. 26. Министърът на отбраната:

1. ръководи планирането на отбраната;
2. съставя проект на бюджет на министерството и ръководи изпълнението му;
3. ръководи дейността по осигуряване на информация в интерес на отбраната;
4. осъществява международно сътрудничество в областта на отбраната и сключва международни договори;
- 4а. (нова – ДВ, бр. 17 от 2019 г.) сключва или оправомощава длъжностно лице да сключва споразумения и административни договорености с органи на други държави или международни организации относно защитата на личните данни във връзка с осъществяване на международната дейност по т. 4.
5. участва във формирането на политиката и вземането на решения в НАТО и в Европейския съюз на равнище министри на отбраната на държавите членки;
6. ръководи кадровата политика;
7. ръководи осъществяването на здравната политика и на военномедицинското и психологичното осигуряване;
- 7а. (нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) ръководи политиката по логистичното осигуряване на въоръжените сили и координира осигуряването на поддръжката от Република България като страна домакин с компетентните органи на страната и чуждите и/или съюзническите въоръжени сили при преминаване през и/или пребиваването им на територията на страната;
8. ръководи социалната политика;

9. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) контролира дейностите по създаване на безопасни и здравословни условия за изпълнение на военната служба и за полагане на труд в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия;
10. разрешава участието на военни формирования при овладяване и/или преодоляване на последиците от бедствия въз основа на постъпило искане от съответния държавен орган съгласно планове за провеждане на спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи;
11. (изм. и доп. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) ръководи политиката по стандартизирането, кодифицирането и сертифицирането на отбранителните продукти за нуждите на въоръжените сили в съответствие със стандартизационните споразумения на НАТО и Европейския съюз, по които Република България е страна;
- 11а. (нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) ръководи политиката по управление на жизнения цикъл на отбранителни продукти и издава наредба за условията и реда за осъществяване на тази дейност в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия;
12. (изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) утвърждава концепциите, доктрините и планове за операции на въоръжените сили по предложение на началника на отбраната;
13. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) ръководи дейността по опазване на класифицираната информация в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия в съответствие със Закона за защита на класифицираната информация;
- 13а. (нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) обявява списък на категориите информация, подлежаща на класификация като служебна тайна за сферата на дейност на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия;
14. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) назначава и отзовава представителите на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия в международни организации, аташетата по отбраната, военните аташета и служителите в службите към тях и ръководи тяхната дейност;
15. (изм. - ДВ, бр. 68 от 2013 г., в сила от 2.08.2013 г.) осъществява общото ръководство на военното образование и на научната дейност и предлага създаването, преобразуването и закриването на военни академии, висши военни училища, факултети, филиали и институти към тях и на научни организации съгласувано с министъра на образованието и науката;
- 15а. (нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., изм., бр. 68 от 2013 г., в сила от 2.08.2013 г., отм., бр. 109 от 2020 г., в сила от 22.12.2020 г.);
16. (изм. - ДВ, бр. 68 от 2013 г., в сила от 2.08.2013 г., доп., бр. 79 от 2015 г., в сила от 1.08.2016 г.) открива, преобразува, променя и закрива детски градини към министерството съгласувано с министъра на образованието и науката;
17. организира дейността по опазване и възстановяване на околната среда в районите на дислокация на военните формирования и в местата на провеждане на учения и мероприятия, свързани с отбраната на страната;
18. (изм. – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) съгласува по предложение на министъра на транспорта и съобщенията реда за въвеждане и правилата за работа на Единната система за гражданско и военно управление на въздушното пространство, ръководи и контролира съвместно с министъра на транспорта и съобщенията използването на териториалното море на Република България и вътрешните морски води за военни цели;
19. (изм. – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) изготвя списък на военните летища, на които могат да се приемат чуждестранни военни въздухоплавателни средства, и съвместно с министъра на транспорта и съобщенията изготвят списък на военните летища, които могат да

бъдат определени за запасни летища на български граждански въздухоплавателни средства, изпълняващи международни и вътрешни обществени превози;

20. ръководи дейността по осигуряване на авиационна безопасност и летателна годност на военните въздухоплавателни средства и издава наредба за условията и реда за осъществяване на тази дейност;

21. определя реда за регистрация на въздухоплавателните средства на въоръжените сили в Регистъра на военните въздухоплавателни средства на Република България и организира воденето на въздухоплавателните средства на въоръжените сили в него;

22. определя реда за разследване на авиационни произшествия с български военни въздухоплавателни средства, както и на чуждестранни военни въздухоплавателни средства на територията на страната;

23. управлява предоставените на министерството държавни имоти и ръководи инвестиционната политика в министерството;

24. съгласува инфраструктурни проекти от национално значение за съответствието им с утвърдените от Министерския съвет изисквания за нуждите на отбраната;

25. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) ръководи спортната дейност в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия и отговаря за развитието на спортната база;

26. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) ръководи информационната дейност на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия и връзките с обществеността;

27. ръководи основни геодезически и картографски дейности, свързани със сигурността и отбраната на страната;

28. ръководи дейностите по подпомагане и грижи за военноинвалидите и военнопострадалите;

29. осъществява сътрудничество с военно-патриотичните съюзи, организации и сдружения на военнослужещите и определя формите за провеждането на военно-патриотичното възпитание;

30. утвърждава уставите на въоръжените сили, които се обнародват в "Държавен вестник";

31. ръководи изграждането, развитието и поддържането на Интегрирана комуникационно-информационна система за управление на страната и въоръжените сили при извънредно положение, военно положение или положение на война при условия и по ред, определени с акт на Министерския съвет;

31а. (нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) утвърждава програма и/или проекти за инвестиционни разходи за придобиване и/или модернизация на въоръжение, техника и оборудване за нуждите на въоръжените сили, когато стойността на всеки от проектите не надвишава 50 млн. лв.;

31б. (нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) осъществява общото методическо ръководство, координация и контрол на дейностите по отбранително-мобилизационна подготовка на страната;

31в. (нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) осъществява общото ръководство на проектното управление в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия;

32. (нова – ДВ, бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.) определя числеността на военните формирования в рамките на определената в плана по чл. 60е численост на структурите от Българската армия и на другите структури от въоръжените сили по чл. 50, ал. 1;

33. (предишна т. 32 – ДВ, бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.) изпълнява и други правомощия, възложени му със закон.

Чл. 27. Министърът на отбраната внася в Министерския съвет:

1. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) проект на Национална отбранителна стратегия;

2. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) проект на план за развитие на въоръжените сили;
3. проект на държавен военновременен план;
- За. (нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., изм., бр. 98 от 2016 г.) проект на Единен списък на юридически лица, стратегически и други особено важни обекти, които са от значение за отбраната на страната във военно време, въз основа на предложения на съответните министри и ръководители на ведомства;
- Зб. (нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) предложение за възлагане на военновременни задачи по отбраната на страната на държавните органи, органите на местното самоуправление и местната администрация и на юридически лица от Единния списък по чл. 22, ал. 2, т. 22 въз основа на предложения на съответните министри и ръководители на ведомства за изпълнение на държавния военновременен план;
4. проекти на стратегическите планове за действия на въоръжените сили;
5. предложения за привеждане на въоръжените сили или на част от тях в по-висока степен на бойна готовност и/или за обявяване на обща или частична мобилизация;
6. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., бр. 98 от 2016 г.) предложения за длъжностите в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия, изискващи висши офицерски звания, предложения за назначаване и освобождаване на висши командни длъжности и за удостоверяване на офицери с висши военни звания;
7. проект за провеждане на стратегически и/или периодични прегледи на отбраната;
8. (изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., бр. 14 от 2015 г., бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) проект на стратегия за развитие на отбранително-технологична индустриална база съвместно с министъра на икономиката и индустрията;
- 8а. (нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) програма и/или проекти за инвестиционни разходи за придобиване и/или модернизация на въоръжение, техника и оборудване за нуждите на въоръжените сили, когато стойността на всеки от проектите надвишава 50 млн. лв.;
9. (отм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.);
10. (нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) проекти за изграждане и развитие на интегрирана комуникационно-информационна система за управление на страната и въоръжените сили при извънредно положение, при военно положение или при положение на война;
11. (нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) проект на Каталог на Република България за планираните възможности по поддръжка от страната домакин.

Чл. 28. (1) Министърът на отбраната по предложение на началника на отбраната разрешава използването на оръжие и бойни средства от български военни формирования:

1. в случаите на завладяване на българско и/или съюзническо бойно средство на територията на Република България с цел извършване на терористичен или друг акт с опасни последици за населението и/или за суверенитета на страната;
2. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) в случаите на нарушаване на въздушното пространство или на правилата на полетите над територията на Република България от въздухоплавателно средство, движещо се по начин, предизвикващ съмнение, че може да бъде използвано като оръжие за терористични действия;
3. в случаите на навлизане във вътрешните морски води и в териториалното море на Република България на чуждестранен кораб или друго плавателно средство, което откаже да спре или се възпротиви, или прибегне до насилствени действия срещу задържането му;
4. в други случаи, когато възникне заплахата от терористични действия или опасност от употреба на оръжие за масово унищожение на територията на Република България.

(2) (Нова – ДВ, бр. 13 от 2016 г., в сила от 16.02.2016 г.) В случаите по чл. 130, ал. 2 министърът на отбраната по предложение на началника на отбраната разрешава използването на оръжие и бойни средства от българските въоръжени сили и/или от въоръжените сили на съюзнически държави.

(3) (Предишна ал. 2, доп. – ДВ, бр. 13 от 2016 г., в сила от 16.02.2016 г.) Употребата на оръжието и бойните средства по ал. 1 и 2 е съответстващо на заплахата или опасността.

(4) (Предишна ал. 3, доп. – ДВ, бр. 13 от 2016 г., в сила от 16.02.2016 г.) За случаите на използване на оръжие и бойни средства министърът на отбраната утвърждава процедури и правила по предложение на началника на отбраната.

(5) (Предишна ал. 4 – ДВ, бр. 13 от 2016 г., в сила от 16.02.2016 г.) Министърът на отбраната незабавно уведомява министър-председателя и президента на републиката за предприетите действия по ал. 1 - 3.

(6) (Предишна ал. 5, изм. – ДВ, бр. 13 от 2016 г., в сила от 16.02.2016 г.) Министър-председателят уведомява държавите – членки на НАТО, и държавите - членки на Европейския съюз, в случай че заплахата от терористични действия или опасността от употреба на оръжие за масово унищожение представлява опасност за тях.

Чл. 29. (1) (Изм. – ДВ, бр. 79 от 2015 г., в сила от 1.11.2015 г., бр. 98 от 2016 г., бр. 69 от 2020 г.) Министърът на отбраната получава пряко информация относно националната сигурност и отбраната на страната, Българската армия, военните академии и висшите военни училища и структурните звена в министерството, придобита от Служба "Военно разузнаване" и служба "Военна полиция", както и информацията, предоставена от Държавна агенция "Национална сигурност" и Държавна агенция "Разузнаване".

(2) Началникът на отбраната получава съответната информация по ал. 1, свързана с изпълнението на функциите му по този закон.

Чл. 30. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 31. (1) При осъществяване на правомощията си министърът на отбраната издава правилници, наредби, инструкции и заповеди.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 32. (1) Към министъра на отбраната функционира политически кабинет, който се организира от началник на кабинета.

(2) Политическият кабинет подпомага министъра на отбраната при определянето и провеждането на политиката в областта на отбраната и осъществяването на гражданския контрол върху въоръжените сили.

(3) Съставът на политическия кабинет се определя съгласно Закона за администрацията.

Чл. 33. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 1.07.2011 г., доп., бр. 38 от 2020 г., в сила от 24.04.2020 г., изм., бр. 69 от 2020 г., бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.) Към министъра на отбраната се създава Съвет по отбрана, който е колегиален съвещателен орган на министъра на отбраната и включва заместник-министрите на отбраната, началника на политическия кабинет, постоянния секретар на отбраната, началника на отбраната и неговите заместници, командира на Съвместното командване на силите, командирите на Сухопътните войски, Военновъздушните сили и Военноморските сили, командира на Съвместното командване на специалните операции, директора на Служба "Военно разузнаване" и началника на Военна академия "Георги Стойков Раковски".

(2) В заседанията на Съвета по отбрана по решение на министъра на отбраната могат да участват и други лица извън лицата по ал. 1.

(3) Съветът по отбрана подпомага министъра на отбраната, като в него се внасят за обсъждане:

1. проект на Национална отбранителна стратегия;

2. проект на устройствен правилник на Министерството на отбраната;
3. проект на бюджет на министерството;
4. проект на план за развитие на въоръжените сили;
5. предложенията за назначаване и освобождаване на висшия команден състав и удостоверяването на офицери с висши военни звания.
- (4) Министърът на отбраната внася за разглеждане в Съвета по отбрана и други въпроси.
- (5) Министърът на отбраната определя правилата за работа и дневния ред на заседанията на Съвета по отбрана.
- (6) Министърът на отбраната информира върховния главнокомандващ за заседанията на Съвета по отбрана.
- (7) Министърът на отбраната със своя заповед определя състава на Програмен съвет, Съвет по отбранителни способности и Съвет по въоръженията и приема правилници за тяхната дейност.

Раздел II

Други органи и организации в областта на отбраната

Чл. 34. (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) (1) Държавните органи, органите на местното самоуправление и местната администрация и юридическите лица с възложени военновременни задачи по отбраната на страната провеждат отбранително-мобилизационна подготовка.

(2) Държавните органи, органите на местното самоуправление и местната администрация и юридическите лица с възложени военновременни задачи по отбраната на страната разработват и поддържат в готовност за изпълнение план за привеждане в готовност за работа във военно време, военновременен план и други планове, свързани с отбраната, при условия и по ред, определени с актове на Министерския съвет.

(3) Дейностите и задачите по отбранително-мобилизационна подготовка; условията и редът за тяхното осъществяване; условията и редът за функциониране на системата за военновременен управление на държавната и местната администрация и юридическите лица с възложени военновременни задачи по отбраната на страната; редът за оповестяване и привеждане в готовност за работа във военно време; редът и условията за снабдяването с основни хранителни и нехранителни стоки във военно време се определят с актове на Министерския съвет.

(4) За изпълнение на военновременните задачи по отбраната на страната и на дейностите и задачите по отбранително-мобилизационна подготовка на държавните органи и органите на местното самоуправление и местната администрация, и юридическите лица с възложени военновременни задачи ежегодно се осигуряват бюджетни субсидии от държавния бюджет чрез бюджетите на съответните разпоредители с бюджет, които контролират готовността за изпълнение на възложените им военновременни задачи.

Чл. 35. (1) Министърът на вътрешните работи съгласувано с министъра на отбраната поддържа в оперативна и мобилизационна готовност структурите на Министерството на вътрешните работи за изпълнение на военновременните им задачи.

(2) (Нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Министърът на вътрешните работи координира дейността на съставните части на Единната спасителна система при защита на населението и изпълнява дейности и задачи съгласно държавния военновременен план.

(3) (Предишна ал. 2, изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Органите на Министерството на вътрешните работи самостоятелно или съвместно с органите на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия и други специализирани органи осигуряват защита на стратегически за страната дейности и обекти, както и на обявените за критична инфраструктура.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Министърът на отбраната и министърът на вътрешните работи издават съвместни инструкции за взаимодействието между двете ведомства за изпълнение на дейностите, възложени им по този закон, и за извършване на пожарогасителната и аварийно-спасителната дейност.

Чл. 36. (Отм. - ДВ, бр. 15 от 2013 г., в сила от 1.01.2014 г.).

Чл. 37. Министърът на външните работи в рамките на своята компетентност осъществява ръководство и координация на изпълнението на международните задължения на Република България, произтичащи от членството в Европейския съюз в областите на Общата външна политика и политика за сигурност и Европейската политика за сигурност и отбрана, както и от членството в Организацията на обединените нации (ООН), НАТО и други международни организации и коалиции.

Чл. 38. (Изм. - ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Министърът на транспорта и съобщенията съгласувано с министъра на отбраната:

1. внася в Министерския съвет проекти на нормативни актове за поддържане и използване на железопътния, автомобилния и водния транспорт, както и на гражданската авиация във военно време;
2. организира подготовката на железопътния, автомобилния и водния транспорт, както и на гражданската авиация за привеждането им от мирно във военно време и поддържа мобилизационната готовност на структурите с функции в областта на отбраната;
3. организира изграждането и поддържането на транспортните обекти за нуждите на отбраната, осигурява и поддържа военновременните мощности в транспортната мрежа.

Чл. 39. (Изм. - ДВ, бр. 93 от 2009 г., в сила от 25.12.2009 г., отм., бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 40. (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г.) (1) (Предишен текст на чл. 40 - ДВ, бр. 50 от 2016 г., в сила от 1.07.2016 г., изм., бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Министърът на транспорта и съобщенията съгласувано с министъра на отбраната:

1. организира и ръководи подготовката на пощенските и електронните съобщителни мрежи за привеждането им в по-високи степени на готовност и за съобщително осигуряване на въоръжените сили и на страната в мирно и във военно време;
2. (отм. - ДВ, бр. 50 от 2016 г., в сила от 1.07.2016 г.);
3. (отм. - ДВ, бр. 50 от 2016 г., в сила от 1.07.2016 г.);
4. определя условията и реда за използване на електронните съобщителни мрежи и осигурява електронни съобщения за управление при обявяване на по-високи степени на бойна готовност на въоръжените сили и при обявяване на военно положение, положение на война или извънредно положение.

(2) (Нова - ДВ, бр. 50 от 2016 г., в сила от 1.07.2016 г., изм., бр. 15 от 2022 г., в сила от 22.02.2022 г.) Министърът на електронното управление съгласувано с министъра на отбраната:

1. организира изграждането и поддържането на специални обекти за нуждите на отбраната и инсталираните за нуждите на отбраната мощности за военно време;
2. създава, експлоатира, поддържа и развива електронна съобщителна мрежа и пунктове за управление във връзка с националната сигурност и отбраната;
3. (нова - ДВ, бр. 94 от 2019 г., в сила от 29.11.2019 г.) разработва и актуализира План за използване на Интегрираната комуникационно-информационна система за управление на страната и въоръжените сили при извънредно положение, военно положение или положение на война.

Чл. 41. (Изм. - ДВ, бр. 79 от 2015 г., в сила от 1.11.2015 г.) Председателят на Държавната агенция "Национална сигурност", председателят на Държавна агенция "Разузнаване" и началникът на Националната служба за охрана осъществяват дейността си

по защита на националната сигурност във взаимодействие с министъра на отбраната, като издават съвместни инструкции.

Чл. 42. Българската народна банка:

1. разработва правила и нормативи за осигуряване дейността на банковата система във военно време;
2. съгласувано с министъра на отбраната разработва план за привеждане на Българската народна банка в готовност за работа във военно време;
3. ръководи методически планирането за привеждане на банковата система в готовност за работа във военно време.

Чл. 43. (1) Областните управители и кметовете на общините организират в съответните административно-териториални единици изпълнението на задачите, свързани с отбраната, които произтичат от законите и от актовете на органите за ръководство на отбраната.

(2) Областните управители и кметовете на общините осъществяват в съответните административно-териториални единици подготовката на икономиката и населението за отбрана, като:

1. (изм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г., бр. 98 от 2016 г.) подпомагат органите на Министерството на отбраната по воденето на военния отчет и по извикването, оповестяването, изпращането и доставянето на запасни и техника-запас;
2. (изм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.) предоставят помещения и осигуряват административно дейността на органите на Министерството на отбраната по военния отчет;
3. осигуряват денонощно дежурство и оповестяване при привеждане в по-висока степен на бойна и оперативна готовност, при мобилизация и във военно време;
4. осигуряват функционирането на икономиката за нуждите на отбраната в съответните административно-териториални единици във военно време;
5. при обявяване на мобилизация или война изпълняват възложените им задължения от органите за ръководство на отбраната;
6. организират и ръководят мероприятията за защита на населението и икономиката при бедствия и във военно време;
7. поддържат регистър на обектите и системите от критичната инфраструктура в съответните административно-териториални единици;
8. (нова - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.) ежегодно изготвят предложения до министъра на отбраната за обучение на техни ръководни кадри и служители по въпросите, свързани с резерва.

(3) Средствата за изпълнение на възложените задачи по ал. 1 ежегодно се осигуряват от държавния бюджет.

Чл. 44. (1) При упражняване на правомощията си по чл. 43, ал. 2 областните управители и кметовете на общини се подпомагат от съвети по сигурност.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 93 от 2009 г., в сила от 25.12.2009 г., бр. 88 от 2010 г., в сила от 1.01.2011 г., доп., бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г., бр. 98 от 2016 г.) Областните съвети по сигурност се състоят от председател - областния управител, и членове - заместник областните управители, директорите на дирекции в областната администрация, директора на областната дирекция на Министерството на вътрешните работи, директора на териториалната дирекция на Държавна агенция "Национална сигурност", ръководителя на териториалната структура на Централното военно окръжие, ръководителя на териториалното звено на Главна дирекция "Пожарна безопасност и защита на населението" на Министерството на вътрешните работи, директора на центъра за спешна медицинска помощ, началника на звеното по отбранително-мобилизационна подготовка в областната администрация и представители на териториалните звена на централната администрация на изпълнителната власт.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.) Общинските съвети по сигурност се състоят от председател - кмета на общината, и членове - заместник-кметовете, началника на звеното "Сигурност и отбранително-мобилизационна подготовка", представител на териториалната структура на Централното военно окръжие и представители на териториалните звена на централната администрация на изпълнителната власт.

(4) (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Функциите на съветите по сигурност в областните администрации и общините се определят с акт на Министерския съвет.

(5) (Предишна ал. 4 – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Поименният състав и редът за работа на съветите по сигурност се определят със заповед на кмета на общината, съответно на областния управител.

Чл. 45. (1) (Отм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.).

(2) (Отм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.).

(3) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) При обявяване на мобилизация или положение на война юридическите лица по чл. 34, ал. 1 привеждат в действие изпълнението на съответните планове и организират защитата на работниците и служителите си.

(4) Юридическите лица, на които не са възложени военновременни задачи и които не разработват военновременен план:

1. (изм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.) при обявяване на мобилизация

подпомагат органите на Министерството на отбраната по военния отчет при оповестяването, изпращането и доставянето на запасни и техника-запас;

2. организират защитата на своите работници и служители във военно време.

(5) Разпоредбата на ал. 4, т. 2 се прилага и по отношение на юридически лица със седалище и регистрация в друга държава, които осъществяват дейност на територията на страната.

(6) Юридическите лица предоставят на органите на Министерството на отбраната необходимата информация за водене на военния отчет и за подготовката на страната за отбрана.

Чл. 46. Българският Червен кръст подпомага държавата в подготовката на населението за действия при военно положение, военни конфликти и бедствия, подготвя формирования за първа помощ и оказва такава помощ у нас и в чужбина на пострадали при въоръжени конфликти и бедствия.

Чл. 47. Подготовката на ръководителите на държавната, на местната администрация и на юридическите лица за изпълнение на задачите, свързани с отбраната, се извършва по ред, определен с акт на Министерския съвет.

Глава трета

ВЪОРЪЖЕНИ СИЛИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Раздел I

Общи положения

Чл. 48. Въоръжените сили са създадени от държавата военни и специализирани формирования и техни обединения, подчинени на специфична организация и ред на функциониране, които притежават и прилагат военни и специални средства за действие за осигуряване целите на отбраната на страната.

Чл. 49. На територията на Република България не може да се създават военни и други формирования, които използват военна организация или въоръжение и бойна техника или в които се предвижда изпълнение на военна служба, освен когато това е предвидено в закон или в акт на Министерския съвет.

Чл. 50. (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Въоръжените сили на Република България включват:

1. Българската армия;
2. служба "Военна полиция";
3. (Изм. – ДВ, бр. 69 от 2020 г.) Служба "Военно разузнаване";
4. военните академии и висшите военни училища;
5. Военномедицинската академия;
6. Националната гвардейска част;
7. (отм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.);
8. (Нова - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 1.07.2011 г.) Военно-географската служба;
9. (Нова - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 1.07.2011 г., отм., бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.);
10. (Нова - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.) Централното военно окръжие;
11. (Нова - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.) Централния артилерийски технически изпитателен полигон;
12. (Нова - ДВ, бр. 1 от 2014 г.) Комендантство – МО.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г., доп., бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.) В състава на въоръжените сили във военно време се включват запасните и техниката-запас по Закона за резерва на въоръжените сили на Република България, както и структури от другите сили от системата за национална сигурност на Република България, определени с акт на Министерския съвет.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 1.07.2011 г., бр. 98 от 2016 г.) Военнослужещите от Министерството на отбраната и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната извън посочените в ал. 1, както и резервистите по Закона за резерва на въоръжените сили на Република България са част от личния състав на въоръжените сили.

Чл. 51. (1) Военните формирования от въоръжените сили се комплектуват с личен състав, оръжие, бойна и друга техника, оборудване и имущество, средства за командване и управление на операциите в бойни условия, осигуряващи изпълнението на задачите по отбраната на страната и изпълнението на операции и мисии извън територията на страната.

(2) Структурите по чл. 50, ал. 2 се комплектуват с личен състав, оръжие, специална и друга техника, оборудване и имущество, които осигуряват поддържането на оперативна готовност за изпълнението на задачите им по отбраната на страната, от бюджета на съответните министерства и другите ведомства.

Чл. 52. (1) Въоръжените сили на Република България гарантират суверенитета и независимостта на страната и защитават нейната териториална цялост.

(2) На въоръжените сили в мирно време не могат да се възлагат задачи от вътрешнополитически характер.

Чл. 53. (1) Въоръжените сили поддържат способности за предотвратяване, възпиране и отговор на възможните заплахи срещу Република България и съюзниците ѝ за постигане на целите на националната политика в областта на отбраната.

(2) Във военно време изпълнението на задачите от въоръжените сили на Република България може да се осъществява съвместно и/или координирано със сили на НАТО и/или от държавите - членки на Европейския съюз, при условия и по ред, определени в международен договор.

Чл. 54. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) (Предишен текст на чл. 54 – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Въоръжените сили на Република България изпълняват задачите си въз основа на:

1. стратегически планове за действие на въоръжените сили;
2. планове за операции на въоръжените сили.

(2) (Нова – ДВ, бр. 23 от 2021 г., в сила от 19.03.2021 г.) Разработването на планове по ал. 1, активирането на необходимите сили и средства и изпълнението на конкретен план се възлагат на началника на отбраната със заповед на министъра на отбраната.

(3) (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г., предишна ал. 2, бр. 23 от 2021 г., в сила от 19.03.2021 г.) Планове за операции на военните формирования от въоръжените сили се утвърждават по реда на организационната им подчиненост от висшестоящия командир/началник по предложение на непосредствения им командир/началник.

Чл. 55. (1) Въоръжените сили се изграждат и изпълняват задачите си на принципите на организационна подчиненост, единоначалието и йерархия в правомощията на командирите и началниците, определени в уставите на въоръжените сили.

(2) Единоначалието във въоръжените сили установява процедура по издаване и изпълнение на заповедите и по осъществяване на взаимоотношенията на власт и подчинение между командира или началника и военнослужещия.

(3) Непосредственото ръководство на формированията във въоръжените сили се осъществява от командирите и началниците.

(4) Командирите и началниците във въоръжените сили при осъществяване на правомощията си издават заповеди.

(5) (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 56. В мирно време въоръжените сили изпълняват задачи по:

1. поддържане на боеспособността, боеготовността и способността за развързване в съответствие с рисковете и заплахите;
2. (нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) наблюдение и ранно предупреждение за рискове и заплахи за националната и колективна сигурност и отбрана;
3. (нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) поддържане и развитие на способности за киберотбрана и на Интегрираната комуникационно-информационна система за управление на страната и въоръжените сили при извънредно положение, военно положение или положение на война;
4. (предишна т. 2 – ДВ, бр. 98 от 2016 г., изм., бр. 14 от 2023 г., в сила от 10.02.2023 г.) участие в операции, мисии и в международни инициативи на или извън територията на страната;
5. (предишна т. 3 – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) участие в инициативи и контролни дейности за укрепване и разширяване на доверието и сътрудничеството в областта на отбраната;
6. (предишна т. 4 – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) поддържане на готовност и оказване на хуманитарна помощ и спасителни действия на територията и в морските пространства на страната и извън нея в съответствие с националното законодателство и международните договори, по които Република България е страна, по решение на съответния държавен орган;
7. (предишна т. 5 – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) подготовка и обучение на формирования за провеждане на спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи за овладяване и/или преодоляване на бедствия;
8. (предишна т. 6 – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) участие в превантивната и непосредствената защита на населението и провеждане на спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи по ред, определен в Закона за защита при бедствия;
9. (предишна т. 7 – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) неутрализиране на невзривени бойни припаси на територията на Република България.

Чл. 57. (1) (Предишен текст на чл. 57 – ДВ, бр. 17 от 2016 г.) Въоръжените сили могат да изпълняват задачи и по:

1. (изм. – ДВ, бр. 103 от 2016 г.) оказване съдействие на органите за сигурност в борбата им срещу разпространяване на оръжия за масово унищожение, незаконен трафик на оръжие и тероризъм;
2. (доп. – ДВ, бр. 1 от 2014 г., изм., бр. 103 от 2016 г.) охраната на стратегически обекти, на обекти и системи от критичната инфраструктура, за което може да се сключи договор със

заинтересуваните лица, както и провеждане на специални операции за противодействие на тероризма и преодоляване на последиците от тероризъм;

3. (нова – ДВ, бр. 17 от 2016 г.) участие в охраната на държавната граница.

(2) (Нова – ДВ, бр. 17 от 2016 г., доп., бр. 103 от 2016 г.) Изпълнението на задачите по ал. 1 се възлага на въоръжените сили с акт на Министерския съвет, с който се определя и финансовото и ресурсното осигуряване на участието им, и със Закона за противодействие на тероризма.

(3) (Нова – ДВ, бр. 17 от 2016 г.) Министърът на отбраната определя правила за използване на сила при изпълнението на задачите по ал. 1 по предложение на началника на отбраната.

Чл. 57а. (Нов – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) (1) (Изм. – ДВ, бр. 16 от 2021 г.) При заявена от Държавния авиационен оператор обективна невъзможност да изпълнява полети със специално предназначение или полети за нуждите на други министерства или ведомства при условията и по реда на чл. 64б от Закона за гражданското въздухоплаване същите може да се изпълняват с военни въздухоплавателни средства и екипажи от състава на въоръжените сили.

(2) Полети по ал. 1, включително извън територията на страната, се изпълняват след разрешение на министъра на отбраната по предложение на началника на отбраната.

(3) Изразходваните финансови средства за изпълнение на полетите по ал. 1 се възстановяват на Министерството на отбраната от бюджета на съответната администрация, министерство или ведомство.

Чл. 58. При обявяване на военно положение въоръжените сили:

1. (доп. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) повишават готовността на системата за наблюдение, ранно предупреждение и управление;
2. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) повишават готовността на военните формирования и структурите по чл. 50, ал. 2 в съответствие със степента на военната заплаха;
3. (изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) въвеждат в действие стратегическите планове, планове за операции на въоръжените сили и военновременните планове.

Чл. 59. (1) При въоръжено нападение срещу Република България и при обявяване на положение на война въоръжените сили отблъскват нападението и защитават териториалната цялост и независимостта на страната и гарантират нейния суверенитет.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Изпълнението на задачите по ал. 1 може да се извършва самостоятелно, съвместно и/или координирано със сили и формирования от държави - членки на НАТО, при условия и по ред, определени в международен договор и в стратегическите планове и планове за операции на въоръжените сили.

Чл. 60. Забранява се създаването и функционирането на структури на политически партии и политически движения, както и осъществяването на политическа дейност във въоръжените сили.

Чл. 60а. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Българската армия е национална военна институция, основа на българските въоръжени сили.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 1.07.2011 г.) Българската армия включва:

1. (Изм. – ДВ, бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.) Съвместно командване на силите и военни формирования на пряко подчинение на командира на Съвместното командване на силите;
2. три вида въоръжени сили:
 - а) Сухопътни войски;
 - б) Военновъздушни сили;
 - в) Военноморски сили;

3. (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г., изм., бр. 42 от 2019 г., в сила от 28.05.2019 г.) Съвместно командване на специалните операции и военни формирования на пряко подчинение на командира на Съвместното командване на специалните операции;
4. (Нова – ДВ, бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.) Командване за логистична поддръжка и военни формирования на пряко подчинение на командира на Командването за логистична поддръжка;
5. (Нова – ДВ, бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.) Командване за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана и военни формирования на пряко подчинение на командира на Командването за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана.

Чл. 60б. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., изм., бр. 23 от 2011 г., в сила от 1.07.2011 г., бр. 98 от 2016 г., бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.) Съвместното командване на силите, командванията на Сухопътните войски, Военновъздушните сили и на Военноморските сили, Съвместното командване на специалните операции, Командването за логистична поддръжка и Командването за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана се ръководят от командири, подпомагани от щабовете, които формират оперативното ниво за командване и управление в Българската армия.

Чл. 60в. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., изм., бр. 23 от 2011 г., в сила от 1.07.2011 г., изм. и доп., бр. 98 от 2016 г., изм., бр. 42 от 2019 г., в сила от 28.05.2019 г., бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.) (1) Командирите на Съвместното командване на силите, Сухопътните войски, Военновъздушните сили, Военноморските сили, Съвместното командване на специалните операции, Командването за логистична поддръжка и Командването за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана са непосредствено подчинени на началника на отбраната и осъществяват командването и управлението на подчинените им военни формирования.

(2) Командирът на Съвместното командване на силите осъществява оперативното командване и управление на придадените му военни формирования от структурите по чл. 60а, ал. 2, т. 2 – 5 при провеждането на съвместни операции.

Чл. 60г. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., отм., бр. 23 от 2011 г., в сила от 1.07.2011 г.).

Чл. 60д. (Нов - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 1.07.2011 г., изм., бр. 15 от 2013 г., в сила от 1.01.2014 г., бр. 1 от 2014 г., изм. и доп., бр. 98 от 2016 г., изм., бр. 42 от 2019 г., в сила от 28.05.2019 г., бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.) (1) Съвместното командване на силите, Сухопътните войски, Военновъздушните сили, Военноморските сили, Съвместното командване на специалните операции, Командването за логистична поддръжка и Командването за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана са юридически лица на бюджетна издръжка, които отговарят за:

1. управлението на предоставените им имоти;
 2. разходването на средствата за доставки, строителство и услуги в рамките на определения от министъра на отбраната лимит, освен ако не се извършва от министъра;
 3. управлението на движимите вещи – държавна собственост;
 4. разпореждането с излишните им движими вещи – частна държавна собственост, с изключение на:
 - а) оръжия, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия;
 - б) продукти, свързани с отбраната, които не са оръжия, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия и изделия и технологии с двойна употреба;
 - в) (изм. – ДВ, бр. 14 от 2023 г., в сила от 10.02.2023 г.) движими вещи с общо предназначение, обявени за излишни с акт на министъра на отбраната.
- (2) Разпореждането с движимите вещи по ал. 1, т. 4, букви "а", "б" и "в" се извършва от министъра на отбраната.

Чл. 60е. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., предишен чл. 60д, изм., бр. 23 от 2011 г., в сила от 1.07.2011 г., бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г., бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.) Функционалната и организационната структура, органите за управление, подчинеността, числеността, дислокацията, въоръжението, техниката и материалните ресурси на структурите от въоръжените сили, както и на доброволния резерв на въоръжените сили се определят с плана за развитие на въоръжените сили.

Раздел II

Участие на въоръжените сили в операции и мисии самостоятелно или в състава на многонационални военни формирования извън територията на страната и в състава на многонационални военни формирования на територията на страната (Загл. изм. – ДВ, бр. 14 от 2023 г., в сила от 10.02.2023 г.)

Чл. 61. (Изм. – ДВ, бр. 14 от 2023 г., в сила от 10.02.2023 г.) Въоръжени сили на Република България могат да бъдат изпращани и използвани самостоятелно или в състава на многонационални военни формирования извън територията на страната и в състава на многонационални военни формирования на територията на страната при спазване на българското законодателство, целите и принципите на Устава на ООН и другите международни договори в сила за Република България, като се отчитат националните интереси.

Чл. 62. Народното събрание разрешава изпращането и използването на въоръжени сили извън територията на Република България с политико-военен характер.

Чл. 63. Министерският съвет разрешава изпращането и използването на въоръжени сили извън територията на Република България за:

1. изпълнение на съюзнически задължения, произтичащи от международен договор, ратифициран, обнародван и влязъл в сила за Република България, с който се създава съюз с политико-военен характер;
2. участие в хуманитарни мисии;
3. участие в дейности, които нямат политико-военен характер, с изключение на случаите по чл. 64.

Чл. 64. Министърът на отбраната разрешава изпращане и използване извън територията на Република България:

1. (изм. - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 22.03.2011 г.) до 300 военнослужещи и/или военна техника и оборудване и/или до три военни въздухоплавателни средства, и/или един военен кораб с техните екипажи за участие в дейностите по чл. 63, т. 3;
2. (изм. - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 22.03.2011 г.) до 600 военнослужещи и/или военна техника и оборудване, и/или до три военни кораба включително, и/или до пет военни въздухоплавателни средства с техните екипажи на територията на съюзническа държава за участие в дейностите по чл. 63, т. 3;
3. на военномедицински екипи и полеви болници за медицинско осигуряване на бойни действия и/или за предотвратяване и преодоляване на последици от епидемии и други масови заболявания, застрашаващи значителна част от населението на съответната територия.

Чл. 65. (1) Министерският съвет и министърът на отбраната уведомяват незабавно за своето решение Народното събрание и президента на републиката. В случаите по чл. 64 министърът на отбраната уведомява незабавно и Министерския съвет.

(2) В случай на съмнение относно характера на изпращането и използването на въоръжени сили извън територията на страната се произнася Народното събрание.

Чл. 66. (1) Министърът на външните работи осигурява предоставянето на взаимна основа на постоянни дипломатически разрешения с продължителност до 12 месеца за осъществяване на особено важни полети, логистични полети (транспорт на пътници и материали), полети, свързани с издирвателни и спасителни операции, хуманитарни полети, санитарни полети, възстановителни полети и полети с цел ремонт, навигационни полети, съвместни тренировки, участие във военни учения и операции, технически кацания и презареждане с гориво, изпълнявани от български военни и/или наети от Министерството на отбраната въздухоплавателни средства.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Постоянните дипломатически разрешения по ал. 1 се осигуряват от министъра на външните работи по заявки от министъра на отбраната и от ръководителите на дипломатическите мисии, акредитирани от Република България, след съгласуване с компетентните структури на Министерството на отбраната и Министерството на транспорта и съобщенията.

Чл. 67. Държавните органи информират обществеността за решението за изпращане и използване на въоръжени сили извън територията на Република България при спазване на националното законодателство за защита на класифицираната информация и международните договори, по които Република България е страна.

Чл. 68. (1) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Въоръжените сили на Република България се използват съобразно целите и мотивите, определени в решението за тяхното изпращане и в плановете за операции за съответните мисии.

(2) За определяне характера на действията, за които български въоръжени сили се изпращат и използват извън територията на Република България, органите по чл. 63 и 64 отчитат целите и мотивите на тяхното провеждане, средствата за постигане на тези цели, както и реда и организацията на участващите въоръжени сили.

(3) Промяна в целите и мотивите по ал. 1 се допуска с ново решение.

Чл. 69. (1) При участието си в мисии и операции извън територията на Република България българските въоръжени сили спазват разпоредбите на българското законодателство, Устава на ООН, международните договори, по които Република България е страна, и принципите и нормите на международното хуманитарно право, като се отчитат националните интереси.

(2) За всяко участие на български военнослужещи в операции и мисии извън територията на Република България началникът на отбраната изготвя правила за използване на сила.

(3) При участие на български военнослужещи в многонационални формирования, когато са изготвени съвместни правила за използване на сила, те се прилагат от военнослужещите от българските въоръжени сили, доколкото не противоречат на този закон, правилника за неговото прилагане, уставите на въоръжените сили на Република България и правилата по ал. 2.

(4) Правилата за използване на сила са задължителни за изпълнение от военнослужещите от българските въоръжени сили. Нарушителите на правилата носят дисциплинарна отговорност и могат да бъдат отзовани от участие в съответната мисия и операция.

Чл. 69а. (Нов - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 22.03.2011 г.) (1) При участие в операции и мисии извън територията на страната министърът на отбраната или оправомощено от него длъжностно лице разрешава изплащането на обезщетение за

имуществени вреди, причинени от български военнослужещи на трети лица на територията на държавата, където се провежда съответната операция или мисия.

(2) Общият размер на дължимото обезщетение по ал. 1 се определя в рамките на бюджета на съответната операция или мисия.

(3) За изплатеното обезщетение по ал. 1 виновният военнослужещ отговаря по правилата на чл. 253.

Чл. 70. (1) В операции и мисии извън територията на Република България могат да участват и български граждани, сключили договор за служба в доброволния резерв. За срока на участието в операцията или мисията се присвоява военното звание, изисквано за заемане на длъжността.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 79 от 2015 г., в сила от 1.11.2015 г.) Служители от Държавна агенция "Национална сигурност" и държавните служители по Закона за Държавна агенция "Разузнаване" могат да участват в мисии и операции по ал. 1 при условия и по ред, определени с наредба на Министерския съвет.

(3) Извън случаите по ал. 1 и 2 български граждани с необходимото образование и квалификация могат да участват в операции и мисии извън територията на Република България при условия и по ред, определени с акт на Министерския съвет.

(4) Лицата по ал. 2 и 3 не са част от въоръжените сили. Статусът на лицата по ал. 3 се определя от международните договорености за конкретната операция или мисия и българското законодателство.

Чл. 71. (1) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) За участие в операции или мисии извън територията на Република България министърът на отбраната командирова:

1. българските военнослужещи в състава на военни формирования – за срок, не по-дълъг от 6 месеца;

2. българските военнослужещи на отделни длъжности или длъжности в щаботе на операции или мисии – за срок съгласно конкретната международна договореност, но не по-дълъг от една година.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Военнослужещите по ал. 1 могат да се командирова за следващо участие в операции или мисии извън територията на Република България най-рано 12 месеца, а военнослужещите-лекари – най-рано 6 месеца след изтичане на срока по ал. 1.

(3) Срокът по ал. 1 може да бъде удължаван, а срокът по ал. 2 - да бъде намаляван, след предварително писмено съгласие на военнослужещия.

(4) (Нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Срокът на командировката по ал. 1 може еднократно без съгласие на военнослужещия да бъде удължаван до 30 календарни дни със заповед на министъра на отбраната по мотивирано предложение на началника на отбраната.

Чл. 72. (1) (Изм. – ДВ, бр. 14 от 2023 г., в сила от 10.02.2023 г.) Оперативното управление на българските въоръжени сили в случаите по чл. 61 се осъществява в съответствие с решенията на международните организации или международните договори за мандата на конкретната операция, мисия или международна инициатива.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 1.07.2011 г., бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.) Националният контрол върху формированията по ал. 1 се осъществява за съвместните операции - от командира на Съвместното командване на силите, за самостоятелните операции - от съответния командир на вида въоръжена сила, а непосредственото командване и контрол - от съответния командир в зоната на операцията.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Прехвърлянето на правомощията за оперативното управление на формированията по ал. 1 се извършва от началника на отбраната.

Чл. 73. (1) При преминаване на държавната граница на Република България военнослужещият представя:

1. военна карта за самоличност или паспорт;
 2. заповед за индивидуално или групово придвижване, издадена от министъра на отбраната или от оправомощено от него длъжностно лице, удостоверяваща статуса на лицето или групата като член или членове на въоръжената сила, както и разпореденото придвижване.
- (2) В заповедта по ал. 1, т. 2 се отбелязва носенето на служебно оръжие, неговата система и номер.

Чл. 74. (1) При преминаване на държавната граница на Република България стоките - собственост или в управление на Министерството на отбраната, които са предназначени за ползване от въоръжените сили, изпратени извън територията на Република България, се декларират по ред, определен с акт на министъра на финансите.

(2) Условието и редът за облекчаване на митническите формалности се определят с акта по ал. 1.

Чл. 75. (Изм. - ДВ, бр. 99 от 2009 г., в сила от 1.01.2010 г.) Финансовото осигуряване на участието на Република България в операции и мисии извън територията на страната се извършва от държавния бюджет чрез одобрения бюджет на Министерството на отбраната за съответната година.

Чл. 76. Министърът на отбраната организира и координира всички дейности по осигуряването, комплектуването и подготовката на формированията от въоръжените сили във връзка с изпращането и използването им извън територията на Република България.

Чл. 76а. (Нов – ДВ, бр. 14 от 2023 г., в сила от 10.02.2023 г.) (1) Редът и условията за преминаването през или пребиваването на територията на Република България на съюзнически и/или чужди въоръжени сили за участие в операции, мисии или международни инициативи на територията на страната се уреждат в Закона за преминаването през и пребиваването на територията на Република България на съюзнически и на чужди въоръжени сили.

(2) Органът, разрешаващ преминаването през или пребиваването на територията на Република България на съюзнически и/или чужди въоръжени сили по ал. 1, определя условията и реда за участие на българските въоръжени сили в съответната операция, мисия или международна инициатива.

(3) Разпоредбите на чл. 67, чл. 68, ал. 1, чл. 69, чл. 70, ал. 1 и чл. 72 се прилагат и в случаите на участие на въоръжените сили в състава на многонационални военни формирования при провеждане на операции, мисии и други международни инициативи на територията на страната.

Чл. 76б. (Нов – ДВ, бр. 14 от 2023 г., в сила от 10.02.2023 г.) (1) За участие в състава на многонационални военни формирования при провеждане на операции или мисии на територията на страната, извън случаите по чл. 109, 111 и 122, министърът на отбраната назначава българските военнослужещи за срок, не по-дълъг от една година.

(2) Срокът по ал. 1 може еднократно без съгласие на военнослужещия да бъде удължен до 30 календарни дни със заповед на министъра на отбраната по мотивирано предложение на началника на отбраната.

(3) Срокът по ал. 1 или удълженият срок по ал. 2 могат да бъдат удължавани със срок до една година след предварително писмено съгласие на военнослужещия.

(4) За военнослужещите, назначени на длъжности по чл. 134, ал. 3, т. 2, в случаите, когато международната организация или инициатива участва в операция или мисия на територията на страната, срокът на участието им е за срока на участието на международната организация или инициатива в операцията или мисията, но не е по-дълъг от срока по чл. 134, ал. 4.

Глава четвърта

УПРАВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСТВОТО НА

ОТБРАНАТА, НА СТРУКТУРИТЕ НА ПРЯКО ПОДЧИНЕНИЕ НА МИНИСТЪРА НА ОТБРАНАТА И НА БЪЛГАРСКАТА АРМИЯ

(Загл. изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.)

Чл. 77. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Министерството на отбраната подпомага министъра на отбраната при изпълнение на правомощията му като централен едноличен орган на изпълнителната власт и в дейността му по ръководство и командване на въоръжените сили.

(2) Министерството на отбраната включва:

1. Щаб на отбраната;
2. обща администрация;
3. специализирана администрация.

(3) (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г., изм., бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.) Щабът на отбраната е стратегически военен щаб на въоръжените сили, интегриран в Министерството на отбраната, който подпомага началника на отбраната при определяне на необходимите отбранителни способности, използването на въоръжените сили, подготовката на войските и силите и разработва стратегически прогнози, анализи, военни оценки и препоръки за вземане на решения в областта на отбраната. При използване на въоръжените сили Щабът на отбраната подпомага стратегическото ниво на командване и управление.

Чл. 78. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., доп., бр. 23 от 2011 г., в сила от 1.07.2011 г., бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г., бр. 1 от 2014 г., бр. 98 от 2016 г., изм., бр. 69 от 2020 г., бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.) Структури на пряко подчинение на министъра на отбраната са Служба "Военно разузнаване", служба "Военна полиция", военните академии и висшите военни училища, Военномедицинската академия, Националната гвардейска част, Военно-географската служба, Централният артилерийски технически изпитателен полигон, Националният военноисторически музей, Централното военно окръжие, Комендантство – МО и други структури, създадени със закон или с акт на Министерския съвет.

Чл. 79. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., бр. 85 от 2017 г.) (1) Постоянният секретар на отбраната е най-висшият държавен служител в Министерството на отбраната.

(2) За постоянен секретар на отбраната се назначава държавен служител, който:

1. има професионален опит не по-малко от 8 години и четвърти старши ранг като държавен служител;
2. е изпълнявал ръководна длъжност в държавната администрация не по-малко от три години, от които не по-малко от една година в Министерството на отбраната;
3. е получил по-висока годишна оценка на изпълнението на длъжността при годишното оценяване в годината, предхождаща подбора, в сравнение с останалите кандидати и по отношение на него е изтекъл едногодишният срок за изпитване.

(3) Постоянният секретар на отбраната се назначава от министъра на отбраната, съгласувано с министър-председателя, след подбор за срок от 4 години, който изтича преди придобиване от служителя на право на пенсия за осигурителен стаж и възраст.

(4) Редът за извършване на подбора се определя със заповед на министъра на отбраната.

(5) Подборът на кандидатите се извършва от комисия в състав най-малко от трима членове с председател заместник-министър на отбраната. Комисията завършва своята работа с доклад до министъра на отбраната с мотивирано предложение. При утвърждаване на доклада на

комисията министърът на отбраната изпраща предложението за назначаване на постоянен секретар на отбраната за съгласуване от министър-председателя.

(6) Постоянният секретар на отбраната има всички права по служебно правоотношение.

(7) За неуредените случаи по отношение статута на постоянния секретар на отбраната се прилага Законът за държавния служител.

Чл. 80. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Постоянният секретар на отбраната подпомага министъра на отбраната при изпълнение на функциите му по формулиране и изпълнение на отбранителната политика и управлението на човешките, материалните и финансовите ресурси за нейното осъществяване.

Чл. 81. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Постоянният секретар на отбраната непосредствено ръководи и отговаря за:

1. изготвянето и актуализирането на нормативната уредба, регламентираща устройството и дейността на Министерството на отбраната;
2. отбранителното планиране, програмиране и бюджетиране;
3. контрола на изпълнението на бюджета;
4. планирането и контрола на изпълнението на проекти за строителство, доставки и услуги за изграждане на планирани отбранителни способности;
5. дейностите по международното военно сътрудничество;
6. развитието и ефективността на администрацията и административните процедури и на информационното осигуряване на Министерството на отбраната;
7. разработването и прилагането на мерки за недопускане на конфликт на интереси и условия за корупция;
8. квалификацията и кариерното развитие на цивилните служители;
9. взаимодействие с неправителствени организации, синдикати и браншови организации;
10. отчетността и прозрачността на изпълнението и на резултатите от отбранителната политика.

(2) Постоянният секретар на отбраната изпълнява и други функции, възложени му с Устройствения правилник на Министерството на отбраната или със заповед на министъра на отбраната.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 1.07.2011 г., бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.) Постоянният секретар има право да получава необходимата за изпълнение на функциите му информация и да бъде подпомаган от Щаба на отбраната, от командирите на Съвместното командване на силите, на видовете въоръжени сили, на Съвместното командване на специалните операции, на Командването за логистична поддръжка и на Командването за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана, службите и от другите структури на пряко подчинение на министъра на отбраната.

Чл. 82. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., бр. 33 от 2012 г., бр. 85 от 2017 г.) Правоотношението с постоянния секретар на отбраната се прекратява от министъра на отбраната съгласувано с министър-председателя при условията и по реда на Закона за държавния служител.

Чл. 83. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Началникът на отбраната е най-старшият офицер с висше военно звание и е пряк началник на всички военнослужещи от въоръжените сили.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 98 от 2016 г., изм., бр. 38 от 2020 г., в сила от 24.04.2020 г.) Началникът на отбраната се назначава от президента на републиката по предложение на Министерския съвет за срок 4 години. За началник на отбраната може да се назначи и офицер с висше военно звание, който има по-малко от 4 години до достигане на пределната възраст по чл. 160, ал. 1, т. 9 или ал. 4.

(3) Началникът на отбраната е непосредствено подчинен на министъра на отбраната.

(4) Началникът на отбраната е подчинен на президента на републиката при осъществяване на правомощията му на върховен главнокомандващ на въоръжените сили.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 1.07.2011 г., доп., бр. 98 от 2016 г., изм., бр. 42 от 2019 г., в сила от 28.05.2019 г., бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.) Началникът на отбраната осъществява правомощията си непосредствено или чрез командирите на Съвместното командване на силите, на видовете въоръжени сили, на Съвместното командване на специалните операции, на Командването за логистична поддръжка и на Командването за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана в съответствие с Конституцията, законите, уставите на въоръжените сили и заповедите на министъра на отбраната.

Чл. 84. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Началникът на отбраната подпомага министъра на отбраната при изпълнение на функциите му по изготвяне и изпълнение на отбранителната политика и използване на въоръжените сили.

Чл. 85. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 13 от 2016 г., в сила от 16.02.2016 г., бр. 98 от 2016 г., изм., бр. 69 от 2020 г., бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.) Началникът на отбраната непосредствено ръководи и отговаря за:

1. определянето и изграждането на необходимите отбранителни способности;
2. планиране на използването на въоръжените сили;
3. координацията и взаимодействието с военните органи на НАТО и ЕС;
4. подготовката на заповеди на министъра на отбраната за използване на формирования от въоръжените сили и на предложения за привеждане на въоръжените сили или на част от тях в по-висока степен на бойна готовност;
5. предложенията до министъра на отбраната за обявяване на обща и частична мобилизация;
6. предложенията до министъра на отбраната за изготвяне на акт на Министерския съвет по чл. 130, ал. 2, т. 2;
7. изготвянето на правила и процедури за случаите на използване на оръжие и бойни средства по чл. 28, ал. 1 и 2;
8. изготвянето на национална отбранителна стратегия и стратегически планове за действие на въоръжените сили;
9. въвеждането във и извеждането от експлоатация на отбранителни продукти от въоръжените сили, с изключение на Служба "Военна полиция" и Служба "Военно разузнаване";
10. изготвянето на концепциите и доктрините на въоръжените сили за провеждане на операции и стандарти за подготовка и за използване на войски и сили;
11. подготовката и състоянието на оперативните способности на въоръжените сили с изключение на способностите, свързани със специфични методи и средства за добиване на информация на Служба "Военна полиция" и Служба "Военно разузнаване";
12. разработването на директивите и уставите на въоръжените сили;
13. дейността на Щаба на отбраната.

(2) Началникът на отбраната изпълнява и други функции, възложени му с устройствения правилник на Министерството на отбраната или със заповед на министъра на отбраната.

(3) Началникът на отбраната има право да получава необходимата за изпълнение на функциите му информация и да бъде подпомаган от общата и специализираната администрация, от службите и от другите структури на пряко подчинение на министъра на отбраната.

Чл. 86. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Правомощията на началника на отбраната се прекратяват предсрочно от президента на републиката по предложение на Министерския съвет в следните случаи:

1. по негово искане, заявено писмено;

2. при невъзможност да изпълнява задълженията си повече от 6 месеца;
3. (изм. - ДВ, бр. 33 от 2012 г., бр. 7 от 2018 г., бр. 84 от 2023 г., в сила от 6.10.2023 г.) при влизане в сила на акт, с който е установен конфликт на интереси по Закона за противодействие на корупцията;
4. при влизане в сила на присъда, с която е наложено наказание за умишлено престъпление от общ характер;
5. при смърт или поставяне под запрещение.

Чл. 87. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) При упражняване на правомощията си постоянният секретар и началникът на отбраната издават заповеди, разпореждания и указания.

Чл. 88. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Общата администрация осъществява административното, информационното и организационно-техническото осигуряване на Министерството на отбраната.

Чл. 89. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Специализираната администрация и Щабът на отбраната подпомагат министъра на отбраната при осъществяването на правомощията му.

Чл. 90. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Структурата и дейността на общата, специализираната администрация и на Щаба на отбраната се уреждат с устройствен правилник на Министерството на отбраната, приет от Министерския съвет.

Чл. 91. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Структурите на Щаба на отбраната, общата и специализираната администрация съгласуват дейността си при условия, по ред и процедури, определени с инструкция на министъра на отбраната.

Чл. 92. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Военномедицинската академия се създава и преобразува с акт на Министерския съвет по предложение на министъра на отбраната съгласувано с министъра на здравеопазването и прилага Закона за лечебните заведения, доколкото в този закон не е предвидено друго.
(2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Устройството и дейността на Военномедицинската академия се определят с правилник, който се приема от министъра на отбраната съгласувано с министъра на здравеопазването.
(3) (Доп. – ДВ, бр. 98 от 2016 г., изм., бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Военномедицинската академия провежда следдипломно обучение на лекари, лекари по дентална медицина, фармацевти и професионалисти по здравни грижи и обучение на студенти по медицински специалности, които са акредитирани по Закона за лечебните заведения. Медицинските специалисти на военна служба могат да се обучават за придобиване на клинична медицинска специалност по реда на наредбата по чл. 181, ал. 1 от Закона за здравето, като се зачисляват със заповед на министъра на отбраната или оправомощено от него длъжностно лице.
(4) (Изм. – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Военномедицинската академия провежда обучение за придобиване на образователна и научна степен "доктор" по докторски програми, които са акредитирани по Закона за висшето образование.

Чл. 93. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Военните академии и висшите военни училища се създават с решение на Народното събрание.

(2) С актовете за създаване или преобразуване на военните академии и висшите военни училища се определят техният вид, наименование, седалище, предмет на дейност, органите за управление, организационната структура и предоставените им за управление недвижими имоти.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 68 от 2013 г., в сила от 2.08.2013 г.) Със заповед на министъра на образованието и науката по предложение на министъра на отбраната могат да се създават

професионални колежи за обучение на сержанти (старшини) за придобиване на четвърта степен на професионална квалификация по Закона за професионалното образование и обучение.

(4) Учебни центрове за подготовка на войници (матроси) се създават със заповед на министъра на отбраната.

(5) Професионалният колеж по ал. 3 и/или учебният център по ал. 4 може да е подчинен на началника на висше военно училище и може да ползва недвижими имоти, учебна база, административно и информационно осигуряване и преподавателски състав от съответното висше военно училище при условия и по ред, определени със заповедта за неговото създаване.

Чл. 94. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2010 г., бр. 79 от 2015 г., в сила от 1.08.2016 г., доп., бр. 98 от 2016 г.) Военните академии и висшите военни училища прилагат разпоредбите на Закона за висшето образование, Закона за здравето и Закона за развитието на академичния състав в Република България, а професионалните колежи - Закона за професионалното образование и обучение, доколкото в този закон и в актовете за създаването им не е предвидено друго.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 22.03.2011 г., доп., бр. 81 от 2016 г., в сила от 14.10.2016 г.) Във военните академии, висшите военни училища и професионалните колежи се извършва специализирано обучение, придобива се квалификация и професионална подготовка от военнослужещите, цивилните служители, както и от служители от други министерства и ведомства и от граждани при условия и по ред, определени с акт на министъра на отбраната. Финансовото осигуряване на тези дейности е за сметка на бюджета на Министерството на отбраната, както и за сметка на бюджетите на съответните министерства и ведомства. Обучението за нуждите на Министерството на вътрешните работи се извършва при условия и по ред, определени със съвместна инструкция на министъра на отбраната и на министъра на вътрешните работи.

(3) Контролът върху съставянето и изпълнението на бюджетите на военните академии и висшите военни училища се осъществява по ред, определен с акт на министъра на отбраната.

Чл. 95. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 68 от 2013 г., в сила от 2.08.2013 г., бр. 98 от 2016 г.) Правилниците за устройството и дейността на военните академии, висшите военни училища, научните организации и на професионалните колежи се издават от министъра на отбраната.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 98 от 2016 г., нова, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Продължителността на обучението за придобиване на четвърта степен на професионална квалификация по професии от професионално направление "Военно дело и отбрана" в професионалните колежи се определя от министъра на отбраната.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 68 от 2013 г., в сила от 2.08.2013 г., бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Учебните планове по специалностите от професионално направление "Военно дело" във военните академии и висшите военни училища се утвърждават от министъра на отбраната съгласувано с министъра на образованието и науката.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 68 от 2013 г., в сила от 2.08.2013 г., бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Държавните образователни стандарти, националните изпитни програми и учебните планове, по които се провежда обучение в професионалните колежи за придобиване на четвърта степен на професионална квалификация по професии от професионално направление "Военно дело и отбрана", се утвърждават от министъра на отбраната съгласувано с министъра на образованието и науката.

(5) При обучението по военни специалности военните академии и висшите военни училища провеждат обучение и по съответна акредитирана гражданска специалност и дават съответните образователно-квалификационни степени по акредитирани военни и граждански специалности.

(6) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Военните академии и висшите военни училища могат да провеждат обучение на студенти и докторанти за придобиване на образователно-квалификационна степен "бакалавър" или "магистър" по специалности от акредитирани професионални направления и на образователна и научна степен "доктор" по акредитирани докторски програми.

(7) Документите за придобита професионална квалификация в професионалните колежи се издават от директорите на професионалните колежи.

(8) (Нова – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) При провеждане на процедури по валидиране на професионални знания, умения и компетентности при условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение в професионалните колежи не се събират такси.

Чл. 96. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) (Изм. – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Военните академии и висшите военни училища и специалностите в тях за придобиване на висше образование по образователно-квалификационни степени, както и по докторски програми се акредитират при условия и по ред, определени в Закона за висшето образование.

(2) В състава на акредитационните комисии за провеждане на акредитацията по ал. 1 се включват представители на Министерството на отбраната, определени от министъра.

Чл. 97. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) (Доп. - ДВ, бр. 98 от 2010 г., в сила от 14.12.2010 г., изм., бр. 98 от 2016 г.) Началниците и заместник-началниците на военните академии и висшите военни училища и на Военномедицинската академия, директорите на професионалните колежи и на учебните центрове са военнослужещи, които се назначават и освобождават при условията и по реда на този закон.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Заместник-началниците по учебната и научната част на военните академии и висшите военни училища са военнослужещи, хабилитирани лица и упражняват правомощията на заместник-ректор по Закона за висшето образование. Те се назначават и освобождават от длъжност от министъра на отбраната по предложение на съответния началник на военна академия или висше военно училище след решение на академичния съвет. Заместник-началникът по лечебно-диагностичната дейност на Военномедицинската академия е военнослужещ, хабилитирано лице и се назначава и освобождава от длъжност от министъра на отбраната по предложение на началника на Военномедицинската академия, съгласувано с министъра на здравеопазването.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Факултетите в състава на военните академии и висшите военни училища се ръководят от декани, които са военнослужещи и са хабилитирани лица. Те се избират при условията и по реда, определени в Закона за висшето образование, и се назначават от началниците на висшите военни училища.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2010 г., бр. 98 от 2016 г., бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Академичният състав на военните академии, висшите военни училища и научните организации се състои от военнослужещи и цивилни служители, заемащи академични длъжности, както и други лица по Закона за висшето образование.

(5) (Нова - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 22.03.2011 г.) Инструкторите във военните академии и висшите военни училища са военнослужещи, които провеждат професионално практическо обучение.

(6) (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2010 г., предишна ал. 5, бр. 23 от 2011 г., в сила от 22.03.2011 г.) Военните академии и висшите военни училища могат да привличат чужди граждани на академични и преподавателски длъжности.

(7) (Предишна ал. 6, изм. - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 22.03.2011 г.) Преподавателският състав в професионалните колежи са инструкторите-специалисти - военнослужещи и цивилни служители с образование и квалификация по съответната специалност.

Чл. 97а. (Нов – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) (1) (Изм. – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Академичните съвети на военните академии и висшите военни училища и научният съвет на научната организация утвърждават решенията на съветите на основните звена относно съставите на научни журита и избора на кандидати за заемане на академични длъжности "главен асистент", "доцент" и "професор".

(2) (Изм. – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Преминаването от академична длъжност на същата или на съответна академична длъжност в друга структура на военната академия, висшето военно училище или научната организация може да се извършва без конкурс по решение на съвета на приемащото основно звено, утвърдено от академичния/научния съвет, при условия и по ред, определени в правилниците на военните академии, висшите военни училища или научните организации.

Чл. 98. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Обучаваните офицери за придобиване на образователно-квалификационна степен "магистър" по специалности от професионално направление "Военно дело" са слушатели.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 98 от 2016 г., изм., бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Обучаваните във висшите военни училища за придобиване на образователно-квалификационна степен "бакалавър" в професионално направление "Военно дело" в редовна форма на обучение за нуждите на Министерството на отбраната и на други ведомства са курсанти.

(3) Обучаваните военнослужещи в професионалните колежи са кадети.

(4) (Доп. – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Слушателите, курсантите, военнослужещите, обучавани за придобиване на образователно-квалификационна степен "бакалавър" в професионално направление "Военно дело" в задочна форма на обучение, и кадетите не заплащат такси за обучение.

(5) (Нова – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Военнослужещите, кандидатстващи за придобиване на образователно-квалификационна степен "бакалавър"/"магистър" по специалности от професионално направление "Военно дело" във военните академии и висшите военни училища, не заплащат такси за кандидатстване.

(6) (Предишна ал. 5, изм. – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Правата и задълженията на слушателите, курсантите, военнослужещите, обучавани за придобиване на образователно-квалификационна степен "бакалавър" в професионално направление "Военно дело" в задочна форма на обучение, и кадетите се определят с правилниците за устройството и дейността на военните академии, висшите военни училища и на професионалните колежи.

Чл. 99. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Отстраняването на обучаваните от военните академии и висшите военни училища и професионалните колежи се извършва при условия и по ред, определени с правилниците за устройството и дейността им.

(2) Отстранените по дисциплинарен ред от военните академии и висшите военни училища и професионалните колежи не могат да възстановяват права и да бъдат приемани повторно за обучение.

Чл. 100. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., бр. 48 от 2011 г., в сила от 24.06.2011 г., отм., бр. 88 от 2015 г., в сила от 1.11.2015 г.).

Чл. 101. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., отм., бр. 88 от 2015 г., в сила от 1.11.2015 г.).

Чл. 102. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., отм., бр. 48 от 2011 г., в сила от 24.06.2011 г.).

Чл. 103. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., отм., бр. 48 от 2011 г., в сила от 24.06.2011 г.).

Чл. 104. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., отм., бр. 48 от 2011 г., в сила от 24.06.2011 г.).

Чл. 105. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 15 от 2013 г., в сила от 1.01.2014 г.) Националната гвардейска част е представително военно формирование и е юридическо лице на бюджетна издръжка към министъра на отбраната. (2) Структурата, организацията и редът за използване на Националната гвардейска част се определят с правилник, приет от Министерския съвет.

Чл. 105а. (Нов - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 1.07.2011 г.) (1) Военно-географската служба е военно формирование за осигуряване на геоинформация и извършване на специализирани дейности по Закона за геодезията и картографията. (2) (Изм. - ДВ, бр. 15 от 2013 г., в сила от 1.01.2014 г.) Военно-географската служба е юридическо лице на бюджетна издръжка към министъра на отбраната. (3) Устройството и дейността на Военно-географската служба се определят с правилник на министъра на отбраната.

Чл. 105б. (Нов - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 1.07.2011 г., изм., бр. 98 от 2016 г., отм., бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г. - попр., бр. 25 от 2021 г.).

Чл. 105в. (Нов – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) (1) Централният артилерийски технически изпитателен полигон е военно формирование от въоръжените сили за извършване на полигонни и лабораторни изпитвания на оръжие, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия. (2) Централният артилерийски технически изпитателен полигон е юридическо лице на бюджетна издръжка към министъра на отбраната. (3) Устройството и дейността на Централния артилерийски технически изпитателен полигон се определят с правилник на министъра на отбраната.

Чл. 106. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Министърът на отбраната осъществява контролните си функции в областта на отбраната чрез инспекторат. (2) Инспекторатът се ръководи от главен инспектор на Министерството на отбраната, който е пряко подчинен на министъра на отбраната. (3) Инспекторатът осъществява контрол за спазването на нормативните актове и заповедите на министъра на отбраната и за законосъобразното провеждане на административните дейности в Министерството на отбраната, в структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и в Българската армия. (4) (Отм. - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 1.07.2011 г., нова, бр. 1 от 2014 г., отм., бр. 98 от 2016 г.). (5) Инспекторатът извършва проверки по предложенията, сигналите и жалбите на физически или юридически лица до министъра на отбраната и ги уведомява за взетите решения и за предприетите мерки. (6) (Изм. - ДВ, бр. 33 от 2012 г., бр. 7 от 2018 г., бр. 84 от 2023 г., в сила от 6.10.2023 г.) Инспекторатът осъществява контрол и извършва проверки по Закона за противодействие на корупцията. (7) Инспекторатът осъществява съдействие и контрол по привеждането в изпълнение на препоръките и предложенията на омбудсмана на Република България. (8) Инспекторатът осъществява дейността си в съответствие с този закон и Закона за администрацията. (9) Организацията на дейността на инспектората, видовете проверки, както и условията и редът за извършването им се определят с акт на министъра на отбраната.

Чл. 107. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Националният военноисторически музей е културен и научен институт, който осъществява дейности по издирване, изучаване, опазване и представяне на културни ценности и образци с познавателна, образователна и естетическа цел, свързани с военната история на България, при условията и по реда на Закона за културното наследство.

(2) (Отм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.).

(3) (Изм. - ДВ, бр. 15 от 2013 г., в сила от 1.01.2014 г.) Националният военноисторически музей е юридическо лице на бюджетна издръжка към министъра на отбраната.

(4) Устройството и дейността на Националния военноисторически музей се определят с правилник на министъра на отбраната съгласувано с министъра на културата.

Глава пета

ПОЛОЖЕНИЕ НА ВОЙНА, ВОЕННО И ИЗВЪНРЕДНО ПОЛОЖЕНИЕ. МОБИЛИЗАЦИЯ

Раздел I

Положение на война и военно положение

Чл. 108. (1) Положение на война и военно положение се обявяват с решение на Народното събрание или с указ на президента на републиката по установения в Конституцията ред и се оповестяват по всички средства за масово осведомяване.

(2) С акта за обявяване на положение на война или военно положение се посочват нормативните актове, чието действие се спира.

Чл. 109. (1) Положение на война се обявява при въоръжено нападение срещу страната или при необходимост от неотложно изпълнение на международни задължения.

(2) За начало на положение на война се приема часът и денят на обявяването на войната или времето на фактическото започване на бойните действия.

(3) За край на положение на война се приема обявеният час и ден за прекратяване на военните действия, а в случай на продължаването им след обявения час и ден - времето на тяхното фактическо прекратяване.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) След обявяване на положение на война започва изпълнението на задачите съгласно стратегическите планове, планове за операции на въоръжените сили и военновременните планове.

Чл. 110. В случай на внезапно въоръжено нападение на територията на страната въоръжените сили предприемат всички необходими мерки за отблъскване на нападението, без да се чака обявяване на положение на война.

Чл. 111. (1) Военно положение се обявява при заплахата от въоръжено нападение или от война на цялата или на част от територията на страната.

(2) За начало на военно положение се приема часът и денят на обявяването му, а за край - часът и денят за обявяване на положение на война или отменянето на военно положение.

Чл. 112. (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) След обявяване на военно положение започва изпълнението на задачите съгласно стратегическите планове, планове за операции на въоръжените сили и военновременните планове или на частта от тях, съответстваща на степента на заплахата.

Чл. 113. При обявяване на положение на война или на военно положение отбраната на страната и осигуряването на вътрешния ред преминават под ръководството на върховния главнокомандващ и създадените от него органи за ръководство на отбраната.

Чл. 114. (1) С въвеждането на положение на война или военно положение или с фактическото започване на военните действия президентът на републиката формира Върховно главно командване.

(2) Върховното главно командване подпомага върховния главнокомандващ при ръководството на отбраната и въоръжените сили.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г., бр. 14 от 2015 г., бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Върховното главно командване включва министър-председателя, министъра на отбраната, министъра на вътрешните работи, министъра на външните работи, министъра на транспорта и съобщенията, министъра на икономиката и индустрията, министъра на енергетиката, министъра на регионалното развитие и благоустройството, министъра на финансите, началника на отбраната, председателя на Държавна агенция "Национална сигурност" и други лица, определени от върховния главнокомандващ.

(4) (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Към Върховното главно командване се създава щаб, в който се включват длъжностни лица от Министерството на отбраната и от други структури, определени от върховния главнокомандващ.

Чл. 115. (1) При обявяване на положение на война или на военно положение началникът на отбраната е главнокомандващ на въоръжените сили.

(2) (Отм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.).

Чл. 116. (Изм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.) (1) От часа и деня на обявяване на положение на война или на военно положение започва военновременната служба на:

1. военнослужещите и служителите от структурите по чл. 50, ал. 2;

2. резервистите на активна служба във въоръжените сили;

3. курсантите.

(2) Резервистите на разположение за активна служба и запасните се смятат на военновременна служба от момента на оповестяването им от органите по военния отчет.

(3) За лицата, които не са положили военна клетва, военновременната служба започва след полагането на клетвата.

(4) За срока на военновременната служба военнослужещите, резервистите, запасните и техните семейства не могат да бъдат принудително изваждани от жилищата, в които живеят. Изпълнението на постановените срещу тях съдебни решения и заповеди за изваждане се спира до изтичането на срока на военновременната служба.

Чл. 117. Военновременната служба се организира и изпълнява съобразно уставите на въоръжените сили и актовете на върховния главнокомандващ.

Чл. 118. Заплащането на възнагражденията и обезщетенията на служещите на военновременна служба се извършва при условия и по ред, определени с отделен закон.

Чл. 119. Изпълнението на договорите за обучение на курсантите във висшите военни училища се спира за срока на военновременната им служба.

Чл. 120. Негодните за военновременна служба се освобождават от служба във въоръжените сили.

Чл. 121. Военновременната служба във въоръжените сили се прекратява при условия и по ред, установени с акта за демобилизацията.

Раздел II

Извънредно положение

Чл. 122. (1) При възникване на опасност от въвлечане на Република България във военнополитическа криза или във въоръжен конфликт, извън случаите по чл. 109 и 111, на цялата или на част от територията на страната може да се обяви извънредно положение.

(2) Извънредно положение се обявява с решение на Народното събрание или с указ на президента на републиката по установения в Конституцията ред и се оповестява по всички средства за масово осведомяване.

(3) За начало на извънредното положение се приемат часът и денят на обявяването му, а за край - часът и денят на неговото отменяне.

(4) (Доп. – ДВ, бр. 98 от 2016 г., изм., бр. 23 от 2021 г., в сила от 19.03.2021 г.) С решението или с указа по ал. 2 се определят условията и редът за преминаването през и пребиваването на съюзнически въоръжени сили на територията на страната.

(5) (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) В съответствие с решението или с указа по ал. 2 започва изпълнението на задачите съгласно стратегическите планове и плановите за операции на въоръжените сили. Министърът на отбраната определя правила за използване на сила от въоръжените сили по предложение на началника на отбраната.

Раздел III

Мерки и ограничения при положение на война, военно или извънредно положение

Чл. 123. При обявяване на положение на война, военно положение или извънредно положение държавните органи и въоръжените сили:

1. извършват обща мобилизация, с изключение на случаите на обявяване на извънредно положение;
2. прилагат действия и мерки за охрана на обекти, застрашени от терористични актове;
3. ограничават или забраняват полети на граждански въздухоплавателни средства и въвеждат особен режим на корабоплаване в териториалното море и вътрешните морски води на страната;
4. контролират или забраняват преминаването през държавната граница на Република България;
5. ограничават движението по основни пътни артерии;
6. ограничават движението на влакове и установяват контрол върху пътниците и товарите;
7. ограничават свободното придвижване и установяват контрол върху гражданите и превозните средства;
8. контролират обектите от критичната инфраструктура на страната;
9. ограничават или забраняват достъпа до държавни учреждения;
10. при необходимост от защита на националния интерес, живота и здравето на гражданите прилагат и други мерки, които не противоречат на международните актове, гарантиращи защитата на човешките права в условията на война.

Чл. 124. При обявяване на положение на война или на военно положение Министерският съвет разрешава използването на държавните резерви и военновременните запаси.

Чл. 125. (1) (Изм. – ДВ, бр. 79 от 2015 г., в сила от 1.11.2015 г.) При обявяване на положение на война или военно положение министърът на отбраната, министърът на вътрешните работи, министърът на външните работи, председателят на Държавна агенция "Разузнаване" и председателят на Държавна агенция "Национална сигурност" предоставят на върховния главнокомандващ пълния обем информация, свързана с изпълнение на задачите по отбраната на страната.

(2) При обявяване на извънредно положение ръководителите на ведомствата по ал. 1 предоставят на министъра на отбраната пълния обем информация, свързана с изпълнението на задачите по отбраната на страната.

Чл. 126. При обявяване на положение на война или военно положение върховният главнокомандващ възлага на юридическите лица с военновременни задачи изпълнението на поръчки за доставки или услуги за нуждите на отбраната.

Чл. 127. Държавата и въоръжените сили не отговарят за вреди на трети лица, когато са причинени при осъществяване на бойни действия и при отбраната на страната при положение на война.

Раздел IV

Мобилизация

Чл. 128. (1) Мобилизацията е процес за преминаване на въоръжените сили и структурите по чл. 50, ал. 2 от мирновременна към военновременна организация и дейност.

(2) Условията и редът за провеждане на мобилизация се определят с наредба на Министерския съвет.

Чл. 129. (1) Мобилизацията може да бъде обща или частична.

(2) Обща мобилизация се извършва в случай на:

1. внезапно въоръжено нападение или нахлуване на чужди войски на територията на страната;
2. обявяване на положение на война;
3. заплаха от въоръжено нападение или война и обявяване на военно положение на територията на цялата страна.

(3) Частична мобилизация се извършва при обявяване на военно положение на част от територията на страната и при други случаи, изискващи провеждането на мобилизация.

(4) За срока на участие в мобилизационно мероприятие резервистите и техните семейства не могат да бъдат принудително изваждани от жилищата, в които живеят. Изпълнението на постановените срещу тях съдебни решения и заповеди за изваждане се спира до изтичането на срока на службата.

Глава шеста

ОХРАНА И ОТБРАНА НА ТЕРИТОРИЯТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, НА СТРАТЕГИЧЕСКИ ОБЕКТИ И НА ОБЕКТИ ОТ КРИТИЧНАТА ИНФРАСТРУКТУРА

(Загл. доп. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.)

Чл. 130. (1) (Доп. – ДВ, бр. 13 от 2016 г., в сила от 16.02.2016 г.) Охраната на въздушното пространство на Република България се осъществява от Българската армия самостоятелно или съвместно с въоръжени сили на съюзнически държави.

(2) (Нова – ДВ, бр. 13 от 2016 г., в сила от 16.02.2016 г.) Съвместните действия по ал. 1 се извършват:

1. при условия и по ред, определени в международен договор;
2. извън случаите по т. 1 или при необходимост от предприемане на неотложни действия – при условия и по ред, определени с акт на Министерския съвет по предложение на министъра на отбраната.

(3) (Нова – ДВ, бр. 13 от 2016 г., в сила от 16.02.2016 г.) Съвместните действия по ал. 2, т. 2 с държави – членки на НАТО, се осъществяват в рамките на Интегрираната система на НАТО за противовъздушна и противоракетна отбрана (NATINAMDS) съгласно приложимите документи на НАТО.

(4) (Нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., предишна ал. 2, бр. 13 от 2016 г., в сила от 16.02.2016 г., изм., бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Контролът над въздухоплаването във въздушното пространство на Република България при осъществяване на дейността по ал. 1 се извършва от Българската армия съвместно със специализирани

структури от Министерството на транспорта и съобщенията, Министерството на вътрешните работи, Министерството на външните работи и Държавна агенция "Национална сигурност" при условия и по ред, определени с наредба на Министерския съвет.

(5) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., предишна ал. 3, бр. 13 от 2016 г., в сила от 16.02.2016 г.) Охраната на държавната граница на Република България се осъществява от съответните структури на Министерството на вътрешните работи.

Чл. 131. (1) Отбраната на територията, териториалното море и въздушното пространство на страната се осъществява от въоръжените сили самостоятелно или съвместно с формирования от въоръжените сили на съюзни държави.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) При осъществяване на отбраната на страната режимът на плаване на корабите в териториалното море, вътрешните води, пристанищата и рейдовете се определя с акт на министъра на отбраната след съгласуване с министъра на транспорта и съобщенията и с министъра на вътрешните работи.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) При осъществяване на отбраната на страната режимът на въздухоплаване във въздушното пространство на Република България се определя с акт на министъра на отбраната и на министъра на транспорта и съобщенията.

Чл. 132. (1) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Въоръжените сили изпълняват задачите по охрана и отбрана на стратегически обекти и на обекти от критичната инфраструктура при условия и по ред, определени в плановете за операции на въоръжените сили.

(2) Участието на военни формирования в предотвратяване на терористични актове и в преодоляване на последиците от тях се извършва в съответствие с плановете за действие в тези условия.

(3) Военни формирования на въоръжените сили могат да вземат участие в отбраната на обекти от критичната инфраструктура на други държави и в преодоляването на последиците от терористични актове, настъпили на територията на съседни държави, при условия и по ред, определени с международен договор.

Глава седма

ВОЕННА СЛУЖБА

Раздел I

Общи положения

Чл. 133. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Военната служба е държавна служба с особено предназначение за подготовка и осъществяване на въоръжена защита на страната. Гражданите, приети на военна служба, са военнослужещи.

(2) Военната служба в мирно време се изпълнява като професия в Министерството на отбраната, в Българската армия, в структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната, както и в други държавни органи и ведомства при условия и по ред, определени с този закон, с правилника за прилагането му, с уставите на въоръжените сили и със заключения договор.

Чл. 134. (1) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Военната служба се изпълнява на територията на страната и извън нея.

(2) Военна служба извън територията на Република България може да се изпълнява:

1. (доп. – ДВ, бр. 24 от 2015 г., бр. 14 от 2023 г., в сила от 10.02.2023 г.) в състава на български или многонационални военни формирования при участие в операции и мисии;
2. в задграничните представителства на Република България;

3. (изм. – ДВ, бр. 24 от 2015 г.) в международни организации или в други международни инициативи.

(3) (Нова – ДВ, бр. 24 от 2015 г., изм., бр. 14 от 2023 г., в сила от 10.02.2023 г.) Военна служба може да се изпълнява на територията на страната и във:

1. състава на многонационални военни формирования при провеждане на операции или мисии;

2. състава на многонационални военни формирования или на длъжности в международни организации или в други международни инициативи.

(4) (Нова – ДВ, бр. 24 от 2015 г., изм., бр. 14 от 2023 г., в сила от 10.02.2023 г.) Длъжностите по ал. 2, т. 3 и ал. 3, т. 2 се заемат за срок три години с възможност за еднократно удължаване на срока до една година, доколкото не е предвидено друго в този закон, международен договор или в изискванията на приемащата организация за заемане на съответната длъжност.

(5) (Нова – ДВ, бр. 14 от 2023 г., в сила от 10.02.2023 г.) Длъжностите по ал. 2, т. 2 се заемат за срок четири години. Този срок може да бъде последващо удължаван с периоди, не по-дълги от една година, при невъзможност да бъде определен военнослужещ за заемане на длъжността.

(6) (Нова – ДВ, бр. 24 от 2015 г., предишна ал. 5, бр. 14 от 2023 г., в сила от 10.02.2023 г.) Условието и редът за заемането на длъжностите по ал. 2 и 3 се определят с правилника за прилагане на закона, а в случаите на командироване в задгранично представителство на Република България – и със Закона за дипломатическата служба. Финансовите условия за командироването на длъжности извън територията на страната се определят с акт на Министерския съвет.

Чл. 134а. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Правоотношението по изпълнение на военната служба възниква въз основа на договор за военна служба.

(2) С договора за военна служба задължително се определят наименованието на длъжността, на която военнослужещият се назначава, съответстващото ѝ военно звание, срокът на службата, условията за обучение и повишаване на квалификацията му, условията и редът за кариерното му развитие, правата, задълженията и отговорностите на страните по договора.

Чл. 135. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Военнослужещите са офицери, офицерски кандидати, сержанти (старшини), войници (матроси).

(2) Курсантите са военнослужещи с особен статус.

Чл. 136. (1) Офицерите, заемащи длъжности, за които се изискват висши офицерски звания, са висш команден състав.

(2) Длъжностите, за които се изискват висши офицерски звания, се утвърждават от президента на републиката по предложение на Министерския съвет.

(3) (Нова – ДВ, бр. 85 от 2017 г.) Офицерите, след удостояване с висше военно звание с указ на президента на републиката, се представят в Комисията по отбрана на Народното събрание от министъра на отбраната или определен от него заместник-министър.

Чл. 137. При приемането на военна служба на военнослужещите се присвояват военни звания.

Чл. 138. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Военните звания са:

В Сухопътните сили и във Военновъздушните сили Във Военноморските сили

1. (Изм. - ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Войнишки звания

Редник – 1-ви клас

Редник – 2-ри клас

Редник – 3-ти клас

Матроски звания

Матрос – 1-ви клас

Матрос – 2-ри клас

Матрос – 3-ти клас

Ефрейтор – 1-ви клас	Старши матрос – 1-ви клас
Ефрейтор – 2-ри клас	Старши матрос – 2-ри клас
2. Сержантски звания	Старшински звания
Младши сержант	Старшина II степен
Сержант	Старшина I степен
Старши сержант	Главен старшина
Старшина	Мичман
3. Звания за офицерски кандидати	
Офицерски кандидат – 1-ви клас	Офицерски кандидат – 1-ви клас
Офицерски кандидат – 2-ри клас	Офицерски кандидат – 2-ри клас
4. Младши офицерски звания	
Лейтенант	Лейтенант
Старши лейтенант	Старши лейтенант
Капитан	Капитан-лейтенант
5. Старши офицерски звания	
Майор	Капитан III ранг
Подполковник	Капитан II ранг
Полковник	Капитан I ранг
6. (Изм. - ДВ, бр. 98 от 2016 г.)	
Висши офицерски звания	
Бригаден генерал	Флотилен адмирал
Генерал-майор	Контраадмирал
Генерал-лейтенант	Вицеадмирал
Генерал	Адмирал

(2) На курсантите във висшите военни училища се присвояват звания:

1. курсант;
2. курсант-младши сержант (за ВМС - курсант-старшина II степен);
3. курсант-сержант (за ВМС - курсант-старшина I степен);
4. курсант-старши сержант (за ВМС - курсант-главен старшина);
5. курсант-старшина (за ВМС - курсант-мичман);
6. (нова – ДВ, бр. 23 от 2021 г., в сила от 19.03.2021 г. - попр., бр. 25 от 2021 г.) курсант-офицерски кандидат – 1-ви клас.

Чл. 139. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Приемането и изпълнението на военна служба от военнослужещите се основава на принципа на недопускане на дискриминация и осигуряване на равни възможности за професионална реализация съгласно предварително установени изисквания и критерии за заемане на длъжности във въоръжените сили.

Чл. 140. (1) При изпълнение на военната служба се използва само български език.

(2) За изпълнението на конкретна задача военнослужещите може да използват друг език.

Чл. 141. (1) (Доп. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) На военна служба се приемат пълнолетни български граждани, които отговарят на следните изисквания:

1. (доп. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) имат висше образование по специалността, за която кандидатстват - за офицерите, и средно или по-високо образование - за офицерските кандидати, сержантите (старшините) и войниците (матросите);
2. (доп. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., изм., бр. 98 от 2016 г., бр. 38 от 2020 г., в сила от 24.04.2020 г.) не са по-възрастни от 40 години;
3. годни са за военна служба;
4. не са осъждани за умишлено престъпление от общ характер, независимо от реабилитацията;

5. срещу тях няма образувано наказателно производство за умишлено престъпление от общ характер;
6. нямат друго гражданство;
7. не са освобождавани от военна служба поради наложено дисциплинарно наказание "уволнение";
8. покриват нормативите за физическа годност, определени с акт на министъра на отбраната;
9. (нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) са психологично пригодни.
- (2) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Годността за военна служба по ал. 1, т. 3 се определя от военномедицински органи при условия и по ред, определени с акт на министъра на отбраната.
- (3) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Психологичната пригодност за военна служба се определя от специализирани звена и органи по психологичното осигуряване при условия и по ред, определени с акт на министъра на отбраната.
- (4) Министърът на отбраната може да определи длъжности за войници (матроси), които да се заемат от лица с основно образование, когато за заемане на длъжността не се изисква достъп до класифицирана информация.
- (5) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Министърът на отбраната може да определи длъжности за военнослужещи, които да се заемат от български граждани с двойно гражданство, при спазване на изискванията на Закона за защита на класифицираната информация.
- (6) (Нова – ДВ, бр. 1 от 2014 г., изм., бр. 98 от 2016 г.) На военна служба могат да се приемат и лица, изпълнявали военна служба (кадрова военна служба), отговарящи на изискванията на ал. 1, с изключение на т. 2, ако:
 1. не са били освободени по дисциплинарен ред;
 2. към датата на приемане на военна служба им остават не по-малко от 5 години до навършване на пределната възраст по чл. 160 за военното звание, изискващо се за заемане на длъжността;
 3. кандидатстват за заемане на длъжността не по-късно от 10 години след освобождаването от военна служба (кадрова военна служба).
- (7) (Нова – ДВ, бр. 103 от 2017 г., в сила от 1.01.2018 г.) Обстоятелството по ал. 1, т. 4 се установява служебно от назначаващия орган.

Чл. 142. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Условията и редът за приемане във военните академии, висшите военни училища и професионалните колежи се определят с наредба на министъра на отбраната.

- (2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Курсантите, обучавани за нуждите на Министерството на отбраната, сключват договори за военна служба, в срока на които се включва срокът на обучението. За срока на обучение във висшите военни училища курсантите се подготвят за изпълнение на военна служба като професия и им се осигуряват:
 1. със средствата от бюджета на Министерството на отбраната, доколкото не се осигуряват по друг ред, определен със закон:
 - а) (изм. – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) стипендии – при условия, по ред и в размери, определени с акт на министъра на отбраната;
 - аа) за притежавано звание;
 - бб) (изм. – ДВ, бр. 38 от 2024 г., в сила от 1.01.2025 г.) за подготовка за изпълнение на военна служба като професия в размер не по-малко от 0,25 от базата по чл. 212, ал. 3;
 - б) храна и вещеве доволствие – при условия, по ред и в размери, определени с акт на министъра на отбраната;
 - в) медицинско обслужване;
 - г) задължително застраховане срещу смърт и неработоспособност вследствие на злополука при или по повод на изпълнение на задължения във връзка с подготовката им за изпълнение на военна служба като професия;

- д) настаняване в общежития на висшите военни училища;
 - е) транспорт и настаняване при изпълнение на задачи, свързани с подготовката им за изпълнение на военна служба, извън постоянното им място за обучение, както и при пътуване по медицински причини;
2. ползване на почивната и спортната база към министерството – при условия и по ред, определени с акт на министъра на отбраната;
 3. ползване на правата по чл. 226з;
 4. ваканция в размер на 30 календарни дни за учебна година – при условия и по ред, определени с правилниците за устройството и дейността на висшите военни училища;
 5. възможност за избор в колективните органи за управление на висшето военно училище.
- (3) Времето за обучение на курсантите не се зачита за трудов стаж.
 - (4) Курсантите се повишават в званията по чл. 138, ал. 2 със заповед на началника на висшето военно училище при условия и по ред, определени с правилника за устройството и дейността му.
 - (5) (Доп. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Завършилите обучението курсанти за нуждите на Министерството на отбраната са длъжни да изпълняват военна служба за срок не по-кратък от 10 години.
 - (6) Правата и задълженията на обучаваните по ал. 1 се определят с правилниците за устройството и дейността на военните академии и висшите военни училища и в договора за военна служба.
 - (7) (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Завършилите обучението курсанти за нуждите на други министерства и ведомства се зачисляват в запаса с военно звание "лейтенант".
 - (8) (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Подборът на курсантите за нуждите на други ведомства, техните права и задължения се определят с инструкцията по чл. 94, ал. 2.

Чл. 143. (1) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) За нуждите на отбраната министърът на отбраната или оправомощено от него длъжностно лице може да сключи договор със студент във висше училище в страната или в чужбина за предоставяне на стипендия и други условия във връзка с обучението с цел придобиване на професионална квалификация за изпълнение на служба в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия за срок не по-кратък от 10 години.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Договор при условията на ал. 1 може да бъде сключен и с ученик в средно училище или с обучаем в професионален колеж. Договорът се сключва с ученика или с обучаемия, а ако е непълнолетен - и със съгласието на неговите родители или попечител.

(3) Подборът на студентите и учениците по ал. 1 и 2 се извършва по ред, определен с акт на министъра на отбраната.

Чл. 144. (1) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) На военна служба въз основа на конкурс се приема и лице, завършило гражданско средно или висше училище. То преминава начална и специална военна подготовка във висше военно училище, в професионален колеж или в учебен център, освен в случаите, когато е било на военна служба.

(2) Условията и редът за провеждане на конкурсите, както и за придобиване и повишаване на военната квалификация на лицата по ал. 1 се определят с правилника за прилагане на закона.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Срокът на договора с лицата по ал. 1 не може да бъде по-кратък от 7 години за офицерите, 5 години за офицерските кандидати и сержантите (старшините) и три години за войниците (матросите).

(4) (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., нова, бр. 98 от 2016 г.) Срокът на договора за военна служба на войниците може да бъде удължаван не повече от три пъти, като общата продължителност на удължаването не може да надвишава 15 години.

(5) (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 145. (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) (1) (Изм. – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) След завършване на обучение за нуждите на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия с цел повишаване на квалификацията или придобиване на нова квалификация военнослужещите са длъжни да изпълняват военна служба в срок от:

1. десет години – след придобиване на образователно-квалификационна степен "бакалавър" в професионално направление "Военно дело" в задочна форма на обучение;
 2. пет години – след придобиване на образователно-квалификационна степен "магистър" в професионално направление "Военно дело";
 3. пет години – след придобиване на образователна и научна степен "доктор" или на научна степен "доктор на науките";
 4. пет години – след завършване на професионален колеж;
 5. пет години – след завършване на курс за професионална квалификация по военно дело;
 6. четири години – след придобиване на образователно-квалификационна степен "магистър" по гражданска специалност;
 7. три години – след придобиване на образователно-квалификационна степен "бакалавър" по гражданска специалност;
 8. три години – след придобиване на специалност в системата на здравеопазването;
 9. две години – след завършване на квалификационен курс с продължителност, не по-малка от 8 седмици или квалификационен курс, свързан с разходване на финансови средства от Министерството на отбраната на стойност, по-голяма от три минимални работни заплати.
- (2) В случай че не са изтекли сроковете по чл. 142, ал. 5, чл. 143, ал. 1 и чл. 144, ал. 3, те се удължават със сроковете по ал. 1.
- (3) (Отм. – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.).

Раздел II

Приемане, изпълнение и освобождаване от военна служба

Чл. 146. Приемането на военна служба, назначаването и освобождаването от длъжност и от военна служба, както и повишаването и понижаването на военнослужещите във военно звание се извършват:

1. на офицерите от висшия команден състав - с указ на президента на републиката по предложение на Министерския съвет; указът на президента се приподписва от министър-председателя; изпълнението на указа се възлага на министъра на отбраната;
2. на останалите офицери - със заповед на министъра на отбраната или на оправомощени от него длъжностни лица;
3. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) на офицерските кандидати, на сержантите (старшините) и на войниците (матросите) - със заповед на министъра на отбраната или на оправомощени от него длъжностни лица.

Чл. 147. (1) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) За приемане на военна служба в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия кандидатът подава писмено заявление.

(2) Към заявлението по ал. 1 се прилагат необходимите документи за заемането на съответната длъжност, определени с акт на министъра на отбраната.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., бр. 103 от 2017 г., в сила от 1.01.2018 г.) При подаване на заявлението кандидатът подписва декларация за наличие на обстоятелствата по чл. 141, ал. 1, т. 5 - 7.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., бр. 103 от 2017 г., в сила от 1.01.2018 г.) При приемане за обучение във висши военни училища кандидатът подписва декларация по ал. 3, а обстоятелствата относно съдимостта му се установяват служебно.

Чл. 148. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Договорите за военна служба се сключват с министъра на отбраната или с оправомощени от него длъжностни лица.

(2) Редът и допълнителните условия за сключване на договора за военна служба се определят с правилника за прилагане на закона.

Чл. 148а. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) (Изм. – ДВ, бр. 42 от 2019 г., в сила от 15.05.2019 г.) При подписване на договора за военна служба военнослужещият подава декларация, че не членува в политическа партия, и декларация за липса на обстоятелства по чл. 188.

(2) (Отм. – ДВ, бр. 42 от 2019 г., в сила от 15.05.2019 г.).

Чл. 149. (1) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Военнослужещият постъпва на служба по местоназначението си в 10-дневен срок от датата на сключване на договора за военна служба и полага военна клетва, което се удостоверява с подписване на клетвен лист и акт за встъпване в длъжност.

(2) Съдържанието на военната клетва е: "Заклевам се в името на Република България да служа честно на народа си, да спазвам Конституцията, законите на страната и уставите на въоръжените сили, да изпълнявам безпрекословно заповедите на своите командири и началници, храбро да защитавам целостта и независимостта на моята Родина и ако се наложи, да дам живота си за нея, за воинската чест и за славата на бойното знаме. Заклех се!"

(3) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Ако по независещи от него причини военнослужещият не постъпи на служба или не положи клетва в срока по ал. 1, се определя нов срок за встъпване.

Чл. 150. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 151. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 152. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Ако военнослужещият не подаде декларациите по чл. 148а, ал. 1, не постъпи на служба или не положи клетва, правоотношението по изпълнение на военна служба се смята за невъзникнало, освен ако това се дължи на независещи от него причини.

(2) Изпълнението на военната служба започва с полагането на военна клетва и встъпването в длъжност.

Чл. 153. Заемането на длъжности от военнослужещите, придобиването и повишаването на професионалната им квалификация, кариерното и кадровото развитие се осъществяват при зачитане на техните интереси и военната служба.

Чл. 154. (1) Военнослужещите се повишават във военно звание последователно.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

(3) Военнослужещите могат да бъдат повишавани във военно звание посмъртно еднократно с една степен.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Условията и редът за повишаване във военно звание, минималният срок за престояване във военно звание и в длъжност се определят с правилника за прилагане на закона.

Чл. 155. (1) Военнослужещите се понижават във военно звание по реда на неговото присвояване при условия, определени с правилника за прилагане на закона.

(2) Лишаването от военно звание се извършва само по съдебен ред.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Военните звания "редник 1-ви клас" и "матрос 1-ви клас" не могат да бъдат отнемани.

Чл. 156. (1) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Условията и редът за преназначаване и за освобождаване от длъжност на военнослужещите се определят с правилника за прилагане на закона.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г., бр. 38 от 2020 г., в сила от 24.04.2020 г.) Военнослужещите, придобили образователно-квалификационна степен на висшето образование или повишили професионалната си квалификация за сметка на Министерството на отбраната, може да се преназначат в интерес на службата, на длъжност в по-високо длъжностно ниво, в съответствие с придобитата квалификация.

(3) (Нова – ДВ, бр. 38 от 2020 г., в сила от 24.04.2020 г.) Военнослужещите с висши офицерски звания и с военно звание "полковник" (капитан I ранг), които заемат длъжност повече от 4 години и откажат преназначаване на друга предложена им длъжност в същото или по-високо длъжностно ниво, продължават да заемат длъжността си за срок от една година.

(4) (Нова – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Извън случаите по ал. 2 и 3 военнослужещите от Българската армия, които заемат длъжност повече от три години, може да се преназначат в интерес на службата и в съответствие с придобитата от тях квалификация на длъжност в същото или в по-високо длъжностно ниво във военно формирование от Българската армия с дислокация в същото населено място.

Чл. 157. (1) (Изм. – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Военнослужещите се атестират с цел осигуряване на кариерното им развитие.

(2) Атестаирането се извършва по система от критерии, чрез които се оценяват личностните характеристики, постигането на предварително съгласувани професионални цели, степента на изпълнение на задълженията и професионалните компетентности на военнослужещите.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Критериите, условията и редът за атестиране се определят с акт на министъра на отбраната.

Чл. 158. (1) Военнослужещият може да бъде временно отстранен от длъжност при условията и по реда на Наказателно-процесуалния кодекс.

(2) Когато наказателното производство спрямо военнослужещия е прекратено, той е оправдан или е осъден за неумишлено престъпление от общ характер, военнослужещият се възстановява на длъжността. Времето на отстраняването се зачита за служебен стаж по този закон и се дължи обезщетение в размер на възнаграждението му за периода на отстраняването.

Чл. 158а. (Нов – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) (1) Военнослужещият може да бъде временно отстранен от длъжност, когато му бъде отнет или отказан достъпът до класифицирана информация, ако заемащата длъжност изисква такъв достъп.

(2) Когато актът, с който е отнет или е отказан достъпът до класифицирана информация на военнослужещия, бъде отменен, военнослужещият се възстановява на длъжността. Времето на отстраняването се зачита за служебен стаж по този закон и се дължи обезщетение в размер на възнаграждението му за периода на отстраняването.

Чл. 159. (1) Командирът или началникът може да отстрани временно от служба военнослужещ, който се яви в състояние, което не му позволява да изпълнява служебните задължения или след употреба на алкохол или злоупотреба с наркотични вещества.

(2) Условията и редът за предотвратяване, контрол и установяване на годността за военна служба при употреба на алкохол и злоупотреба и/или зависимост от наркотични вещества се определят с наредба на министъра на отбраната.

Чл. 160. (1) Пределната възраст за военна служба е:

1. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 1.03.2010 г., бр. 1 от 2014 г., бр. 98 от 2016 г.) за войниците (матросите) - 46 години;

2. (доп. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 1.03.2010 г., изм., бр. 100 от 2011 г., в сила от 1.01.2012 г., бр. 98 от 2016 г.) за сержантите (старшините), офицерските кандидати и младшите офицери - 55 години;
 3. (изм. - ДВ, бр. 100 от 2011 г., в сила от 1.01.2012 г., бр. 98 от 2016 г.) за офицерите със звание "майор" ("капитан III ранг") - 55 години;
 4. (изм. - ДВ, бр. 100 от 2011 г., в сила от 1.01.2012 г., бр. 98 от 2016 г.) за офицерите със звание "подполковник" ("капитан II ранг") - 55 години;
 5. (изм. - ДВ, бр. 100 от 2011 г., в сила от 1.01.2012 г.) за офицерите със звание "полковник" ("капитан I ранг") - 56 години;
 6. (изм. - ДВ, бр. 100 от 2011 г., в сила от 1.01.2012 г., бр. 85 от 2017 г.) за офицерите със звание "бригаден генерал" ("флотилен адмирал") - 58 години;
 7. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 1.03.2010 г.) за офицерите със звание "генерал-майор" ("контраадмирал") - 58 години;
 8. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 1.03.2010 г.) за офицерите със звание "генерал-лейтенант" ("вицеадмирал") - 59 години;
 9. (изм. - ДВ, бр. 100 от 2011 г., в сила от 1.01.2012 г.) за офицерите със звание "генерал" ("адмирал") - 62 години.
- (2) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 1.03.2010 г., бр. 98 от 2016 г.) Пределната възраст за офицерите с военно звание "полковник/капитан I ранг", които заемат длъжност, за която се изисква хабилизация, е 57 години.
- (3) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 1.03.2010 г., бр. 101 от 2010 г., бр. 24 от 2015 г., бр. 98 от 2016 г.) По решение на министъра на отбраната лицата, притежаващи висше офицерско звание и заемащи длъжност, за която се изисква хабилизация, и лицата по ал. 2 могат да продължат да заемат длъжностите до навършване на 60 години.
- (4) (Нова - ДВ, бр. 38 от 2020 г., в сила от 24.04.2020 г.) Пределната възраст за военна служба на военнослужещите, неупражнили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст при условията на Кодекса за социално осигуряване, е с три години по-висока от посочената в ал. 1 и 2 и с 5 години по-висока от посочената в ал. 3.

Чл. 161. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Договорът за военна служба се прекратява:

1. на офицерите от висшия команден състав - със заповед на министъра на отбраната въз основа на указ на президента на републиката за освобождаване от военна служба по предложение на Министерския съвет;
2. на останалите офицери - със заповед на министъра на отбраната или на оправомощени от него длъжностни лица;
3. на офицерските кандидати, сержантите (старшините) и на войниците (матросите) - със заповед на министъра на отбраната или на оправомощени от него длъжностни лица.

Чл. 162. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) (Предишен текст на чл. 162 - ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Договорът за военна служба се прекратява и военнослужещият се освобождава от военна служба, без която и да е от страните да дължи предизвестие:

1. по взаимно съгласие на страните, изразено писмено; страната, към която е отправено предложението, е длъжна да вземе отношение по него и да уведоми другата страна в 30-дневен срок; в случай че тя не направи това, се смята, че предложението не е прието;
- 1а. (нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) с изтичане на уговорения срок;
2. при навършване на пределна възраст от военнослужещия;
3. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) при настъпила негодност за военна служба или психологична непригодност, установена от военномедицинските органи, съответно от органите по чл. 141, ал. 3;
4. при преминаване на платена изборна длъжност с изключение на случаите по чл. 187, ал. 3;

5. при отказ на военнослужещия да приеме предложената му длъжност по реда на чл. 206, ал. 3;
 6. когато военнослужещият не се яви за заемане на длъжността в срока по чл. 172, ал. 2, освен когато този срок не бъде спазен по уважителни причини;
 7. със смъртта на военнослужещия.
- (2) (Нова – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Актовете по ал. 1, т. 3 на военномедицинските органи, съответно на органите по чл. 141, ал. 3, може да бъдат обжалвани по реда на Административнопроцесуалния кодекс, като жалбата не спира изпълнението.

Чл. 163. (1) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Договорът за военна служба се прекратява и военнослужещият се освобождава от военна служба с писмено предизвестие от военнослужещия до министъра на отбраната, съответно до оправомощените от него длъжностни лица по чл. 161, т. 2 и 3.

(2) Срокът на предизвестие е три месеца и започва да тече от деня, следващ получаването на предизвестие. То може да бъде отеглено до изтичането му със съгласието на министъра на отбраната, съответно на оправомощените от него длъжностни лица по чл. 161, т. 2 и 3.

Чл. 164. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Договорът за военна служба може да се прекрати и военнослужещият да се освободи от военна служба, като министърът на отбраната, съответно оправомощените от него длъжностни лица по чл. 161, т. 2 и 3 отправят до военнослужещия 6-месечно предизвестие при:

1. (изм. – ДВ, бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.) организационно-щатни промени въз основа на акт на Министерския съвет или на министъра на отбраната, или при пълна или частична ликвидация въз основа на акт на Министерския съвет или при съкращаване числеността на въоръжените сили или на отделни техни формирования по решение на Народното събрание, освен ако в това решение е определен друг срок на предизвестие;
2. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) промяна в изискванията за заемане на длъжността по Класификатора на длъжностите на военнослужещите в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия, на които военнослужещият не отговаря;
3. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., отм., бр. 98 от 2016 г.);
4. (отм. - ДВ, бр. 98 от 2016 г.);
5. придобиване право на пенсия при условията на чл. 69 от Кодекса за социално осигуряване.

Чл. 165. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) (Предишен текст на чл. 165 – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Договорът за военна служба се прекратява и военнослужещият се освобождава от военна служба без предизвестие:

1. (доп. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) при отпадане на основанието за приемане на военна служба по чл. 141, ал. 1, т. 6, с изключение на случаите по чл. 141, ал. 5;
2. когато след приемането на военна служба лицето не завърши обучението за придобиване на военна квалификация;
3. при налагане на дисциплинарно наказание "уволнение";
4. от датата на регистриране на военнослужещия като кандидат за изборна длъжност от политическа партия или коалиция в избори за президент, вицепрезидент на Република България, народни представители, членове на Европейския парламент от Република България, общински съветници или кметове;
5. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) при установяване на несъвместимост по чл. 188;
6. (отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.);
7. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) при отказ за издаване, при отнемане на разрешението за достъп до класифицирана информация или при отказ на военнослужещия да

подаде документи за проучване при условията и по реда на Закона за защита на класифицираната информация;

8. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., отм., бр. 98 от 2016 г.);

9. (отм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.);

10. (отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.);

11. (изм. - ДВ, бр. 33 от 2012 г., бр. 7 от 2018 г., бр. 84 от 2023 г., в сила от 6.10.2023 г.) при установяване на конфликт на интереси по Закона за противодействие на корупцията, с влязъл в сила акт;

12. (нова – ДВ, бр. 38 от 2020 г., в сила от 24.04.2020 г.) при изтичане на срока по чл. 156, ал. 3;

13. (нова – ДВ, бр. 38 от 2020 г., в сила от 24.04.2020 г.) при упражнено право на пенсия от военнослужещ с пределна възраст по чл. 160, ал. 4.

(2) (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Договорът за военна служба се прекратява и военнослужещият се освобождава от военна служба по ал. 1, т. 7 само ако откаже да заеме друга предложена му длъжност, за която не се изисква достъп до класифицирана информация, или ако няма друга такава длъжност, подходяща за него.

(3) (Нова – ДВ, бр. 38 от 2020 г., в сила от 24.04.2020 г.) Министърът на отбраната може да получи служебно от Националния осигурителен институт информация относно наличието на упражнено право на пенсия от военнослужещия по ал. 1, т. 13. Националният осигурителен институт предоставя информацията безвъзмездно в 14-дневен срок от получаване на искането.

Чл. 166. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., бр. 48 от 2011 г., в сила от 24.06.2011 г., отм., бр. 88 от 2015 г., в сила от 1.11.2015 г., нов, бр. 98 от 2016 г.) (1)

Договорът за военна служба може да се прекрати и военнослужещият да се освободи от военна служба без предизвестие, когато е упражнил правото си на пенсия за осигурителен стаж и възраст при условията на Кодекса за социално осигуряване.

(2) Министърът на отбраната може да получи служебно от Националния осигурителен институт информация относно наличието на упражнено право на пенсия от военнослужещия. Националният осигурителен институт предоставя информацията безвъзмездно в 14-дневен срок от получаване на искането.

Чл. 167. (1) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) В случаите по чл. 164, т. 1 и 2 в срока на предизвестие военнослужещите могат да кандидатстват за заемане на нова длъжност.

(2) Условията и редът за кандидатстване и за назначаване на длъжностите по ал. 1 се определят с правилника за прилагане на закона.

Чл. 168. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Страната, която има право да прекрати договора за военна служба с предизвестие, може да го прекрати и преди да изтече срокът на предизвестие, като дължи на другата страна обезщетение в размер на brutното месечно възнаграждение за неспазения срок на предизвестие.

Чл. 169. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Военнослужещите, придобили право на пенсия при условията на чл. 69 от Кодекса за социално осигуряване, се освобождават от военна служба по тяхна молба от министъра на отбраната или от оправомощените от него длъжностни лица по чл. 161, т. 2 и 3.

Чл. 170. (1) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Договорът за военна служба се прекратява от датата на връчване на заповедта за освобождаване от военна служба, освен в случаите по:

1. (изм. – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) член 162, ал. 1, т. 2 - от датата на навършване на пределната възраст;

2. (изм. – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) член 162, ал. 1, т. 7 - от датата на смъртта;

3. (нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г., изм., бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) член 162, ал. 1, т. 1а – от датата на изтичане на уговорения срок.

(2) Заповедта за освобождаване от военна служба се връчва на военнослужещия срещу подпис и се отбелязва датата на връчване. В случай че военнослужещият откаже да подпише заповедта, отказът се удостоверява с подписа на двама свидетели, а при неявяване заповедта се изпраща на постоянния му адрес с препоръчано писмо с обратна разписка.

Чл. 171. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Военнослужещите могат да обжалват заповедта за прекратяване на договора за военна служба и освобождаване от военна служба по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(2) Обжалването на заповедта за прекратяване на договора за военна служба и освобождаване от военна служба не спира нейното изпълнение.

(3) По производството по ал. 1 не се събират държавни такси.

Чл. 172. (1) При отмяна на освобождаването от съда военнослужещият има право на обезщетение в размер на месечното му възнаграждение за времето, през което е останал без работа, но за не повече от 6 месеца. Когато през това време е работил на по-нископлатена работа, той има право на разликата във възнагражденията.

(2) Когато заповедта за освобождаване бъде отменена, военнослужещият се възстановява в двумесечен срок на предишната или на друга длъжност, която съответства на притежаваните от него военно звание и професионална квалификация, ако подаде писмено заявление до министъра на отбраната в 14-дневен срок от влизането в сила на съдебното решение.

Чл. 173. Военнослужещият може да предявява иски за обезщетения за имуществени и неимуществени вреди, които са му причинени при или по повод изпълнение на военната служба.

Чл. 174. (1) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Военнослужещите носят униформа и отличителни знаци, определени със заповед на министъра на отбраната.

(2) Правилата за носене на униформа и отличителните знаци се определят с уставите на въоръжените сили.

(3) (Нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Със заповедта по ал. 1 министърът на отбраната определя реда за носене на униформа и отличителни знаци от пенсионираните военнослужещи, ветераните от войните и военноинвалидите.

Чл. 175. (1) На всеки военнослужещ се съставя и води служебно дело.

(2) В служебното дело се отразяват факти и обстоятелства относно приемането и освобождаването от военна служба, кариерното и кадровото развитие, атестациите, поощренията и отличията, които е получил, наложените наказания, промените в квалификацията, както и други факти и обстоятелства, свързани с дейността му като военнослужещ.

(3) Служебните дела се съхраняват и ползват по ред, определен с правилника за прилагане на закона.

(4) Военнослужещият има право да се запознава със служебното си дело, както и да получава заверено копие от него при освобождаване от военна служба при спазване на Закона за защита на класифицираната информация.

Чл. 176. Неуредените в този раздел въпроси по организацията и реда за приемане, изпълнение и освобождаване от военна служба се уреждат с правилника за прилагане на закона и с уставите на въоръжените сили.

Раздел III

Статус на военнослужещите

Чл. 177. (1) Военнослужещите се ползват от защитата на държавата при изпълнението на служебните им задължения.

(2) Защитата на достойнството и честта на военнослужещия е задължение на държавните органи и на длъжностните лица на територията на Република България и извън нея.

Чл. 178. (1) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Военнослужещите са длъжни да изпълняват уставите, нормативните и административните актове на органите за ръководство на отбраната, на длъжностните лица за управление на отбраната и на въоръжените сили, както и заповедите на командирите или началниците.

(2) Заповедите се издават във връзка със службата и при необходимост се придружават с указания за изпълнението им. Те не могат да накърняват личното достойнство на подчинените, нито да им налагат извършване на очевидно правонарушение.

(3) (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) При изпълнение на служебните си задължения и в обществения си живот военнослужещите са длъжни да спазват Етичния кодекс за поведение на военнослужещите, утвърден от министъра на отбраната.

Чл. 179. (1) Командирите и началниците носят отговорност за живота и здравето на военнослужещите при изпълнение на задълженията им по военна служба.

(2) По време на мирновременната военна служба на военнослужещите се осигуряват здравословни и безопасни условия за изпълнение на служебните им задължения.

(3) На военнослужещите могат да се възлагат задачи в условия на непосредствена опасност за здравето и живота им при условия и по ред, определени с уставите на въоръжените сили. В тези случаи се вземат мерки за ограничаване на опасните фактори.

(4) Командирите и началниците са длъжни да зачитат правата, да пазят честта и достойнството на подчинените си, да се грижат за тях и да изискват от тях добросъвестно, точно и в срок да изпълняват задълженията си.

Чл. 180. Статусът на военнослужещите, изпълняващи военна служба на територията на друга държава, се определя в съответствие с този закон, с приложимия международен договор и с правилата за използване на сила.

Чл. 181. Военнослужещите, които по време на военни действия са интернирани на територията на друга държава или са пленени, запазват статуса на военнослужещи по този закон.

Чл. 182. (1) Военнослужещите нямат право да членуват в политически партии, движения или коалиции с политически цели и да предприемат действия по служба, с които да нарушават политическата си неутралност.

(2) Военнослужещите не могат да извършват пропагандна и агитационна дейност в полза или във вреда на политически партии, движения или коалиции с политически цели, на синдикални организации и на кандидати за изборни длъжности.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Военнослужещите не могат да участват в събрания, митинги и манифестации на политически партии, движения или коалиции с политически цели, когато носят военна униформа.

(4) Военнослужещите не могат да бъдат задължавани да декларират своите политически, религиозни или идеологически убеждения във връзка със заемането или изпълнението на службата.

Чл. 183. (1) (Доп. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Военнослужещите не могат да отказват изпълнение на служебните си задължения по религиозни, атеистични, политически и идеологически мотиви или да извършват религиозна или атеистична пропаганда, когато изпълняват задължения по служба.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Не се допуска създаване на религиозни, атеистични, политически и идеологически общности във военните формирования и обекти.

Чл. 184. Военнослужещите нямат право на стачка и на синдикални действия.

Чл. 185. (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2024 г., в сила от 1.05.2024 г.) Военнослужещите, които упражняват професия като лекари, лекари по дентална медицина, магистър-фармацевти, медицински сестри, акушерки и асоциирани медицински специалисти и лекарски асистенти, могат да членуват в съответните съсловни организации.

Чл. 186. (1) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) В мирно време военнослужещите могат да се сдружават за осъществяване на дейности от взаимен интерес. Тези дейности се извършват извън служебно време и не могат да накърняват бойната готовност, подготовката, дисциплината, моралния дух на личния състав и да нарушават установения ред и единоначалието в Министерството на отбраната, в структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и в Българската армия.

(2) Въпросите, свързани с отбранителната политика на държавата, военното строителство, подготовката, бойната готовност и мобилизацията на въоръжените сили, тяхното комплектуване с личен състав, въоръжение, техника и други имущества не могат да бъдат предмет на дейност на сдруженията по ал. 1.

(3) Сдруженията могат да членуват в сродни международни организации.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Взаимоотношенията между сдруженията на военнослужещи и Министерството на отбраната се уреждат със споразумения.

Чл. 186а. (Нов – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Военнослужещите могат да извършват спортносъстезателна дейност. Редът и начинът за организирането и провеждането ѝ в служебно време се определят с акт на министъра на отбраната.

Чл. 187. (1) Военнослужещият може да се кандидатира за президент, вицепрезидент на републиката, народен представител, член на Европейския парламент от Република България, общински съветник или кмет при условия, определени със закон.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Военнослужещ, регистриран за кандидат за изборна длъжност от политическа партия или коалиция, се освобождава от военна служба след обявяване на регистрацията от съответната избирателна комисия.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Военнослужещият, избран за президент, вицепрезидент на републиката, народен представител, член на Европейския парламент от Република България, общински съветник или кмет от независима листа, се смята в неплатен отпуск за времето на мандата и след прекратяване на пълномощията му се осигурява заемането на същата или друга длъжност в съответствие с притежаваното военно звание и квалификация.

(4) (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Военнослужещият, назначен за министър-председател, министър или заместник-министър в служебно правителство, се смята в неплатен отпуск и след прекратяване на пълномощията му се осигурява заемането на същата или друга длъжност в съответствие с притежаваното военно звание и квалификация.

Чл. 188. (1) Военнослужещият не може да изпълнява друга държавна служба освен в случаите, определени със закон.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Несъвместимост с военната служба в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия е налице, когато военнослужещият:

1. (доп. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) е в непосредствена йерархическа връзка на ръководство и контрол с друг военнослужещ или цивилен служител като: съпруг, роднина по права линия без ограничения, по сребрена линия до втора степен включително или по сватовство до втора степен включително;

2. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) е едноличен търговец, съдружник в търговско дружество, управител, търговски пълномощник, прокурист, търговски

представител, търговски посредник, ликвидатор, синдик, член на управителни или контролни органи на търговско дружество или кооперация;

3. (доп. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) извършва търговска дейност или работи по трудово правоотношение;

4. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., доп., бр. 98 от 2016 г., бр. 38 от 2024 г., в сила от 30.04.2024 г.) работи по граждански договор, освен за извършване на преподавателска, медицинска, научноизследователска, развойна дейност в информационните технологии, спортносъстезателна или друга творческа дейност;

5. е регистриран за кандидат на изборна длъжност от политическа партия или коалиция.

(3) (Нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) При установяване на несъвместимост по ал. 2, т. 1 на военнослужещия се предлага друга длъжност, съответстваща на притежаваното военно звание и квалификация. При отказ от негова страна да заеме предложената му длъжност или при невъзможност да му се предложи такава в едномесечен срок от установяване на несъвместимостта договорът за военна служба се прекратява по реда на чл. 165, т. 5.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Не се смята за търговска дейност по смисъла на ал. 2, т. 3 притежаването на акции, участието в кооперации със земеделски земи или гори и в жилищностроителни кооперации.

(5) (Предишна ал. 4 - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., изм., бр. 98 от 2016 г.) Несъвместимост с военната служба не е налице:

1. при участие в юридически лица с нестопанска цел;

2. при участие в изпълнението на проекти, свързани с дейността на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия и финансирани по програми или механизми на Европейския съюз или други международни програми и договори въз основа на сключен граждански договор.

(6) (Предишна ал. 5 - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Военнослужещият подава декларация за обстоятелствата по ал. 1 и ал. 2, т. 1 - 4 в 7-дневен срок от възникването им. За обстоятелството по ал. 2, т. 5 декларацията се подава едновременно със заявлението за регистрация в съответната избирателна комисия.

Чл. 188а. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., изм., бр. 33 от 2012 г., изм., и доп., бр. 98 от 2016 г., изм., бр. 7 от 2018 г., бр. 42 от 2019 г., в сила от 15.05.2019 г., бр. 69 от 2020 г., бр. 84 от 2023 г., в сила от 6.10.2023 г.) При назначаване на длъжност и всяка година до 15 май военнослужещите от Министерството на отбраната, служба "Военна полиция", Служба "Военно разузнаване" и от структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната, създадени по Закона за администрацията, както и военнослужещите от командванията (ръководствата, управленията), административните звена и щабовете на военните формирования от въоръжените сили, с изключение на заемащите войнишки (матроски) длъжности, подават пред министъра на отбраната или оправомощени от него длъжностни лица декларация за имущество и интереси при условията и по реда на Закона за противодействие на корупцията. Военнослужещ, който е лице, заемащо висша публична длъжност, подава декларация за имущество и интереси само по реда на Закона за противодействие на корупцията.

Чл. 188б. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Военнослужещите не могат да приемат или да улесняват приемането нито за себе си, нито за свързани с тях лица, на подаръци, дарения, пътувания, настаняване в хотел, оказване на гостоприемство, отстъпки от дължими плащания, преференциални заеми или други облаги или услуги, които водят до оказване на влияние върху изпълнението на служебните им задължения в полза на предлагащия облагата или услугата.

(2) Военнослужещите не могат да ползват служебното си положение с цел придобиване на облаги за себе си или за свързани с тях лица, дори и когато получаването на облагите няма да окаже влияние върху изпълнението на служебните им задължения.

(3) Военнослужещите нямат право да дават или да предлагат подаръци или извършване на други услуги, които биха довели до оказване на влияние върху изпълнението на служебните задължения на приемащия.

(4) Приемането или предлагането на подаръци или облаги въз основа на служебно положение се смята за корупционна практика.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 99 от 2011 г., в сила от 1.01.2012 г., отм., бр. 98 от 2016 г.).

Чл. 189. (1) На военнослужещите се издават служебни карти, които удостоверяват служебния им статус при изпълнение на служебните им задължения.

(2) Служебната карта съдържа номер на картата, снимка, трите имена, мястото на раждане, единния граждански номер, военното звание, мястото на изпълнение на военната служба, кръвната група, срока на валидност и други данни.

(3) Данните по ал. 2 се изписват на български и на английски език.

(4) (Доп. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Редът за издаване, водене на отчет, сдаване и унищожаване на служебната карта по ал. 1 се определя с акт на министъра на отбраната.

Чл. 190. Военнослужещите имат право да носят и да използват служебно оръжие по ред, определен с уставите на въоръжените сили.

Чл. 191. (1) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) В мирно време военнослужещите могат да използват служебното оръжие като крайна мярка при:

1. въоръжено нападение или непосредствена заплаха с оръжие срещу тях;

2. въоръжено нападение или непосредствена заплаха върху друг военнослужещ;

3. въоръжено нападение върху охраняван обект или субект.

(2) Военнослужещите са длъжни по възможност да пазят живота на лицето, срещу което е насочено използването на служебно оръжие, и да не застрашават живота и здравето на други лица.

(3) След използване на служебното оръжие в случаите по ал. 1 военнослужещите са длъжни да докладват писмено на непосредствения си командир или началник.

(4) Използването на служебното оръжие от военнослужещите, участващи в международни операции и мисии извън територията на страната, се урежда с правилата за използване на сила.

Чл. 192. (1) Военнослужещите жени се ползват от специалната закрила на жените по Кодекса на труда с изключение на правото на надомна работа и закрила при уволнение.

(2) Бременните военнослужещи жени и ползващите отпуск поради бременност и раждане се ползват и от специалната закрила по Кодекса на труда при уволнение.

(3) (Нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) В случая по ал. 2 отпускът поради бременност и раждане се ползва по ред, определен с правилника за прилагане на закона.

Раздел IV

Задължение за служебно време и задължение за разположение

Чл. 193. (1) Военнослужещите са длъжни по всяко време на денонощието да бъдат на разположение за изпълнение на задълженията си, свързани с военната служба.

(2) Задължението за разположение при въвеждане на степените на бойна готовност на въоръжените сили се определя с уставите на въоръжените сили.

(3) Когато са в отпуск, военнослужещите са длъжни да посочват точно местопребиваването си и при повикване да се явяват за изпълнение на служебните си задължения в определения от командира или началника срок при условия и по ред, определени с правилника за прилагане на закона и с уставите на въоръжените сили.

Чл. 194. (1) Нормалната продължителност на служебното време на военнослужещите е 8 часа дневно и 40 часа седмично при 5-дневна работна седмица.

(2) Общата продължителност на служебното време на военнослужещия в денонощие не може да надвишава с повече от една втора нормалната дневна продължителност на служебното време.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) В случаите на превишаване общата продължителност на служебното време по ал. 2 на военнослужещия се заплаща допълнително възнаграждение по чл. 214, ал. 1, т. 3.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) За изпълнение на службата през почивните дни на военнослужещия се заплаща допълнително възнаграждение в размер 50 на сто, изчислено върху основното му възнаграждение, а за дните на официалните празници - допълнително възнаграждение в размер 100 на сто, изчислено върху основното му възнаграждение.

(5) (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Служебното време над нормалната му продължителност се компенсира с намалено служебно време при условия и по ред, определени с акта на министъра на отбраната по ал. 8.

(6) (Доп. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., предишна ал. 5, изм., бр. 98 от 2016 г.) Алинеи 1 – 5 не се прилагат при обявяване на положение на война, военно или извънредно положение, както и при мобилизация, щормова готовност, военни учения и мероприятия, планирани с продължителност, по-голяма от едно денонощие.

(7) (Предишна ал. 6 – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Времето за почивка на военнослужещите не се включва в продължителността на служебното време.

(8) (Предишна ал. 7, изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Редът за разпределяне на служебното време, за неговото отчитане и компенсиране извън нормалната продължителност, се определя с акт на министъра на отбраната.

Чл. 195. (1) Военнослужещите могат да бъдат назначавани за носене на дежурства при условия и по ред, определени с уставите на въоръжените сили и с други нормативни и административни актове, издадени от министъра на отбраната.

(2) Максималната продължителност на дежурството не може да превишава 24 часа, а общо за един месец - 168 часа.

(3) Времето за дежурство е служебно време.

(4) (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) По изключение продължителността на дежурството може да надвишава 24 часа при условия и по ред, определени с акта на министъра на отбраната по чл. 194, ал. 8.

(5) (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) При дежурство не се прилагат разпоредбите на чл. 194, ал. 3 и 4.

Чл. 196. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., бр. 98 от 2016 г.) Когато военнослужещият изпълнява дежурство, но е назначен на длъжност, за която носенето на дежурство не се включва в основните му функционални задължения, той получава допълнително възнаграждение по чл. 214, ал. 1, т. 1.

Раздел V

Почивки и отпуски

Чл. 197. (1) Военнослужещите имат право на:

1. основен платен годишен отпуск в размер 30 работни дни;
2. допълнителен платен годишен отпуск в размер един работен ден за всяка прослужена година, но не повече от 10 работни дни.

(2) Военнослужещите в определени области и дейности имат право на допълнителен платен годишен отпуск при условия и по ред, определени с акт на министъра на отбраната. Този отпуск не се включва в размера на допълнителния отпуск по ал. 1.

(3) Военнослужещите имат право на допълнителен платен отпуск за кандидатстване и обучение във висши училища в размерите, определени в Кодекса на труда.

(4) (Доп. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Военнослужещите, освидетелствани като хронично болни, имат право на допълнителен платен отпуск до 5 работни дни годишно за лечение в болница за продължително лечение и рехабилитация.

Чл. 198. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., бр. 98 от 2016 г.) (1) Платеният годишен отпуск се ползва наведнъж или на части през календарната година, за която се полага, в съответствие с утвърден от командира или от началника график.

(2) Командирите и началниците са длъжни да осигуряват на военнослужещите ползването на платения годишен отпуск в съответната календарна година. Отлагането на платения годишен отпуск за следващата календарна година се допуска по изключение, при невъзможност да се осигури ползването му през съответната календарна година.

(3) Командирите и началниците носят дисциплинарна отговорност, ако не осигуряват ползването на платения годишен отпуск на военнослужещите при условията по ал. 2.

(4) Командирите и началниците имат право да осигурят ползването на платения годишен отпуск на военнослужещите съгласно утвърдения график и в случаите, когато отпускът не е поискан от военнослужещия.

Чл. 199. Забранява се компенсиране на отпуските с парично обезщетение освен при освобождаване от военна служба.

Чл. 200. (1) Военнослужещите имат право на отпуск за временна неработоспособност в размер, определен от военномедицинските експертни органи или от органите на експертизата на работоспособността.

(2) По време на отпуска по ал. 1 военнослужещите не могат да бъдат освобождавани от военна служба освен по взаимно съгласие на страните, при навършване на пределна възраст или при налагане на дисциплинарно наказание уволнение.

Чл. 201. (1) (Предишен текст на чл. 201 - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Военнослужещите имат право на платен отпуск в размер 7 календарни дни:

1. (доп. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) при сключване на граждански брак, включително деня на събитието;

2. (изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) при раждане или осиновяване на дете, когато майката и бащата се намират в брак или живеят в едно домакинство – от датата на изписването на детето от лечебното заведение или от датата на осиновяването;

3. при тежко заболяване или смърт на съпруга (съпруг), дете, родител или други роднини по права линия, брат, сестра и родител на другия съпруг;

4. когато семейството му е пострадало от бедствие, авария или друго извънредно обстоятелство;

5. при преместване на служба в друго населено място.

(2) (Нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Отпускът по ал. 1 не се включва в другите отпуски, определени с този закон.

Чл. 202. (1) Военнослужещите имат право на отпуск, когато:

1. са призовани в съд или в други органи като страна, свидетел или вещо лице;

2. са кръводарители - за деня на прегледа и кръводаряването, както и два дни след него;

3. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) участват в заседания като съдебни заседатели.

(2) (Нова – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) По време на отпуските по ал. 1 на военнослужещия се изплаща възнаграждение, както следва:

1. по т. 1 и 3 – според предвиденото в специалните закони;

2. по т. 2 – в размера по чл. 204.

(3) (Предидшна ал. 2, изм. – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Отпускът по ал. 1 се зачита за служебен стаж и не се включва в другите отпуски, определени с този закон.

Чл. 202а. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) След завръщане от операция или мисия извън територията на страната военнослужещият и членовете на неговото семейство имат право на 7-дневна безплатна почивка в почивните бази на Министерството на отбраната или на 7-дневно безплатно възстановяване в болниците за продължително лечение и рехабилитация във Военномедицинската академия. За времето на почивката и възстановяването на военнослужещия се разрешава допълнителен платен отпуск, а на съпругата (съпруга) работодателят или органът по назначаването разрешава ползването на платен отпуск. (2) Необходимите средства по ал. 1 за безплатната почивка и възстановяване се планират по бюджета на операцията или мисията.

Чл. 203. (1) Военнослужещите жени имат право на отпуск поради бременност, раждане и осиновяване, за отглеждане на дете, за кърмене на дете, за гледане на болно дете и на допълнителен отпуск за две и повече живи деца в размерите и при условията на Кодекса на труда.

(2) (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Допълнителният отпуск за две и повече живи деца по ал. 1 се разрешава от съответния командир или началник при преценка за всеки конкретен случай и ако интересите на службата позволяват това.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 1 от 2014 г., предишна ал. 2, изм., бр. 98 от 2016 г., бр. 58 от 2017 г., в сила от 18.07.2017 г., бр. 62 от 2022 г., в сила от 1.08.2022 г., доп., бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Военнослужещите мъже имат право на отпуск за отглеждане на дете в размерите и при условията на чл. 164 и чл. 167, ал. 1 от Кодекса на труда, за гледане на болно дете по чл. 162, ал. 1 от Кодекса на труда и за отглеждане на дете до 8-годишна възраст при условията, по реда и в размерите по чл. 164в от Кодекса на труда, при смърт или тежко заболяване на майката или когато сами се грижат за отглеждане на детето, както и на неплатен отпуск за отглеждане на дете до 8-годишна възраст при условията, по реда и в размерите по чл. 167а от Кодекса на труда.

Чл. 204. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) За времето на платения си годишен отпуск военнослужещите получават брутно месечно възнаграждение, което включва основното месечно възнаграждение и допълнителните възнаграждения с постоянен характер към момента на започване ползването на отпуска.

Чл. 205. (1) Военнослужещите имат право на неплатен отпуск до 30 работни дни в една година, който се разрешава от съответния командир или началник при важни лични или семейни нужди и ако интересите на службата позволяват това.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Военнослужещите имат право и на неплатен отпуск до 6 месеца, който може да се ползва веднъж през целия срок на службата и се разрешава от министъра на отбраната или оправомощени от него длъжностни лица, при условие че имат не по-малко от 10 години служба във въоръжените сили.

(3) През времето на неплатения отпуск военнослужещите запазват статуса си, а времето на отпуска се зачита за служебен стаж по този закон.

(4) Неплатен отпуск може да се ползва, след като е ползван полагащият се платен отпуск.

Чл. 205а. (Нов – ДВ, бр. 88 от 2015 г., в сила от 1.11.2015 г.) (1) Съпругът/съпругата-военнослужещ на дългосрочно командирован служител при условията и по реда на Закона за дипломатическата служба има право на неплатен отпуск по време на задграничния мандат на служителя.

(2) Съпругът/съпругата-военнослужещ по ал. 1 се взема в разпореждане по специален щат на министъра на отбраната по време на неплатения отпуск и след изтичането на срока на отпуска се назначава на длъжност в съответствие с притежаваното военно звание и квалификация, и срокът на договора за военна служба се удължава със срока на неплатения отпуск.

(3) Времето на неплатения отпуск на съпруга/съпругата-военнослужещ по ал. 1 не се зачита за действително изслужено на военна служба.

(4) Вноските за здравно осигуряване на съпруга/съпругата-военнослужещ по ал. 1 за времето, през което са в неплатен отпуск, са за тяхна сметка.

Чл. 206. (1) Военнослужещите могат с разрешение на министъра на отбраната да кандидатстват за заемане на длъжности по срочен договор в международни правителствени организации в областта на отбраната и сигурността, в които Република България членува.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) За времето на изпълнение на договора по ал. 1 военносслужещите се назначават в специален щат и се смятат в неплатен отпуск.

(3) След изтичането на срока на договора по ал. 1 на военносслужещите се предлага длъжност, съответстваща на притежаваното военно звание и квалификация.

(4) Военносслужещите могат да кандидатстват отново за заемане на длъжности по ал. 1, ако са изминали не по-малко от 5 години от прекратяването на предходния договор и през този период са изпълнявали военна служба на територията на страната или в операции и мисии извън нея.

(5) През времето на неплатения отпуск военносслужещите запазват статуса си, като времето на отпуска се зачита за стаж от трета категория.

Чл. 207. (1) Отпуските се ползват след писмено разрешение от съответния командир или началник.

(2) Отпуските за временна неработоспособност, за бременност, за раждане и осиновяване на дете се ползват след представяне на болничен лист и след уведомяване на съответния командир или началник.

(3) Когато през време на ползването на платения годишен отпуск на военносслужещия бъде разрешен друг вид платен отпуск, ползването на платения годишен отпуск се прекъсва по негово искане и остатъкът се ползва допълнително.

Чл. 208. Редът за разрешаване и ползване на отпуск, за неговото отлагане и прекъсване се определя с правилника за прилагане на закона.

Чл. 209. На военносслужещите в мирно време задължително в денонощието се осигурява почивка за хранене през служебното им време.

Чл. 210. Военносслужещите имат право на минимална непрекъсната междуседмична почивка с продължителност 48 часа. Когато почивката не може да се ползва поради служебни причини, на военносслужещите се предоставя съответна почивка във време, определено от командира или началника.

Чл. 211. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Министърът на отбраната може да обявява празнични дни за военносслужещите и цивилните служители в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия и извън обявените в Кодекса на труда.

Раздел VI

Възнаграждения, здравно и социално осигуряване на военносслужещите

Чл. 212. (1) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2018 г., в сила от 1.01.2019 г., бр. 38 от 2024 г., в сила от 30.04.2024 г.) Военнослужещите имат право на основно месечно възнаграждение, състоящо се от:

1. възнаграждение в съответствие със заеманата длъжност и
2. възнаграждение за присвоеното им военно звание.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Размерите на основното месечно възнаграждение по ал. 1 се определят с акт на министъра на отбраната.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., изм., бр. 98 от 2016 г., бр. 38 от 2024 г., в сила от 1.01.2025 г.) Базата за определяне размера на основното месечно възнаграждение по ал. 1 за най-ниската длъжност се определя ежегодно въз основа на средната работна заплата за страната за второто тримесечие на предходната година, съобразно данни от Националния статистически институт, като основното месечно възнаграждение се увеличава с коефициент спрямо базата, както следва:

1. за офицери – не по-малко от 1,2;
2. за офицерски кандидати, сержанти и войници – не по-малко от 1,0.

(4) (Нова – ДВ, бр. 38 от 2024 г., в сила от 1.01.2025 г.) Месечното възнаграждение на военнослужещите, увеличено с коефициента по ал. 3, т. 1 и 2, не може да бъде по-малко от предходната година.

(5) (Нова – ДВ, бр. 38 от 2024 г., в сила от 1.01.2025 г.) Базата по ал. 3 и по чл. 295, ал. 4 се определя с акт на министъра на отбраната ежегодно през първия месец на всяка година.

(6) (Нова – ДВ, бр. 38 от 2024 г., в сила от 30.04.2024 г.) Месечното възнаграждение по ал. 1, т. 1 на военнослужещите, заемащи ключови длъжности, може да надвишава с до 80 на сто размера на месечното възнаграждение по ал. 1, т. 1 в съответното длъжностно ниво, определено в акта на министъра на отбраната по ал. 2.

Чл. 213. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) На военнослужещите се изплаща допълнително възнаграждение за продължителна служба върху основното месечно възнаграждение в размер 2 на сто за всяка прослужена година на военна служба, но не повече от 40 на сто.

Чл. 214. (1) На военнослужещите се изплащат допълнителни възнаграждения за:

1. специфични условия при изпълнение на военната служба;
2. рискове за живота и здравето, които не могат да бъдат отстранени, ограничени или намалени;
3. изпълнение на възложени задължения извън установеното служебно време;
4. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., бр. 98 от 2016 г.) образователна и научна степен "доктор" или научна степен "доктор на науките", ако заемат академична длъжност или ако такава степен се изисква за заемане на длъжността;
5. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) постигнати високи резултати в служебната дейност;
6. други случаи, установени в нормативен акт.

(2) Допълнителните възнаграждения по ал. 1, т. 1 - 5 се определят при условия, по ред и в размер, определени с акт на министъра на отбраната.

(3) (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.)

(4) (Изм. – ДВ, бр. 69 от 2020 г.) За военнослужещите от служба "Военна полиция" и Служба "Военно разузнаване" допълнителните възнаграждения по ал. 1, т. 1, 2 и 5 се изплащат при условия, по ред и в размер, определени с акт на министъра на отбраната по предложение на ръководителя на съответната служба.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) На военнослужещите от Военномедицинската академия се изплащат и възнаграждения за работа по договор с Националната здравноосигурителна каса и/или за работа по договор с Министерството на здравеопазването и/или за работа по договор с Националния осигурителен институт.

Чл. 215. (1) Военнослужещите имат право на допълнително възнаграждение за заместване на отсъстващ повече от 30 работни дни военнослужещ.

(2) Заместването по ал. 1 се извършва със заповед на командира или началника, който има право да назначава на длъжността на отсъстващия.

(3) За времето на заместването военнослужещият продължава да изпълнява задълженията на основната си длъжност.

(4) Срокът на заместването не може да бъде по-дълъг от една година.

(5) Размерът на допълнителното възнаграждение по ал. 1 е 25 на сто от основното месечно възнаграждение на замествания.

(6) Възнаграждението по ал. 1 не се изплаща на военнослужещите, които по длъжност са заместници на отсъстващия или заместват подчинените им служители.

Чл. 216. (1) Военнослужещите имат право на допълнително възнаграждение при временно изпълнение на задълженията на вакантна длъжност в размер 25 на сто от основното възнаграждение за вакантната длъжност.

(2) Назначаването се извършва от командира или началника, който има правомощия да назначава на вакантната длъжност.

(3) Срокът по ал. 1 не може да бъде по-дълъг от една година.

Чл. 217. Военнослужещият няма право на възнаграждение за времето, през което се намира в отклонение от военна служба или е отстранен от длъжност.

Чл. 218. (Доп. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Брутното месечно възнаграждение на военнослужещите се състои от основно месечно възнаграждение и допълнителни възнаграждения с постоянен и непостоянен характер.

Чл. 219. При командироване военнослужещите получават освен брутното си възнаграждение пътни, дневни и квартирни пари при условия и по ред, определени с акт на Министерския съвет.

Чл. 220. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Задължителното социално и здравно осигуряване на военнослужещите са за сметка на държавния бюджет.

Чл. 221. Медицинската помощ, военномедицинската експертиза и профилактиката на заболяванията на военнослужещите, които се осъществяват от Военномедицинската академия, са за сметка на бюджета на Министерството на отбраната в частта му за Военномедицинската академия.

Чл. 222. Трудът на военнослужещите при пенсиониране се зачита за първа категория.

Чл. 223. (1) Военнослужещите се застраховат задължително срещу смърт и неработоспособност в резултат на злополука, настъпила при или по повод изпълнение на служебните им задължения, за сметка на държавния бюджет.

(2) Задължителното застраховане не е пречка за сключване на други застрахователни договори от заинтересованите.

(3) (Нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Министърът на отбраната съгласувано с министъра на финансите определя длъжностите за военнослужещи, които задължително се застраховат за гражданска отговорност за сметка на държавния бюджет.

Раздел VII

Материално осигуряване на военнослужещите

Чл. 224. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) На военнослужещите се осигуряват:

1. (изм. – ДВ, бр. 70 от 2024 г., в сила от датата, определена в Решение на Съвета на Европейския съюз за приемането на еврото от Република България, прието в съответствие с чл. 140, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз и Регламент на Съвета на Европейския съюз, приет в съответствие с чл. 140, параграф 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз) униформено облекло или равностойността му в евро;

2. порционни пари;

3. (изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г., бр. 42 от 2019 г., в сила от 28.05.2019 г., бр. 70 от 2024 г., в сила от датата, определена в Решение на Съвета на Европейския съюз за приемането на еврото от Република България, прието в съответствие с чл. 140, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз и Регламент на Съвета на Европейския съюз, приет в съответствие с чл. 140, параграф 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз) безплатна храна и ободряващи напитки или равностойността им в евро при занятия, учения, тренировки и лагери, при носене на дежурства и при извършване на други дейности със специфичен характер;

4. лични предпазни средства, специално и работно облекло и друго вещеве имущество и снаряжение.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Доволствията по ал. 1 се осигуряват във вид, в размери, по норми, при условия и по ред, определени с акт на министъра на отбраната, и стойността им не се облага с данъци.

Чл. 225. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 226. Пътуването на военнослужещите и техните семейства при отиване и връщане от платен годишен отпуск на територията на страната веднъж в годината е за сметка на Министерството на отбраната. Условията, редът за изплащането на средствата и конкретният им размер се определят с акт на министъра на отбраната.

Чл. 226а. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Министърът на отбраната може да създава социални кухни, домове за пенсионирани военнослужещи, ветерани и военноинвалиди, военни клубове, центрове към тях, както и други звена.

(2) Организацията и дейността на структурите и звената по ал. 1 се определят с акт на министъра на отбраната.

Чл. 226б. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Министерството на отбраната създава жилищен фонд за задоволяване жилищните нужди на военнослужещите, състоящ се от изградени със собствени средства, наети или придобити служебни жилища, ателиета и гаражи.

(2) Условията и редът за ползване на имотите по ал. 1 се определят с акт на министъра на отбраната.

(3) Военнослужещите заплащат наем за ползването от тях жилища, ателиета и гаражи при условията и по реда на глава четвърта от Правилника за прилагане на Закона за държавната собственост (обн., ДВ, бр. 78 от 2006 г.; изм., бр. 26 и 51 от 2007 г., бр. 64, 80 и 91 от 2008 г. и бр. 7, 25, 62 и 93 от 2009 г.), както и наем за предоставените движими вещи.

Чл. 226в. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) На военнослужещите, на които Министерството на отбраната не може да предложи жилище и които живеят при условията на свободно договаряне, се изплащат компенсационни суми при условия и по ред, определени с акт на министъра на отбраната.

(2) Компенсационни суми не се изплащат, ако военнослужещият писмено е отказал предложено му от фонда на министерството жилище.

Чл. 226г. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Военнослужещите от Министерството на отбраната, от структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и от Българската армия, както и членовете на техните

семейства ползват лечебните заведения, военните клубове, почивната и спортната база към министерството при условия и по ред, определени с акт на министъра на отбраната.

(2) (Нова – ДВ, бр. 42 от 2019 г., в сила от 28.05.2019 г.) С правата по ал. 1 се ползват и български граждани – военнослужещи в състава на многонационални формирования или които заемат длъжности в задгранично представителство на Република България, в международни организации или в други международни инициативи на територията на страната и извън нея, както и членовете на техните семейства.

(3) (Предишна ал. 2 – ДВ, бр. 42 от 2019 г., в сила от 28.05.2019 г.) Част от разходите за осигуряване на отдиха и възстановяване здравето на военнослужещите и членовете на техните семейства могат да се извършат в рамките на предвидените в бюджета на Министерството на отбраната средства за социално-битово и културно обслужване за съответната година при условия и по ред, определени с акт на министъра на отбраната.

Чл. 226д. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) За осигуряване на успешен преход в цивилната сфера на освобождаваните от военна служба в Министерството на отбраната се изгражда и поддържа система за адаптация чрез:

1. професионално ориентиране;
2. мотивационна подготовка;
3. квалификационни курсове;
4. подготовка за започване на самостоятелна стопанска дейност;
5. съдействие за устройване на работа;
6. информиране за възможностите по т. 1 - 5.

(2) Финансирането на дейностите по ал. 1 се разпределя, както следва:

1. по т. 3 - 70 на сто за сметка на бюджета на Министерството на отбраната и 30 на сто за сметка на военнослужещия;
2. по т. 1, 2, 4 - 6 - за сметка на бюджета на Министерството на отбраната.

(3) Условията и редът за осъществяване на дейностите по ал. 1 се определят с наредба на министъра на отбраната.

Чл. 226е. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) При освобождаване от военна служба, с изключение на освобождаване поради наложено дисциплинарно наказание "уволнение", военнослужещите могат да се ползват от правата по чл. 226д, ал. 1, т. 1, 2, 4 - 6.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Подлежащите на освобождаване от военна служба на основание чл. 162, ал. 1, т. 2, чл. 164 и 169, както и станалите негодни за военна служба при или по повод изпълнение на служебните си задължения имат право еднократно и на квалификационен курс.

(3) Продължителността на квалификационните курсове е до 6 месеца.

(4) За времето на обучението по ал. 3 на военнослужещите се осигурява допълнителен платен отпуск.

Чл. 226ж. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Пенсионирани военнослужещи, военноинвалидите, военнопострадалите и ветераните от войните, както и членовете на техните семейства ползват лечебните заведения, почивната и спортната база и военните клубове към Министерството на отбраната при условия и по ред, определени с акт на министъра на отбраната.

(2) (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Българските граждани, участвали в мисии и операции на въоръжените сили на Република България извън територията на страната, ползват лечебните заведения към Министерството на отбраната при условия и по ред, определени с акт на министъра на отбраната.

(3) (Предишна ал. 2 – ДВ, бр. 98 от 2016 г., изм., бр. 42 от 2019 г., в сила от 28.05.2019 г.) Пенсионирани военнослужещи, военноинвалидите, военнопострадалите, ветераните от войните и българските граждани, участвали в мисии и операции на въоръжените сили на

Република България извън територията на страната могат да ползват безплатно социалните кухни към Министерството на отбраната.

(4) (Предишна ал. 3, изм. и доп. – ДВ, бр. 98 от 2016 г., изм., бр. 42 от 2019 г., в сила от 28.05.2019 г., бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) Пенсионирани военнослужещи и пенсионирани цивилни служители, военноинвалидите, военнопострадалите, ветераните от войните и придружаващите ги съпрузи, както и родителите на военнослужещи и цивилни служители, когато последните не могат да се грижат за тях и да пребивават заедно в едно домакинство, може да ползват домовете за пенсионирани военнослужещи, а ветераните от войните и военноинвалидите и придружаващите ги съпрузи – домовете за ветерани и военноинвалиди, при условия и по ред, определени с акт на министъра на отбраната.

Чл. 226з. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., доп., бр. 98 от 2016 г.)

(1) (Предишен текст на чл. 226з, изм. - ДВ, бр. 42 от 2019 г., в сила от 28.05.2019 г.)

Военнослужещите от Министерството на отбраната, от структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и от Българската армия, курсантите, обучаващи се за нуждите на Министерството на отбраната, както и пенсионирани военнослужещи, ветераните от войните, военноинвалидите, военнопострадалите и българските граждани, участвали в мисии и операции на въоръжените сили на Република България извън територията на страната, изпаднали в тежко материално положение, могат да бъдат подпомагани с парични средства при условия и по ред, определени с наредба на министъра на отбраната.

(2) (Нова – ДВ, бр. 42 от 2019 г., в сила от 28.05.2019 г.) С правото по ал. 1 могат да се ползват и български граждани – военнослужещи в състава на многонационални формирования или които заемат длъжности в задгранично представителство на Република България, в международни организации или в други международни инициативи на територията на страната и извън нея.

Чл. 226и. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Децата на загинали при или по повод изпълнение на службата военнослужещи и преживелият техен родител имат правата по чл. 226г.

(2) За времето на обучението на децата по ал. 1 в основни, средни училища и в редовна форма на обучение във висшите училища в страната до навършване на 26-годишна възраст Министерството на отбраната им осигурява стипендия при условия, по ред и в размер, определени с акт на министъра на отбраната.

Чл. 226к. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Разноските по погребението на починал военнослужещ са за сметка на Министерството на отбраната. Със съгласието на близките на военнослужещия се отдават военни почести.

Чл. 226л. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Преживелият съпруг (съпруга), децата и родителите на загинал при или по повод изпълнение на службата военнослужещ имат право на безплатна медицинска и психологична помощ по ред, определен с акт на министъра на отбраната.

Чл. 226м. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) (Доп. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.) Министърът на отбраната може да подпомага военно-патриотични съюзи, неправителствени организации със сфера на дейност в сигурността и отбраната, сдружения на военнослужещи, резервисти, запасни, ветерани от войните, военноинвалиди и военнопострадали, създадени като юридически лица за осъществяване на общественополезна дейност, като им оказва финансова или материална помощ.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 1 от 2014 г., доп., бр. 42 от 2019 г., в сила от 28.05.2019 г.) Министърът на отбраната може да предоставя на съюзите, организациите и сдруженията по ал. 1 за непосредствено осъществяване на тяхната общественополезна патриотична дейност помещения във военни клубове или други подходящи помещения в сгради в управление на Министерството на отбраната или структури на пряко подчинение на министъра на

отбраната без заплащане на наем. Помещенията, предоставени от Министерството на отбраната по изречение първо, се използват съобразно тяхното предназначение и само за осъществяването на общественополезна патриотична дейност. Отдадените под наем помещения не може да се ползват извън предназначението им, да се преотдават и да се ползват съвместно по договор с трети лица.

(3) (Нова – ДВ, бр. 1 от 2014 г.) Условието и редът за предоставянето на финансовата или материалната помощ по ал. 1 и на помещенията по ал. 2 се определят с акт на министъра на отбраната.

(4) (Нова – ДВ, бр. 42 от 2019 г., в сила от 28.05.2019 г.) Министърът на отбраната създава и поддържа публичен регистър, който съдържа информация за предоставената финансова или материална помощ и за предоставените помещения.

Раздел VIII

Обезщетения на военнослужещите

Чл. 227. (1) При освобождаване от военна служба военнослужещите имат право на еднократно парично обезщетение в размер на толкова брутни месечни възнаграждения, колкото прослужени години имат, но не повече от 20.

(2) При последващо освобождаване от военна служба от размера на дължимото обезщетение се приспадат толкова брутни месечни възнаграждения, колкото са получени по ал. 1.

(3) Когато военнослужещият е прослужил 10 и повече години и е освободен като негоден за военна служба поради заболяване или увреждане при или по повод изпълнение на военната служба, размерът на еднократното парично обезщетение по ал. 1 не може да бъде по-малък от 15 брутни месечни възнаграждения.

(4) В случаите по ал. 3, когато прослуженото време е по-малко от 10 години, военнослужещият има право на еднократно парично обезщетение в размер 10 брутни месечни възнаграждения.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) При освобождаване от военна служба след прослужени 10 и повече години военнослужещите имат право на еднократно парично доволствие по чл. 224, ал. 1, т. 1.

(6) Алинеи 1 и 5 не се прилагат при дисциплинарно уволнение.

(7) При смърт на военнослужещ обезщетенията по ал. 1 - 6 се изплащат общо на наследниците му.

(8) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Обезщетенията по ал. 1 - 7 не се облагат с данъци.

Чл. 228. (1) За определяне размера на еднократното парично обезщетение при освобождаване от военна служба се вземат предвид прослужените години без приравнения трудов и служебен стаж.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) При освобождаване от военна служба на основание чл. 164, т. 5, чл. 166, ал. 1 и чл. 169, на прослужилите последните 13 години и 4 месеца като военнослужещи, размерът на обезщетението се определя от сбора на:

1. прослужените години на военна служба;

2. годините на приравнения трудов и служебен стаж към първа категория труд.

Чл. 229. (1) При преместване на служба в друго населено място на военнослужещия и на всеки член от семейството му се изплаща еднократно обезщетение при условия и по ред, определени с акт на министъра на отбраната.

(2) Транспортните разходи за преместването са за сметка на Министерството на отбраната.

Чл. 230. (1) (Изм. - ДВ, бр. 99 от 2011 г., в сила от 1.01.2012 г.) На съпругите (съпрузите) на военнослужещите, които са ги последвали при преместването им в друго населено място и поради това са прекратили трудовите или служебните си правоотношения,

се изплаща обезщетение в размер, определен ежегодно със закона за държавния бюджет на Република България.

(2) Обезщетението по ал. 1 се изплаща от Националния осигурителен институт за сметка на държавния бюджет за периода, през който лицата са останали без работа, но не повече от 12 месеца, ако са се регистрирали в съответното териториално поделение на Агенцията по заетостта в едномесечен срок от преместването.

(3) Времето, през което се получава обезщетението, се зачита за трудов или служебен стаж в зависимост от характера на прекратеното правоотношение по ал. 1.

(4) (Нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Обезщетението по ал. 1 се изплаща при условия и по ред, определени с акт на Министерския съвет.

Чл. 231. (1) (Изм. - ДВ, бр. 99 от 2011 г., в сила от 1.01.2012 г.) На безработните съпруги (съпрузи) на военнослужещите, участващи в международни операции и мисии, се изплаща обезщетение в размер, определен ежегодно със закона за държавния бюджет на Република България за периода на операцията или мисията.

(2) Обезщетението по ал. 1 се изплаща от Националния осигурителен институт за сметка на държавния бюджет при условия и по ред, определени с акт на Министерския съвет.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Децата до 26-годишна възраст на военнослужещите, участващи в международни операции и мисии, които учат в основни и средни училища, в редовна форма на обучение във висшите училища в страната и в чужбина, имат право на стипендия за периода на операцията или мисията. Размерът на стипендията се определя с акт на министъра на отбраната, а необходимите средства се предвиждат по бюджета на операцията или мисията и се изплащат от Министерството на отбраната.

Чл. 232. При съкращения на числеността на въоръжените сили по решение на Народното събрание обезщетенията, които се изплащат на военнослужещите, се определят с акта за съкращение независимо от дължимите по този закон.

Чл. 233. (1) На военнослужещите се изплаща еднократно парично обезщетение в размер 10 брутни месечни възнаграждения при тежка телесна повреда и 6 брутни месечни възнаграждения при средна телесна повреда, причинени при или по повод изпълнение на военната служба.

(2) На съпругата (съпруга), децата и родителите на военнослужещ, загинал при или по повод изпълнение на служебните задължения, се изплаща еднократно парично обезщетение в размер 12 брутни месечни възнаграждения на всеки правоимащ. Получаването на обезщетението не се смята за приемане на наследство.

(3) Обезщетенията по ал. 1 и 2 не се облагат с данъци.

(4) Обезщетение по ал. 1 и 2 не се изплаща, ако телесната повреда или смъртта са настъпили по време на отпуск, при самоволно отклонение от военна служба или при умишлено причиняване на увреждането или смъртта.

(5) Лицата по ал. 1 и 2 могат да търсят обезщетение и по общия исков ред. В този случай се дължи разликата между присъдената сума и полученото общо като обезщетение от Министерството на отбраната и от застрахователя.

(6) Дължимото обезщетение се намалява, ако пострадалият е допринесъл за увреждането.

(7) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) За изплатеното обезщетение Министерството на отбраната има право на иск срещу лицето, което виновно е причинило увреждането или смъртта, или може да поиска издаване на заповед за изпълнение по реда на чл. 410, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс срещу това лице, когато вината му е установена с влязла в сила присъда.

Чл. 234. (Доп. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., бр. 98 от 2016 г.) Обезщетенията на военнослужещите по този закон се определят на базата на брутното месечно възнаграждение, дължимо към датата на освобождаването от военна служба, на

отстраняването от длъжност, на преместването, на увреждането или на смъртта на военнослужещия, което включва:

1. основното месечно възнаграждение;
2. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) допълнителни месечни възнаграждения за продължителна служба, за специфични условия при изпълнение на военната служба с постоянен характер и за образователна и научна степен "доктор" или за научна степен "доктор на науките".

Чл. 235. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) На военнослужещите се изплащат възнаграждения и обезщетения по този закон при условия и по ред, определени с акт на министъра на отбраната.

Чл. 236. Военнослужещите не дължат сумите, които са получили добросъвестно. Виновните длъжностни лица, които са наредили или допуснали неоснователното изплащане на суми, носят имуществена отговорност.

Чл. 237. (1) Без съгласието на военнослужещите не могат да се правят удържки от възнагражденията им освен за:

1. получени аванси;
2. надвзети суми вследствие на технически грешки;
3. данъци, които по специални закони могат да се удържат от заплатата;
4. запори, наложени по съдебен ред;
5. удържки за наложена ограничена имуществена отговорност.

(2) Общият размер на месечните удържки по ал. 1 не може да надвишава размера, установен от Гражданския процесуален кодекс.

Раздел IX

Обучение и професионална квалификация

Чл. 238. (1) Военнослужещите могат да кандидатстват и да учат във военно или гражданско висше училище и докторантура в България и в чужбина при условия и по ред, определени с правилника за прилагане на закона.

(2) Войниците (матросите) и сержантите (старшините) могат да кандидатстват и да учат във военно или гражданско висше училище и в професионални колежи след прослужване на три години военна служба при условия и по ред, определени с правилника за прилагане на закона.

Чл. 239. (1) Начална и специална военна подготовка на войниците (матросите) и на резервистите се провежда в учебни центрове.

(2) (Нова - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 22.03.2011 г.) В учебните центрове по ал. 1 могат да се обучават и войници (матроси) за присвояване на първо сержантско (старшинско) звание.

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 22.03.2011 г.) Войниците (матросите) и резервистите не заплащат такса за обучение в центровете.

Раздел X

Награди и отличия

Чл. 240. (1) За високи постижения в службата и за заслуги към отбраната военнослужещите могат да бъдат награждавани от министъра на отбраната или от оправомощено от него длъжностно лице с отличия и награди при условия и по ред, определени с правилника за прилагане на закона.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) За особени заслуги към отбраната военнослужещите могат да бъдат награждавани от министъра на отбраната с поименно лично оръжие, което се регистрира по установения ред.

(3) За съществен принос и заслуги към отбраната на страната български и чуждестранни граждани могат да бъдат награждавани от министъра на отбраната с отличия и предметни награди.

(4) (Нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Пенсионираният военнослужещи, ветераните от войните и военноинвалидите могат да бъдат награждавани с отличия и награди при условия и по ред, определени с правилника за прилагане на закона.

(5) (Нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., изм., бр. 70 от 2024 г., в сила от датата, определена в Решение на Съвета на Европейския съюз за приемането на еврото от Република България, прието в съответствие с чл. 140, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз и Регламент на Съвета на Европейския съюз, приет в съответствие с чл. 140, параграф 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз) Равностойността в евро на наградите по ал. 1 - 4 не се облага с данък.

Раздел XI

Дисциплинарна отговорност

Чл. 241. Виновното неизпълнение на служебните задължения от военнослужещите е нарушение на военната дисциплина.

Чл. 242. Нарушения на военната дисциплина са:

1. неизпълнение на задължение по военната служба;
2. нарушаване на правилата за подчиненост;
3. нарушаване на правилата за военната вежливост и отдаването на чест;
4. злоупотреба със служебното положение;
5. увреждане на имущество - държавна собственост, разпиляване на материали, суровини, енергия и други средства;
6. превишаване на предоставената дисциплинарна власт;
7. нарушаване на правилата за защита на класифицирана информация;
8. самоволно отклонение от военна служба;
9. (нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) неспазване на правилата на Етичния кодекс за поведение на военнослужещите.

Чл. 243. (1) Нарушителят на военната дисциплина се наказва с дисциплинарните наказания по този закон независимо от предвидената имуществена, административнонаказателна или наказателна отговорност.

(2) За едно и също нарушение на военната дисциплина може да се наложи само едно дисциплинарно наказание.

Чл. 244. Дисциплинарните наказания са:

1. забележка;
2. мъмрене;
3. строго мъмрене;
4. предупреждение за понижаване на военното звание с една степен за срок от 6 месеца до една година;
5. понижаване на военното звание с една степен за срок от 6 месеца до една година;
6. предупреждение за уволнение;
7. уволнение.

Чл. 245. (1) Дисциплинарното наказание уволнение се налага задължително в следните случаи:

1. осъждане за умишлено престъпление от общ характер или лишаване от право да заема държавна длъжност или да упражнява професията или дейността;
 2. нарушаване забраните по чл. 182 и 184;
 3. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) неподаване на декларация по чл. 188, ал. 6;
 4. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) системни нарушения на правилата за защита на класифицираната информация, довели до нерегламентиран достъп по смисъла на Закона за защита на класифицираната информация;
 5. неявяване на работа без уважителни причини в два последователни работни дни;
 6. злоупотреба със служебното положение;
 7. увреждане на имущество - държавна собственост, разпиляване на материали, суровини, енергия и други средства, когато са причинени значителни вреди на държавата;
 8. явяване на военнослужещия в състояние, което не му позволява да изпълнява служебните си задължения, причинено от употреба на алкохол или от злоупотреба с наркотични вещества;
 9. когато по вина на военнослужещия настъпи смърт или тежка телесна повреда на негов подчинен военнослужещ.
- (2) Дисциплинарното наказание уволнение може да се наложи и при други тежки нарушения на военната дисциплина.
- (3) В случаите на временно отстраняване от длъжност по реда на Наказателно-процесуалния кодекс, когато военнослужещият е осъден за извършено умишлено престъпление от общ характер, дисциплинарното наказание уволнение се налага от датата на отстраняването.

Чл. 246. (1) Дисциплинарните нарушения се установяват от преките командири или началници на нарушителите.

(2) Когато на военнослужещия се налага дисциплинарно наказание уволнение, съответният командир или началник назначава извършване на служебна проверка за събиране на доказателства за извършеното нарушение, изслушва нарушителя или приема писмените му обяснения. Материалите от служебната проверка се изпращат на наказващия орган.

(3) Извършването на служебна проверка по ал. 2 не е задължително, ако нарушението е установено с финансова ревизия, с вътрешноведомствена проверка или с влязла в сила осъдителна присъда.

(4) Командирът или началникът е длъжен преди налагане на дисциплинарното наказание да изслуша военнослужещия или да приеме писмените му обяснения, освен когато по вина на военнослужещия той не може да бъде изслушан или да даде писмени обяснения.

Чл. 247. При определяне на дисциплинарното наказание се вземат предвид тежестта на нарушението, обстоятелствата, при които е извършено, и поведението на военнослужещия до извършване на нарушението.

Чл. 248. Дисциплинарните наказания се налагат от длъжностните лица, определени с правилника за прилагане на закона.

Чл. 249. (1) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., бр. 98 от 2016 г.) Дисциплинарните наказания се налагат не по-късно от два месеца от установяване на нарушението, но не по-късно от една година от извършването му.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., отм., бр. 98 от 2016 г.).

(3) Дисциплинарното нарушение се смята за установено от момента на узнаването му от дисциплинарна наказващия орган.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Сроковете по ал. 1 спират да текат, докато военнослужещият е в отпуск, по отношение на него е взета мярка за неотклонение задържане под стража или домашен арест или е отстранен от длъжност, както и до приключването на образувано производство за осъществяване на наказателна или административнонаказателна отговорност.

Чл. 250. (1) Заповедта за дисциплинарно наказание се връчва на военнослужещия срещу подпис и се отбелязва датата на връчване. При невъзможност заповедта да бъде връчена лично на военнослужещия наказващият орган я изпраща на постоянния му адрес с препоръчано писмо с обратна разписка.

(2) Заповедта за налагане на дисциплинарното наказание подлежи на изпълнение от деня на връчването ѝ на военнослужещия или от деня на нейното получаване, когато е изпратена с препоръчано писмо с обратна разписка.

Чл. 251. (Изм. – ДВ, бр. 77 от 2018 г., в сила от 1.01.2019 г.) Заповедта за налагане на дисциплинарно наказание може да се обжалва пред съответния административен съд по реда на Административнопроцесуалния кодекс. Решението на административния съд по спорове за налагане на дисциплинарни наказания по чл. 244, т. 1, 2, 3, 4, 5 и 6 не подлежи на касационно обжалване. Обжалването не спира изпълнението.

Чл. 252. Редът за провеждане на дисциплинарното производство, за налагане, изпълнение и заличаване на дисциплинарни наказания се определя с правилника за прилагане на закона.

Раздел XII

Имуществена отговорност

Чл. 253. (1) Военнослужещите отговарят имуществено за вредите, които са причинили на държавата по непредпазливост при или по повод изпълнение на служебните си задължения.

(2) За вреди, причинени умишлено или в резултат на престъпление или причинени не при или по повод изпълнение на служебните задължения, отговорността се определя в съответствие с гражданския закон.

(3) Имуществената отговорност на военнослужещите се прилага независимо от дисциплинарната, административнонаказателната и наказателната отговорност за същото деяние.

(4) Военнослужещият не отговаря имуществено за вредите, които са настъпили в резултат на военна или друга рискова дейност, свързана с изпълнението на служебните му задължения.

(5) За изплатеното обезщетение за вреди, причинени на граждани от незаконни актове, действия или бездействия на военнослужещи, Министерството на отбраната има право на иск срещу виновно причинилите вредите военнослужещи при условията на ал. 1 или 2.

Чл. 254. (1) Военнослужещият отговаря за претърпените вреди, но не и за пропуснатите ползи.

(2) Размерът на вредите се определя към деня на настъпването им, а ако това не може да се установи - към деня на откриването им.

Чл. 255. (1) За вреди, причинени по непредпазливост при или по повод изпълнение на служебните задължения, военнослужещият отговаря в размера на вредите, но не повече от три брутни месечни възнаграждения, изчислени към размера на възнаграждението, получено към датата на установяване на вредата.

(2) Имуществената отговорност по ал. 1 не може да се търси, когато от деня на причиняване на вредите са изтекли повече от три години.

Чл. 256. (1) Военнослужещ, на когото е възложено като служебно задължение да събира, съхранява, разходва или отчита парични или материални ценности, отговаря:

1. в размера на вредите, но не повече от трикратния размер на брутното месечно възнаграждение;

2. за липса - в пълен размер заедно със законната лихва от деня на причиняването на вредата, а ако това не може да се установи - от деня на откриване на липсата.

(2) Лицата, които са получили нещо без основание от причинителя на вредите или са се възползвали от увреждането по ал. 1, т. 1, дължат солидарно с причинителя на вредите връщане на полученото до размера на обогатяването. Лицата дължат връщане и на полученото по дарение от причинителя на вредата, когато дарението е със средства, извлечени от причинената вреда.

(3) Отговорността по ал. 1, т. 2 се погасява с изтичане на 10-годишна давност от деня на причиняването на вредата.

Чл. 257. Когато вредите са причинени от няколко лица, те отговарят:

1. в случаите на ограничена имуществена отговорност - съобразно участието на всеки в причиняването на вредата, а когато то не може да бъде установено - пропорционално на брутното месечно възнаграждение; сборът на дължимите обезщетения не може да надвишава размера на вредите;
2. в случаите на пълна имуществена отговорност - солидарно.

Чл. 258. (1) В случаите на ограничена имуществена отговорност командирът или началникът определя със заповед основанието и размера на отговорността. Когато вредите са причинени от командир или началник, заповедта се издава от съответния висшестоящ командир или началник.

(2) Заповедта се издава в едномесечен срок от откриването на вредите, но не по-късно от три години от причиняването им, а когато вредите са причинени при изпълнение на ръководни функции или при извършване на отчетническа дейност - в тримесечен срок от откриването им, но не по-късно от 5 години от тяхното причиняване. Тези срокове не текат, ако е образувано производство за осъществяване на пълна имуществена отговорност, докато производството е висящо.

(3) Ако военнослужещият в едномесечен срок от връчването на заповедта писмено оспори основанието или размера на отговорността, Министерството на отбраната може да предяви срещу него иск пред съда.

(4) Дължимата сума се удържа от възнаграждението на военнослужещия и/или от полагащите му се обезщетения при освобождаване от военна служба в размер, определен в Гражданския процесуален кодекс.

(5) Ограничената имуществена отговорност може да бъде осъществена и от компетентните органи по Закона за държавната финансова инспекция, ако вредите са установени по реда на същия закон.

Чл. 259. (1) Пълната имуществена отговорност се осъществява по съдебен ред.

Военнослужещият може да внесе доброволно сумата преди съдебното производство.

(2) Исковете за пълна имуществена отговорност по ал. 1 се погасяват с 10-годишен давностен срок, който започва да тече от деня на причиняването на вредата. В тези случаи давността се прекъсва и с акт, съставен от контролен орган, от деня на връчването му на военнослужещия.

Чл. 260. (1) (Изм. – ДВ, бр. 88 от 2015 г., в сила от 1.11.2015 г.) Военнослужещите, освободени от военна служба на основание чл. 163 и 165 преди изтичането на първоначалния срок на военната служба по чл. 142, ал. 5, чл. 143, ал. 1 и чл. 144, ал. 3 и на удължения срок по чл. 145, ал. 1, дължат възстановяване на разходите за издръжка, обучение, квалификация и/или преквалификация пропорционално на срока на неизпълнението.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., отм., бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.).

(3) (Изм. – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) При виновно неизпълнение на задължението за успешно завършване на обучението в случаите по чл. 145, ал. 1 военнослужещите възстановяват разходите за издръжка и обучение за периода, в който са били обучавани.

(4) (Нова - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 22.03.2011 г.) Министърът на отбраната определя реда и начина за изчисляване на разходите за издръжка, обучение, квалификация и/или преквалификация.

(5) (Предишна ал. 4, изм. - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 22.03.2011 г.) Сумата по ал. 1 и 3 се удържа изцяло от обезщетението и другите вземания, които задълженото лице има право да получи.

(6) (Нова - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 22.03.2011 г., изм., бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) В случай че сумата по ал. 1 и 3 не може да се събере по реда на ал. 5, както и в случаите по чл. 260а, ал. 1 вземането се събира по реда на Гражданския процесуален кодекс въз основа на извлечение от счетоводните книги или документ, установяващ размера на вземането, издаден по реда на ал. 4.

Чл. 260а. (Нов – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) (1) Курсантите, отстранени от обучение по реда, определен с правилниците на висшите военни училища, или напуснали по собствено желание по време на обучението, възстановяват разходите за издръжка и обучение по реда, определен в чл. 260, ал. 4 и 6, за периода, в който са били обучавани.

(2) Курсантите, отстранени от обучение поради слаб успех или напуснали по собствено желание, може да бъдат възстановени като курсанти, съответно да бъдат приети повторно по ред, определен в правилниците за устройството и дейността на висшите военни училища и не възстановяват разходите за издръжка и обучение по ал. 1.

(3) При повторно отстраняване от обучение по реда, определен с правилниците на висшите военни училища, или напуснали по собствено желание по време на обучението, курсантите по ал. 2 възстановяват разходите за издръжка и обучение по реда, определен в чл. 260, ал. 4 и 6, за целия период на обучение, в който са били обучавани.

(4) Лицата по ал. 1, обучавани за нуждите на Министерството на отбраната, може да бъдат приети без провеждане на конкурс на военна служба на длъжности, изискващи войнишки (матроски) длъжности, ако отговарят на изискванията за приемане по чл. 141, ал. 1, чл. 182, ал. 1 и чл. 188, по ред, определен в правилника за прилагане на закона.

(5) В случаите по ал. 4 военнослужещите не възстановяват разходите за издръжка и обучение по ал. 1, ако изпълняват договора за военна служба за срок не по-кратък от три години.

(6) Военнослужещите по ал. 5, освободени от военна служба преди изтичането на тригодишния срок на договора за военна служба, дължат възстановяване на разходите за издръжка и обучение по ал. 1, освен ако освобождаването е на основание чл. 162, ал. 1, т. 3 и чл. 164.

Раздел XIII

Отговорност на държавата за вреди, причинени от военнослужещия

Чл. 261. (1) Държавата отговаря за причинените на трети лица имуществени и неимуществени вреди, причинени по небрежност от военнослужещ при или по повод изпълнение на службата му, когато причиняването не е в резултат на престъпление.

(2) За изплатеното обезщетение виновният военнослужещ отговаря по правилата на чл. 253.

(3) За вреди, причинени от военнослужещ на трети лица извън случаите по ал. 1, се прилага общият ред.

Раздел XIV

Военна служба във военните съдилища и прокуратури

Чл. 262. (1) Военната служба във военните съдилища и военните прокуратури се изпълнява при условия и по ред, определени с този закон и със Закона за съдебната власт.

(2) Военнослужещите от военните съдилища и военните прокуратури се приемат и освобождават от военна служба след решение на Висшия съдебен съвет за назначаването и освобождаването им като съдии, прокурори и следователи съгласно Закона за съдебната власт. В изпълнение на решението административният ръководител на съответния съд или прокуратура издава заповед за приемане и освобождаване от военна служба съгласувано с министъра на отбраната. За военнослужещите от военните съдилища и военните прокуратури не се прилага изискването на чл. 141, ал. 1, т. 2.

(3) Административният ръководител на съответния съд или прокуратура присвоява военно звание, повишава в по-горно, съответно понижава във военно звание военнослужещите от военните съдилища и военните прокуратури при условията, определени с този закон и с правилника за прилагането му, съгласувано с министъра на отбраната.

(4) Правата по ал. 3 по отношение на административните ръководители на военните съдилища и военните прокуратури се упражняват от ръководителите на по-горните съдилища и прокуратури.

(5) Назначаването и освобождаването от длъжност и от военна служба на военнослужещите от военните съдилища и военните прокуратури, които са висш команден състав, както и удостоверяването им с висши военни звания, повишаването и понижаването им във военно звание се извършват с указ на президента на републиката по предложение на Министерския съвет. Указът се приподписва от министър-председателя. Изпълнението на указа се възлага на административния ръководител на съответния съд или прокуратура.

(6) Униформата и отличителните знаци на военнослужещите от военните съдилища и военните прокуратури се утвърждават от Висшия съдебен съвет по предложение на председателя на Върховния касационен съд и на главния прокурор на Република България съгласувано с министъра на отбраната.

(7) Военнослужещите от военните съдилища и военните прокуратури получават за сметка на бюджета на съдебната власт:

1. основни и допълнителни месечни възнаграждения, определени от Висшия съдебен съвет;
2. материално осигуряване и обезщетения по този закон, ако Законът за съдебната власт не предвижда друго.

(8) За неуредените от Закона за съдебната власт въпроси относно правата, задълженията и ограниченията на правата на военнослужещите от военните съдилища и военните прокуратури се прилага този закон.

Глава осма

(Отм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.)

РЕЗЕРВ НА ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ. ВОЕНЕН ОТЧЕТ НА ГРАЖДАНИТЕ

Чл. 263. (Отм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.).

Чл. 264. (Отм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.).

Чл. 265. (Отм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.).

Чл. 266. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., отм., бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.).

Чл. 267. (Изм. - ДВ, бр. 93 от 2009 г., в сила от 25.12.2009 г., отм., бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.).

Чл. 268. (Отм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.).

Чл. 269. (Отм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.).

Чл. 270. (Отм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.).

Чл. 271. (Отм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.).

Чл. 272. (Отм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.).

Чл. 273. (Отм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.).

Чл. 274. (Отм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.).

Чл. 275. (Отм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.).

Чл. 276. (Изм. - ДВ, бр. 93 от 2009 г., в сила от 25.12.2009 г., отм., бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.).

Чл. 277. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., отм., бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.).

Чл. 278. (Отм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.).

Чл. 279. (Отм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.).

Чл. 280. (Отм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.).

Чл. 281. (Отм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.).

Чл. 282. (Отм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.).

Глава девета

ЦИВИЛНИ СЛУЖИТЕЛИ В МИНИСТЕРСТВОТО НА ОТБРАНАТА, СТРУКТУРИТЕ НА ПРЯКО ПОДЧИНЕНИЕ НА МИНИСТЪРА НА ОТБРАНАТА И БЪЛГАРСКАТА АРМИЯ

(Загл. изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.)

Раздел I

Статус на цивилните служители

Чл. 283. (1) Статусът на цивилните служители по служебно правоотношение се урежда с този закон и със Закона за държавния служител.

(2) Статусът на цивилните служители по трудово правоотношение се урежда с Кодекса на труда и с този закон.

Чл. 284. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Цивилните служители не могат да осъществяват политическа дейност в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия. Те не могат да изразяват политически възгледи през работно време и във формирования и обектите на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия.

Чл. 285. Цивилните служители могат да създават и да членуват в синдикални организации. Те нямат право на ефективна стачка.

Чл. 285а. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., изм., бр. 33 от 2012 г., бр. 98 от 2016 г., бр. 7 от 2018 г., бр. 42 от 2019 г., в сила от 15.05.2019 г., бр. 69 от 2020 г.,

бр. 84 от 2023 г., в сила от 6.10.2023 г.) При назначаване на длъжност и всяка година до 15 май гражданите служители от Министерството на отбраната, служба "Военна полиция", Служба "Военно разузнаване" и от структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната, създадени по Закона за администрацията, както и гражданите служители от командванията (ръководствата, управленията), административните звена и щабовете на военните формирования от въоръжените сили, с изключение на заемащите технически длъжности, подават пред органа по назначаването или пред работодателя декларация за имущество и интереси при условията и по реда на Закона за противодействие на корупцията. Граждански служител, който е лице, заемашо висша публична длъжност, подава декларация за имущество и интереси само по реда на Закона за противодействие на корупцията.

Чл. 285б. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Гражданите служители не могат да приемат или да улесняват приемането нито за себе си, нито за свързани с тях лица на подаръци, дарения, пътувания, настаняване в хотел, оказване на гостоприемство, отстъпки от дължими плащания, преференциални заеми или други облаги или услуги, които водят до оказване на влияние върху изпълнението на служебните им задължения в полза на предлагащия облагата или услугата.

(2) Гражданите служители не могат да ползват служебното си положение с цел придобиване на облаги за себе си или за свързани с тях лица, дори и когато получаването на облагите няма да окаже влияние върху изпълнението на служебните им задължения.

(3) Гражданите служители нямат право да дават или да предлагат подаръци или извършване на други услуги, които биха довели до оказване на влияние върху изпълнението на служебните задължения на приемащия.

(4) Приемането или предлагането на подаръци или облаги въз основа на служебно положение се счита за корупционна практика.

(5) (Отм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.).

Чл. 286. (1) На гражданите служители се осигуряват:

1. (изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г., бр. 70 от 2024 г., в сила от датата, определена в Решение на Съвета на Европейския съюз за приемането на еврото от Република България, прието в съответствие с чл. 140, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз и Регламент на Съвета на Европейския съюз, приет в съответствие с чл. 140, параграф 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз) безплатна храна и ободряващи напитки или равностойността им в евро – при нощен труд и при извършване на дейности със специфичен характер;

2. (отм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.);

3. лични предпазни средства, специално и работно облекло.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Доволствията по ал. 1 се осигуряват във вид, в размери, по норми, при условия и по ред, определени с акт на министъра на отбраната, и стойността им не се облага с данъци.

Чл. 287. Пътуването на гражданите служители при отиване и връщане от платен годишен отпуск на територията на страната веднъж в годината е за сметка на средствата за социално-битово и културно обслужване. Условията, размерът на сумите и редът за изплащането им се определят с акт на министъра на отбраната.

Чл. 288. (Изм. – ДВ, бр. 38 от 2024 г., в сила от 30.04.2024 г.) Гражданите служители по чл. 283 могат да бъдат награждавани с отличия и награди, в това число с наградни знаци, парични и предметни награди, от министъра на отбраната или от оправомощено от него длъжностно лице при условия и по ред, определени с правилника за прилагане на закона.

Чл. 289. Министърът на отбраната съгласувано с министъра на финансите определя категориите граждански служители, които задължително се застраховат за гражданска отговорност за сметка на държавния бюджет.

Чл. 290. (1) Служебните правоотношения с цивилните служители по служебно правоотношение възникват, изменят се и се прекратяват при условията и по реда на Закона за държавния служител и на този закон.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., бр. 23 от 2011 г., в сила от 22.03.2011 г.) Органи по назначаването на цивилните служители по служебно правоотношение са министърът на отбраната и ръководителите на структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 48 от 2011 г., в сила от 24.06.2011 г., отм., бр. 88 от 2015 г., в сила от 1.11.2015 г.).

Чл. 290а. (Нов - ДВ, бр. 38 от 2012 г., в сила от 1.07.2012 г.) Министърът на отбраната, след получено писмено съгласие на цивилния служител по служебно правоотношение, може да командирова цивилния служител по служебно правоотношение временно да изпълнява служба в друга администрация за срок до две години, с възможност за еднократно удължаване на срока на командироването.

Чл. 290б. (Нов – ДВ, бр. 24 от 2015 г.) (1) (Изм. – ДВ, бр. 14 от 2023 г., в сила от 10.02.2023 г.) Министърът на отбраната след получено писмено съгласие на цивилния служител може да командирова цивилния служител временно да изпълнява служба в задгранично представителство на Република България, в международна организация или в друга международна инициатива на територията на страната и извън нея, когато това произтича от международен договор, от членство в съответната международна организация или международна инициатива. Командироването в задгранично представителство на Република България се извършва след съгласуване с министъра на външните работи.

(2) (Нова – ДВ, бр. 14 от 2023 г., в сила от 10.02.2023 г.) Командироването за изпълнение на служба в международна организация или в друга международна инициатива на територията на страната и извън нея е за срок три години с възможност за еднократно удължаване на срока на командироването до една година, доколкото не е предвидено друго в този закон, международен договор или в изискванията на приемащата организация за заемане на съответната длъжност.

(3) (Нова – ДВ, бр. 14 от 2023 г., в сила от 10.02.2023 г.) Командироването за изпълнение на служба в задгранично представителство на Република България е за срок четири години. Този срок може да бъде последващо удължаван с периоди, не по-дълги от една година, при невъзможност да бъде определен друг цивилен служител за заемане на длъжността.

(4) (Предишна ал. 2 – ДВ, бр. 14 от 2023 г., в сила от 10.02.2023 г.) В случаите по ал. 1, когато цивилният служител работи във военно формирание или в структура на пряко подчинение на министъра на отбраната, командироването се извършва след писмено съгласие на съответния работодател или орган по назначаване на служителя.

(5) (Предишна ал. 3 – ДВ, бр. 14 от 2023 г., в сила от 10.02.2023 г.) За времето на командироването цивилният служител получава основната си заплата, съответно основното си възнаграждение, и допълнителни възнаграждения, ако са предвидени по закон, от съответната структура или военно формирание, в което е възникнало служебното или трудовото му правоотношение. Ръководителят на международната организация или на международната инициатива или ръководителят на задграничното представителство, или оправомощено за това длъжностно лице изпраща периодично на съответния работодател или орган по назначаване оценка за работата на командирования служител и друга информация, в случай че това е необходимо за оценяване изпълнението на длъжността му.

(6) (Предишна ал. 4 – ДВ, бр. 14 от 2023 г., в сила от 10.02.2023 г.) При виновно нарушаване на служебните задължения, свързани с длъжността по ал. 1, ръководителят на международната организация или международната инициатива или ръководителят на задграничното представителство, или оправомощено за това длъжностно лице изпраща информация и предложение за търсене на дисциплинарна отговорност до съответния

работодател или орган по назначаване като дисциплинарнонаказващ орган на цивилния служител.

(7) (Предишна ал. 5 – ДВ, бр. 14 от 2023 г., в сила от 10.02.2023 г.) Условието и редът за командироване по ал. 1 се определят с правилника за прилагане на закона, а в случаите на командироване в задгранично представителство на Република България – и със Закона за дипломатическата служба. Финансовите условия за командироването на длъжности извън територията на страната се определят с акт на Министерския съвет.

Чл. 291. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., бр. 101 от 2010 г., бр. 42 от 2019 г., в сила от 28.05.2019 г.) (1) Трудовите правоотношения с цивилните служители в Министерството на отбраната, в структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и в Българската армия възникват, изменят се и се прекратяват при условията и по реда на Кодекса на труда. Работодателят може да възложи свои правомощия по трудовото правоотношение на оправомощени от него длъжностни лица с ръководни функции.

(2) Трудовите правоотношения с цивилните служители, заемащи преподавателски и академични длъжности във военните академии и висшите военни училища, възникват, изменят се и се прекратяват при условията и по реда на Закона за висшето образование и Закона за развитието на академичния състав в Република България.

(3) По изключение, за цивилните служители, които извършват работа със специфичен характер и/или организация на труда, съвместно с военнослужещи, назначени за носене на дежурства по чл. 195, ал. 1, максималната продължителност на работната смяна при сумирано изчисляване на работното време може да надвишава 12 часа, но не повече от 24 часа, като продължителността на работната седмица не може да надвишава 56 часа, а за работниците и служителите с намалено работно време – до 1 час над намаленото им работно време.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г.) Длъжностите за цивилните служители по ал. 3 се определят ежегодно със заповед на командира на Съвместното командване на силите, командирите на видовете въоръжени сили, командира на Съвместното командване на специалните операции, командира на Командването за логистична поддръжка, командира на Командването за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана и ръководителите на структури на пряко подчинение на министъра на отбраната за ръководените от тях структури.

Чл. 292. (1) Обучението, квалификацията и професионалната подготовка на цивилните служители се извършват при условия и по ред, определени с правилника за прилагане на закона.

(2) Когато образователно-квалификационните изисквания и характерът на изпълняваните дейности налагат повишаване на професионалната квалификация и преквалификация на лицата по ал. 1, разходите са за сметка на министерството.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Цивилният служител, изпратен при условията на ал. 2 на обучение с обща продължителност повече от един месец в рамките на една календарна година, се задължава да работи в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия за период от една до три години след обучението. Условието и срокът се определят от органа по назначаване или от работодателя.

(4) При прекратяване на служебното или трудовото правоотношение по искане на служителя или при негово виновно поведение той възстановява разходите за обучението, съответно на неизпълнението. Неиздължената сума се удържа изцяло от обезщетението и другите вземания, които задълженото лице има право да получи, а ако дължимата сума не може да се събере по този начин, вземането се събира по реда на Гражданския процесуален кодекс въз основа на извлечение от счетоводните книги.

Чл. 293. (1) Цивилен служител може да бъде временно отстранен от длъжност:

1. при условията и по реда на Наказателно-процесуалния кодекс;
 2. когато се яви в състояние, което не му позволява да изпълнява служебните си задължения; в този случай отстраняването се извършва от непосредствения или по-горестоящия ръководител и продължава, докато служителят възстанови годността си за изпълнение на служебните си задължения.
- (2) Служителят по ал. 1 не получава възнаграждение за времето, през което е бил отстранен.

Чл. 294. Когато наказателното производство спрямо цивилния служител е прекратено, той е оправдан или е осъден за неумишлено престъпление от общ характер, цивилният служител се възстановява на длъжността. Времето на отстраняването се зачита за служебен или трудов стаж и на служителя се дължи обезщетение в размер на възнаграждението му за периода на отстраняването.

Раздел II

Възнаграждения и отпуски на цивилните служители

Чл. 295. (Изм. – ДВ, бр. 24 от 2015 г., бр. 98 от 2016 г.) (1) Брутната месечна заплата на цивилните служители се състои от основна месечна заплата и допълнителни възнаграждения.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 38 от 2024 г., в сила от 30.04.2024 г.) Началните и максималните размери на месечната заплата на длъжностите за цивилните служители, работещи по трудово правоотношение в Българската армия и в структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната, за които не се прилагат Законът за държавния служител и чл. 107а от Кодекса на труда, се определят с акт на министъра на отбраната.

(3) (Нова – ДВ, бр. 38 от 2024 г., в сила от 30.04.2024 г.) Основната месечна заплата за цивилните служители, работещи по трудово правоотношение в Българската армия и в структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната, за които не се прилагат Законът за държавния служител и чл. 107а от Кодекса на труда, се образува от месечната заплата за длъжност по ал. 2 и добавката за работа по чл. 297, ал. 1.

(4) (Нова – ДВ, бр. 38 от 2024 г., в сила от 1.01.2025 г.) Базата за определяне размера на основната месечна заплата за най-ниската длъжност на цивилните служители по ал. 3 е средната работна заплата за страната за второто тримесечие на предходната година съобразно данни на Националния статистически институт, като основната месечна заплата се увеличава с коефициент спрямо базата, както следва:

1. за висше образование – не по-малко от 0,8;
2. до средно образование включително – не по-малко от 0,6.

(5) (Нова – ДВ, бр. 38 от 2024 г., в сила от 30.04.2024 г.) Месечната заплата за длъжност на цивилните служители по ал. 2, заемащи ключови длъжности, може да надвишава с до 80 на сто размера на месечната заплата за съответната длъжност, определена в акта на министъра на отбраната по ал. 2.

(6) (Нова – ДВ, бр. 38 от 2024 г., в сила от 30.04.2024 г.) Индивидуалната основна месечна заплата на цивилните служители по служебно правоотношение и по чл. 107а от Кодекса на труда от Министерството на отбраната и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната, в които се изпълнява и военна служба, може да надвишава с до 50 на сто максималния размер на основната месечна заплата за съответното ниво и степен, определена в наредбата по чл. 67, ал. 3 от Закона за държавния служител.

(7) (Нова – ДВ, бр. 38 от 2024 г., в сила от 30.04.2024 г.) Редът и начинът за определяне на конкретния размер на индивидуалните основни месечни заплати на цивилните служители по ал. 6 се определя с акт на министъра на отбраната.

Чл. 296. (1) (Доп. – ДВ, бр. 24 от 2015 г., изм., бр. 98 от 2016 г.) Към основната месечна заплата на цивилните служители, работещи по трудово правоотношение в

Българската армия и в структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната, за които не се прилагат Законът за държавния служител и чл. 107а от Кодекса на труда, се изплащат допълнителни възнаграждения за:

1. (изм. – ДВ, бр. 38 от 2024 г., в сила от 30.04.2024 г.) прослужено време или трудов стаж и професионален опит - в размер не по-малко от 1 на сто върху определената месечна заплата за длъжност по чл. 295, ал. 2 за всяка година трудов стаж;
2. специфични условия на труд;
3. рискове за живота и здравето, които независимо от предприетите мерки не могат да бъдат отстранени, ограничени или намалени;
4. извънреден труд;
5. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., бр. 98 от 2016 г.) образователна и научна степен "доктор" или научна степен "доктор на науките", ако заемат академична длъжност или ако такава степен се изисква за заемане на длъжността;
6. постигнати високи резултати в служебната дейност;
7. други случаи, установени в нормативен акт.

(2) Допълнителните възнаграждения по ал. 1, т. 1 - 6 се изплащат при условия, по ред и в размери, определени с акт на министъра на отбраната.

(3) (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

(4) (Изм. – ДВ, бр. 69 от 2020 г.) За цивилните служители от служба "Военна полиция" и Служба "Военно разузнаване" допълнителните възнаграждения по ал. 1, т. 2, 3 и 6 се изплащат при условия, по ред и в размери, определени с акт на министъра на отбраната по предложение на ръководителя на съответната служба.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) На цивилните служители от Военномедицинската академия се изплаща и възнаграждение за работа по договор с Националната здравноосигурителна каса и/или за работа по договор с Министерството на здравеопазването и/или за работа по договор с Националния осигурителен институт.

Чл. 297. (1) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., доп., бр. 24 от 2015 г.) Цивилните служители по чл. 296, ал. 1 получават добавка за работа в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия при условия, по ред и в размер, определени с акт на министъра на отбраната. Това не се отнася за работниците, на които размерът на трудовите възнаграждения се определя според изработеното.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 22.03.2011 г.).

(3) (Отм. - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 22.03.2011 г.).

Чл. 298. (1) На цивилните служители се изплащат пари за представително облекло.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) На цивилните служители се осигуряват порционни пари.

(3) Доволствията по ал. 1 и 2 не се облагат с данъци и се осигуряват при условия, по ред и в размери, определени с акт на министъра на отбраната.

Чл. 298а. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) (Доп. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Цивилните служители се ползват от правата по чл. 186а, чл. 226б, 226в, 226г и 226з.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) С правата по чл. 186а, чл. 226г се ползват и членовете на семействата на цивилните служители.

Чл. 299. За неуредените в тази глава въпроси се прилагат разпоредбите на Закона за държавния служител и на Кодекса на труда.

Глава десета

(Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.)

СОЦИАЛНА ПОЛИТИКА, ПРОВЕЖДАНА ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ОТБРАНАТА

Чл. 300. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 301. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 302. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 303. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 304. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 305. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 306. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 307. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 308. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 309. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 310. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 311. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 312. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 313. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 314. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 315. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Глава единадесета ИНФРАСТРУКТУРА НА ОТБРАНАТА

Раздел I Недвижими имоти и съоръжения

Чл. 316. (1) Инфраструктурата на отбраната включва:

1. недвижими имоти, обекти и съоръжения, предназначени за разполагане на военните формирования;
2. недвижими имоти, обекти и съоръжения, предназначени за провеждане на военни учения, за изпитване на бойна техника и въоръжение;
3. недвижими имоти, обекти и съоръжения, предназначени за изпълнение на специфични функции и задачи по отбраната на страната;
4. недвижими имоти за логистично осигуряване на въоръжените сили;
5. обекти и съоръжения за нуждите на комуникационно-информационното осигуряване на отбраната;
6. недвижими имоти за разполагане, изграждане или монтаж на съоръжения и друго движимо имущество, които са финансирани изцяло или частично по Програмата на НАТО за инвестиции в сигурността;
7. недвижими имоти, обекти и съоръжения, предназначени за осигуряване на потребности във военно време;

8. недвижими имоти и съоръжения - публична или частна държавна собственост, с отпаднала необходимост;

9. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) недвижими имоти, предназначени за задоволяване на жилищните и социалните нужди на военнослужещите и на цивилните служители в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия.

(2) Недвижимите имоти, обектите и съоръженията по ал. 1, т. 1 - 7 са предназначени за непосредствено осъществяване на отбраната и са публична държавна собственост.

(3) С подробни устройствени планове може да се извършва промяна на предназначението на имоти, предоставени за управление на министерството, само след съгласие на министъра на отбраната.

Чл. 317. (1) Върху незастроени имоти - частна държавна собственост, предоставени за управление на Министерството на отбраната, могат да се изграждат жилищни, общественообслужващи, спортни и културни обекти за задоволяване нуждите на военнослужещите и цивилните служители от министерството.

(2) За изграждане на обектите по ал. 1 може да се учреди възмездно право на строеж със заповед на министъра на отбраната или на оправомощено от него длъжностно лице.

(3) Правото на строеж се учредява след провеждане на търг при условия и по ред, определени с акт на Министерския съвет. В условията на търга може да се предвиди заплащането на правото на строеж да се извърши чрез равностойно имотно обезщетение в изграждания или с друг обект на базата на оценка, извършена от независим оценител.

(4) Не се провежда търг при учредяване право на строеж по ал. 2 на юридически лица на бюджетна издръжка или на общини.

(5) Въз основа на заповедта и след изпълнение на процедурата по ал. 3 министърът на отбраната или оправомощено от него длъжностно лице сключва договор.

(6) Новоизградените жилищни обекти, получени като обезщетение по ал. 3, се включват в жилищния фонд на министерството.

Чл. 318. (1) Недвижимите имоти и съоръжения, предназначени за осигуряване непосредствените потребности на отбраната във военно време, се поддържат съгласно военновременните планове.

(2) Средствата за изграждането, поддържането и модернизацията на недвижимите имоти и съоръжения, предназначени за непосредствено осъществяване на отбраната, се осигуряват от държавния бюджет чрез бюджета на Министерството на отбраната.

(3) Обектите и съоръженията, предоставени на Министерството на отбраната за непосредствено осъществяване на отбраната, се ползват при условия и по ред, определени с акт на министъра на отбраната.

(4) Предназначението и собствеността на разположените, изградените или монтираните обекти, представляващи движимо или недвижимо имущество, които са финансирани изцяло или частично по Програмата на НАТО за инвестиции в сигурността, не може да се променя до прехвърляне на собствеността върху тези обекти на българската държава.

(5) (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Министърът на отбраната определя реда за провеждане на процедури и сключване на договори по Програмата на НАТО за инвестиции в сигурността въз основа на решение на Министерския съвет за конкретния проект по чл. 22, ал. 2, т. 21.

Чл. 318а. (Нов – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) (1) Имот или обособена част от имот – държавна собственост, в управление на Министерството на отбраната или на юридическо лице на бюджетна издръжка към министъра на отбраната, може да се отдава под наем без търг краткосрочно – за период до три месеца, в случай че не се нарушава ежедневната дейност на военното формирование или структурата, ползваща или намираща се в имота. Имотът или обособената част от него не може да се отдава под наем без търг последователно на един и същ наемател.

- (2) При постъпване на писмено искане за наемане на имот или обособена част от него министърът на отбраната или ръководителят на юридическото лице на бюджетна издръжка към министъра на отбраната назначава комисия, която разглежда искането за сключване на договор за наем при наличието на подходящ имот или обособена част от него и определя наемната цена чрез изготвяне на експертна оценка. В състава на комисията задължително се включват служители, притежаващи правоспособност за извършване на оценки на недвижими имоти, и икономист. Наемната цена за имотите не може да бъде по-ниска от цената, определена по чл. 41, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за държавната собственост.
- (3) При липса на служители, притежаващи правоспособност за извършване на оценки на недвижими имоти, министърът на отбраната или ръководителят на юридическото лице на бюджетна издръжка към министъра на отбраната възлага изготвянето на оценката на независим оценител.
- (4) Определената по реда на ал. 2 или 3 наемна цена се утвърждава от министъра на отбраната или от ръководителя на юридическото лице на бюджетна издръжка към министъра на отбраната.
- (5) Министърът на отбраната или ръководителят на юридическото лице на бюджетна издръжка към министъра на отбраната издава заповед, с която определя наемателя, срока и наемната цена. Въз основа на заповедта се сключва договор за наем, в който се определят правата и задълженията на страните.

Чл. 319. (1) За недвижим имот или съоръжение с отпаднала необходимост за нуждите на отбраната министърът може:

1. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) да ги предостави за изграждане на обекти за задоволяване на социалните и жилищните нужди на военнослужещите и на цивилните служители в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия;

2. (изм. - ДВ, бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) съвместно с министъра на регионалното развитие и благоустройството да ги предлага на Министерския съвет за безвъзмездно предоставяне на други ведомства, общини или юридически лица на бюджетна издръжка по реда на Закона за държавната собственост.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Министърът на отбраната може да продава жилища, ателиета и гаражи от жилищния фонд на Министерството на отбраната, които се намират в населени места, в които няма структури на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и на Българската армия, при условия и по ред, определени в акт на Министерския съвет.

Чл. 320. Предоставените за управление на Министерството на отбраната имоти - частна държавна собственост, могат да се продават на инвеститори, които притежават сертификат за клас инвестиция, при условията и по реда на Закона за насърчаване на инвестициите.

Чл. 321. (1) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) За нуждите на физическата подготовка за изпълнение на службата на военнослужещите и цивилните служители в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия се изграждат и поддържат спортни обекти и съоръжения.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

(3) (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

Чл. 322. Министърът на отбраната образува или дава съгласие за участие в търговски дружества с имущество - частна държавна собственост, предоставено за управление на министерството.

Раздел II

Въоръжения, специално оборудване, техника и други средства

Чл. 323. За изпълнението на задачите по отбраната на страната, както и за осъществяването на операции и мисии извън територията на Република България, въоръжените сили и военните формирования се осигуряват със съвременно въоръжение, техника, специално оборудване и други средства.

Чл. 324. (1) Въоръжението, техниката, специалното оборудване и другите средства се осигуряват съгласно плана за развитие на въоръжените сили.

(2) Средствата по ал. 1 се осигуряват от държавния бюджет по бюджета на Министерството на отбраната и от други източници.

Чл. 325. Поддръжката и ремонтът на въоръжението, бойната и специалната техника се извършват в съответствие с необходимостта от осигуряване на постоянната им готовност за използване в бойни условия при условията и по реда за възлагане на обществени поръчки.

Раздел III

Изисквания при провеждане на процедурите за изграждане на инфраструктурни обекти за нуждите на отбраната, разпореждане с имоти и движими вещи и доставка на въоръжение, техника и друго оборудване

Чл. 326. (1) Процедурите по изграждане на инфраструктурни обекти и за доставка на въоръжение, техника и друго оборудване за нуждите на отбраната се възлагат от Министерството на отбраната при спазване на следните принципи:

1. публичност;
2. точно прилагане на законовите изисквания;
3. постигане на висока ефективност в провеждането на държавната политика в областта на отбраната;
4. осъществяване на политиката за ускорено развитие на националната икономика.

(2) Принципите по ал. 1 се прилагат и при разпореждане с недвижими имоти и движими вещи, при учредяване право на строеж върху недвижими имоти в управление на Министерството на отбраната и при разпореждане с дялове и акции от търговски дружества, в които министърът на отбраната упражнява правата на собственост в капитала.

(3) Принципите по ал. 1 се прилагат и при разпореждане с дялове от търговски дружества, образувани с капитал от дружествата по ал. 2.

Чл. 327. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) За участие в процедурите по чл. 326 министърът на отбраната или оправомощено от него длъжностно лице изисква от кандидатите да представят декларация за произход и собственик на капитала.

(2) Членове на комисиите, на журито и на консултантите, участващи в процедурите по Закона за обществените поръчки, свързани с изграждане на инфраструктурни обекти и за доставка на въоръжение, техника и друго оборудване за нуждите на отбраната, задължително декларират, че:

1. нямат материален интерес от възлагането на обществената поръчка на определен кандидат или участник;

2. (изм. - ДВ, бр. 33 от 2012 г.) не са "свързани лица" с кандидат или участник в процедурата или с посочените от него подизпълнители, или с членове на техните управителни или контролни органи;

3. (изм. - ДВ, бр. 33 от 2012 г., бр. 7 от 2018 г., бр. 84 от 2023 г., в сила от 6.10.2023 г.) нямат частен интерес по смисъла на Закона за противодействие на корупцията от възлагането на обществената поръчка.

(3) Членовете на комисиите, на журито и консултантите по ал. 2 са длъжни да пазят в тайна обстоятелствата, които са узнали във връзка със своята работа в комисията.

(4) Членовете на комисиите, на журито и консултантите представят на възложителя декларация за съответствие на обстоятелствата по ал. 2 и за спазване изискванията на ал. 3 след получаване на списъка с кандидатите или участниците и на всеки етап от процедурата, когато настъпи промяната в декларираните обстоятелства.

(5) Неизпълнението на задълженията по ал. 2 - 4 е основание за търсене на дисциплинарна отговорност.

(6) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 48 от 2011 г., в сила от 24.06.2011 г., изм., бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г., бр. 33 от 2012 г., бр. 15 от 2013 г., в сила от 1.01.2014 г.) По решение на министъра на отбраната в комисиите за разглеждане на оферти в процедури за възлагане на обществени поръчки на Министерството на отбраната и на второстепенните разпоредители с бюджет към него се включват представители на служба "Военна полиция".

Чл. 327а. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Военнослужещ или цивилен служител, изпълняващ действия по управление, разпореждане или контрол в Министерството на отбраната, в структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната или в Българската армия, няма право в продължение на три години от освобождаването му от военна служба или от прекратяване на служебното му правоотношение да сключва трудови договори или други договори с търговските дружества или кооперации, по отношение на които в последната година от изпълнението на службата му е осъществявал действия по управление, разпореждане или контрол или е сключвал договори с тях, както и да е съдружник, да притежава дялове или акции, да е управител или член на орган на управление или контрол на такива търговски дружества или кооперации.

Чл. 327б. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) (1) Военнослужещ или цивилен служител, изпълняващ действия по управление, разпореждане или контрол в Министерството на отбраната, в структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната или в Българската армия, който в последната година от изпълнението на правомощията или задълженията си по служба е участвал в провеждането на процедури за обществени поръчки или в процедури, свързани с предоставяне на средства от фондове, принадлежащи на Европейския съюз или предоставени от Европейския съюз на българската държава, няма право в продължение на три години от освобождаването му от военна служба или от прекратяване на служебното му правоотношение да участва или да представлява физическо или юридическо лице в такива процедури пред структурите, в които е служил. (2) Забраната за участие в процедури за обществени поръчки или в процедури, свързани с предоставяне на средства от фондове, принадлежащи на Европейския съюз или предоставени от Европейския съюз на българската държава, се прилага и за юридическо лице, в което лицето по ал. 1 е станало съдружник, притежава дялове или е управител или член на орган на управление или контрол след освобождаването му от военна служба или от прекратяване на служебното му правоотношение.

Глава дванадесета

РЕГИСТРИ И ОТЧЕТ НА ЛИЧНИЯ СЪСТАВ

(Загл. изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.)

Чл. 328. (1) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) В Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия се създават и поддържат:

1. (доп. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) регистър на военнослужещите и цивилните служители;
2. (изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) регистри на недвижимите имоти в управление на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия:

а) публична държавна собственост;

б) частна държавна собственост;

в) жилищен фонд;

3. регистър на търговските дружествата, в които правата на държавата се упражняват от министъра на отбраната;

4. регистър на имотите, включени като непарична вноска в капитала на търговските дружества, в които министърът на отбраната упражнява правата на държавата;

5. Централен регистър на военноинвалидите и военнопострадалите;

6. други регистри.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Министърът на отбраната определя правилата за водене на регистрите по ал. 1.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) Регистрите се изграждат и като електронни.

Чл. 328а. (Нов – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) (1) (Изм. – ДВ, бр. 69 от 2020 г.)

Електронният регистър по чл. 328, ал. 1, т. 1 осигурява процесите по създаване, съхраняване, обмен, защита, контрол и поддържане в актуално състояние на единен информационен ресурс за структурата и личния състав на въоръжените сили с изключение на Служба "Военно разузнаване".

(2) Условието и редът за организиране, поддържане и достъп до електронния регистър се определят с акт на министъра на отбраната.

Чл. 329. (1) Регистрите по чл. 328, ал. 1 са информационни системи, част от които са структурирани като съвкупност от лични данни.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г., бр. 17 от 2019 г.) Администратори на лични данни са ръководителите на структурите по чл. 328, ал. 1 или оправомощени от тях длъжностни лица.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Всяко лице има право да иска достъп до отнасящите се за него лични данни, обработвани в регистрите на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия.

(4) Администраторите на лични данни по ал. 2 се произнасят в 14-дневен срок от постъпване на искането за достъп.

(5) (Доп. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) При поискване администраторът на лични данни по ал. 2 предоставя на военнослужещия или цивилния служител копие от обработваните за него лични данни на хартиен носител.

(6) (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) Администраторите на лични данни по ал. 2 отказват изцяло или частично предоставянето на лични данни, когато от това би възникнала опасност за отбраната или националната сигурност, за защитата на класифицираната информация, за разкриването на източниците на информацията или негласните методи и средства за нейното събиране, или ако предоставянето на тези данни би застрашило изпълнението на законово определените задачи на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия.

(7) Условието и редът за събиране, съхраняване, обработване и предоставяне на лични данни и за достъп до регистъра по чл. 328, ал. 1, т. 1 се определят с наредба на министъра на отбраната.

(8) (Отм. - ДВ, бр. 48 от 2011 г., в сила от 24.06.2011 г.).

(9) (Изм. – ДВ, бр. 17 от 2019 г.) Контролът по защитата на правата на физическите лица при обработването на личните им данни и при осъществяването на достъп до тези данни се упражнява от Комисията за защита на личните данни.

Чл. 329а. (Нов – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) За военнослужещите и цивилните служители в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия се води отчет. Съдържанието, условията и редът за водене на отчета се определят с акт на министъра на отбраната.

Глава тринадесета

АДМИНИСТРАТИВНО НАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 330. (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) (1) Военнослужещ, който не подаде в указания в закона срок декларация по чл. 148а или чл. 188, ал. 6 или декларира невярна информация, се наказва с глоба в размер от 100 до 500 лв.

(2) Когато нарушението по ал. 1 е извършено повторно, глобата е в размер от 300 до 1000 лв.

Чл. 331. (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г., бр. 7 от 2018 г., отм., бр. 42 от 2019 г., в сила от 15.05.2019 г.).

Чл. 332. (Изм. - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 22.03.2011 г., отм., бр. 48 от 2011 г., в сила от 24.06.2011 г., нов, бр. 98 от 2016 г.) (1) Който не изпълни задължение, предвидено в този закон, се наказва с глоба от 200 до 2000 лв.

(2) Когато нарушението по ал. 1 е извършено повторно, глобата е в размер от 500 до 3500 лв.

Чл. 333. (Отм. - ДВ, бр. 48 от 2011 г., в сила от 24.06.2011 г., нов, бр. 98 от 2016 г.) Длъжностно лице, което не изпълни задължение, произтичащо от нормативен или административен акт на орган за ръководство на отбраната, се наказва с глоба от 300 до 3500 лв., ако не подлежи на по-тежко наказание.

Чл. 334. (1) Нарушенията по тази глава се установяват с актове, които се съставят от оправомощени от министъра на отбраната длъжностни лица.

(2) Наказателните постановления се издават от министъра на отбраната или от оправомощени от него длъжностни лица, извън лицата по ал. 1.

(3) Съставянето на актовете, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления се извършват по реда на Закона за административните нарушения и наказания.

Глава четиринадесета

ПРИНУДИТЕЛНИ АДМИНИСТРАТИВНИ МЕРКИ

Чл. 335. (1) За предотвратяване и преустановяване на нарушенията на този закон Главният инспекторат към Министерския съвет може да прилага следните принудителни административни мерки:

1. задължителни предписания на държавните органи, органите на местното самоуправление и местната администрация и на ръководителите на юридическите лица за съставянето на военновременните планове и за изпълнението на задачите по поддържането на мобилизационната им готовност;
2. спиране изграждането и въвеждането в експлоатация на обекти и съоръжения на транспортната, енергийната, съобщителната и складовата система и на други обекти в случаите, когато не са спазени предвидените в нормативен акт специални изисквания на отбраната;

3. спиране експлоатацията на транспортни средства, производствени обекти и други съоръжения в случаите, когато не са изпълнени предвидените в нормативен акт специални изисквания за поддържането им в мобилизационна готовност.

(2) За предотвратяване и преустановяване на нарушенията министърът на отбраната или оправомощени от него длъжностни лица могат да спират строителството, въвеждането в експлоатация и ползването на обекти, инсталации, уреди и съоръжения на Министерството на отбраната, както и други дейности в министерството, които създават опасност за възникването на пожари и производствени аварии.

Чл. 336. Принудителните административни мерки могат да се обжалват по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

(Загл. изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.)

§ 1. По смисъла на този закон:

1. "Повторно" е нарушението, извършено в едногодишен срок от влизането в сила на наказателно постановление, с което е наложено наказание за същия вид нарушение.

1а. (Нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) "Мирно време" е времето, през което в страната не е обявено "положение на война" или "военно положение".

1б. (Нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) "Военно време" е времето, през което в страната е обявено "положение на война" или "военно положение".

1в. (Нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., изм., бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г., бр. 79 от 2015 г., в сила от 1.11.2015 г., доп., бр. 81 от 2016 г., в сила от 1.01.2017 г.) "Сили от системата за национална сигурност на Република България" са: въоръжените сили, структурните звена на Министерството на вътрешните работи, Държавна агенция "Национална сигурност", Държавна агенция "Разузнаване", Националната служба за охрана, структури на Държавната комисия по сигурността на информацията, определени със заповед на председателя, военните съдилища и прокуратури.

2. "Тежко материално положение" е това материално положение, при което гражданите не могат да осигурят задоволяване на основните си жизнени нужди сами или с помощта на лицата, задължени по закон да се грижат за тях.

3. "Годен за военна служба" е състояние на физическото и психическото здраве, при което лицето може да изпълнява военна служба.

4. (Изм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.) "Годен за военновременна служба" е състояние на физическото и психическото здраве, при което лицето може да изпълнява служба във военно време.

5. "Оперативна готовност" е степента на подготвеност на формированията за изпълнение на оперативни задачи.

6. "Мобилизационна готовност" е степента на подготвеност на формированията за преминаване в определени срокове към военновременни състав и организация.

7. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.).

8. (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) "Загинали или претърпели телесна повреда при изпълнение на службата" са случаи, при които смъртта или телесната повреда е настъпила при действия или бездействия, които образуват съдържанието на военната служба или конкретно поставена задача.

9. (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) "Загинали или претърпели телесна повреда по повод изпълнение на службата" са случаи, при които смъртта или телесната повреда са настъпили при действия или бездействия, които не са елемент от съдържанието на военната служба, но я предхождат или следват по време и са в пряка причинна връзка с нея.

10. "Военно формирование" е взвод, рота, батарея, батальон, дивизион, ескадрила, полк, бригада, база или друга структура от въоръжените сили, която е организационно и икономически обособена.
11. "Правила за използване на сила" са комплекс от норми, основаващи се на международното право и/или на българското законодателство, които определят действията и/или бездействията на военнослужещите при изпълнението на задачите им във връзка с конкретната операция или мисия.
12. "Съюзническа държава" е държава - страна по международен договор, ратифициран, обнародван и влязъл в сила за Република България, с който се създава съюз с политико-военен характер.
13. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) "Съюзнически задължения" са задължения, произтичащи от международния договор по т. 12.
- 13а. (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) "Каталог на Република България за планираните възможности по поддръжка от страната домакин" е национален документ на страна – членка на НАТО/ЕС, посочващ нейните възможности да оказва поддръжка като страна домакин, който да служи като инструмент на НАТО/ЕС за планиране на поддръжката при провеждане на учения и операции на територията на страната.
14. "Стоки" са всички предмети, пренасяни през държавната граница на Република България, необходими на българските въоръжени сили за изпълнение на задачите, с които те се изпращат извън нейната територия по този закон.
15. "Хуманитарна мисия" е организирано действие на международната общност, отделна държава или международна организация по предотвратяване и овладяване на кризи без политически и/или военен характер, както и за преодоляване на техните последици.
16. "Пряк началник" е началник, на когото военнослужещите са подчинени по йерархическата структура на военното формирование, отразена в неговия щат, както и по йерархическата подчиненост между военните формирования.
17. "Непосредствен началник" е първият пряк началник на военнослужещия.
- 17а. (Нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) "Непосредствена йерархическа връзка" е връзката на ръководство и контрол между военнослужещия и неговия непосредствен началник.
- 17б. (Нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г., изм., бр. 33 от 2012 г., бр. 7 от 2018 г., бр. 84 от 2023 г., в сила от 6.10.2023 г.) "Свързани лица" са лицата, посочени в § 1, т. 9 от допълнителните разпоредби на Закона за противодействие на корупцията.
18. "Критична инфраструктура" е система от съоръжения, услуги и информационни системи, чието спиране, неизправно функциониране или разрушаване би имало сериозно негативно въздействие върху здравето и безопасността на населението, околната среда, националното стопанство или върху ефективното функциониране на държавното управление.
19. (Нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) "Допълнителни възнаграждения с постоянен характер" са допълнителните възнаграждения, които се изплащат ежемесечно заедно с основното месечно възнаграждение за постоянно съществуващи фактори, утежняващи условията за изпълнение на военната служба за заеманата длъжност.
20. (Нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) "Криза" е нестабилност в политическата и обществената сфера, предизвикваща рязка промяна на установеното състояние на икономиката и обществения живот.
21. (Нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) "Психологично пригоден за военна служба" е състояние на личността, при което лицето притежава психични ресурси и механизми, необходими за ефективното справяне с изискванията на военната служба.
22. (Нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) "Охрана на въздушното пространство на Република България" е задача за осигуряване на въздушния суверенитет на страната и за пресичане на нарушения на въздухоплавателни средства, които извършват

непозволено навлизане, ползване или прелитане през въздушното пространство на Република България или нарушават правилата на полетите.

23. (Нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) "Контрол над въздухоплаването във въздушното пространство на Република България" е непрекъсната дейност по наблюдение, следене и идентифициране на въздухоплавателни средства, а при необходимост - и въвеждане на забрани, ограничения и други действия за осигуряване безопасността на въздухоплаването и спазване на установените правила и процедури за извършване на полети във въздушното пространство на Република България.

24. (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) "Директива" е указание на висшестоящ орган, определящо критерии, норми и задачи за изпълнение от подчинените му в дългосрочен план.

25. (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) "Жизнен цикъл" са фазите по заявяване, придобиване, приемане на въоръжение, въвеждане в експлоатация, експлоатация и поддръжка, извеждане от експлоатация и снемане от въоръжение, през които преминават отбранителните продукти.

26. (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) "Отбранителни продукти" са продукти, осигуряващи създаването и поддържането на отбранителни способности на въоръжените сили на Република България:

а) оръжия, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия по смисъла на Закона за оръжията, боеприпасите, взривните вещества и пиротехническите изделия;

б) продукти, свързани с отбраната, и изделия и технологии с двойна употреба по смисъла на Закона за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба;

в) оборудване, специално проектирано или адаптирано за военни цели и предназначено за използване, като оръжие, боеприпаси или материал с военно предназначение.

27. (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) "Приемане на въоръжение" е акт на министъра на отбраната, с който се декларира, че отбранителен продукт, придобиван за първи път, ще се използва от въоръжените сили на Република България.

28. (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) "Снемане от въоръжение" е акт на министъра на отбраната, с който се декларира прекратяване на използването на приет на въоръжение отбранителен продукт от въоръжените сили на Република България.

29. (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г., изм., бр. 69 от 2020 г.) "Въвеждане в експлоатация" е акт за разрешаване използването на приет на въоръжение отбранителен продукт от въоръжените сили на Република България, който се издава от началника на отбраната, а за служба "Военна полиция" и Служба "Военно разузнаване" – от техните ръководители.

30. (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г., изм., бр. 69 от 2020 г.) "Извеждане от експлоатация" е акт за забрана на използването на приет на въоръжение отбранителен продукт от въоръжените сили на Република България, който се издава от началника на отбраната, а за служба "Военна полиция" и Служба "Военно разузнаване" – от техните ръководители.

31. (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) "Отбранително-мобилизационна подготовка" е подготовка на държавната и местната администрация, територията и инфраструктурата, населението и икономиката на страната за действие във военно време.

32. (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) "Военновременна задача по отбраната на страната" е нормативно определено задължение за осигуряване на държавното управление, въоръжените сили, населението, икономиката и инфраструктурата на страната във военно време.

33. (Нова – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) "Пенсионирани военнослужещи" са лица, освободени от военна служба (кадрова военна служба) и упражнили правото си на пенсия по чл. 6 от отменения Закон за пенсиите, чл. 69 от Кодекса за социално осигуряване или по чл. 69 от Кодекса за социално осигуряване във връзка с § 50 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване (ДВ, бр. 61 от 2015 г.).

33а. (Нова – ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.) "Пенсиониран граждански служител" е лице, което като граждански служител е придобило най-малко 10 години трудов и/или служебен

стаж през последните 20 години в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната или Българската армия и е упражнило правото си на пенсия за осигурителен стаж и възраст при условията и по реда на Кодекса за социално осигуряване.

34. (Нова – ДВ, бр. 42 от 2019 г., в сила от 28.05.2019 г.) "Специални операции" са действията, провеждани от специално формирани, организирани, подготвени и оборудвани сили, използващи оперативни способности, техники и система за командване и управление, различни от тези на видовете въоръжени сили.

35. (Нова – ДВ, бр. 38 от 2024 г., в сила от 30.04.2024 г.) "Ключови длъжности" са определени от министъра на отбраната длъжности, оказващи критично влияние върху функционирането на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия, въз основа на методика, утвърдена с негова заповед.

§ 1а. (Нов – ДВ, бр. 98 от 2016 г.) (1) Служителите в държавните детски градини към Министерството на отбраната имат статут на цивилни служители по чл. 283, ал. 2. (2) На служителите по ал. 1 се определят възнаграждения и доволствия само на основания, посочени в този закон. В други закони не може да се определят възнаграждения и доволствия на тези служители.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Този закон отменя:

1. Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (обн., ДВ, бр. 112 от 1995 г., изм., бр. 67 от 1996 г., бр. 122 от 1997 г., бр. 70, 93, 152 и 153 от 1998 г., бр. 12, 67 и 69 от 1999 г., бр. 49 и 64 от 2000 г., бр. 25 и 34 от 2001 г., бр. 1, 40, 45 и 119 от 2002 г., бр. 50, 86, 95 и 112 от 2003 г., бр. 93 и 111 от 2004 г., бр. 27, 38, 76, 88 и 105 от 2005 г., бр. 30, 36, 56, 82, 91 и 102 от 2006 г., бр. 11, 41, 46 и 59 от 2007 г., Решение № 9 на Конституционния съд от 2007 г. - бр. 68 от 2007 г.; изм., бр. 89 и 109 от 2007 г., бр. 13 от 2008 г., Решение № 2 на Конституционния съд от 2008 г. - бр. 28 от 2008 г.; изм., бр. 36, 43 и 102 от 2008 г.).
2. Закона за изпращане и използване на български въоръжени сили извън територията на Република България (обн., ДВ, бр. 102 от 2005 г.; изм., бр. 46 от 2007 г.).
3. Закона за управление при кризи (обн., ДВ, бр. 19 от 2005 г.; изм., бр. 17, 30 и 102 от 2006 г., бр. 11, 41 и 78 от 2007 г., бр. 102 от 2008 г.).

§ 3. (1) Офицерите, сержантите (старшините) и войниците (матросите), заварени на кадрова военна служба към датата на влизане в сила на закона, се смятат за военнослужещи по този закон.

(2) Правоотношенията със заварените на служба военнослужещи се преобразуват в служебни правоотношения, считано от датата на влизане в сила на закона.

(3) Образуваните производства за налагане на дисциплинарни наказания, за освобождаване от служба и за търсене на имуществена отговорност срещу военнослужещи се довършват по досегашния ред.

(4) До влизането в сила на плана за развитие на въоръжените сили по чл. 22, ал. 2, т. 6, Класификатора по чл. 24, ал. 1 и до утвърждаването на длъжностите, за които се изискват висши офицерски звания, военнослужещите заемат длъжностите, на които са назначени към датата на влизане в сила на закона.

(5) До влизането в сила на акта по чл. 212, ал. 2 на лицата по ал. 1 се заплащат досегашните възнаграждения.

(6) При определяне размера на дължимите обезщетения по този закон прослуженото време на кадрова военна служба по отменения Закон за отбраната и въоръжените сили на Република България се зачита за военна служба.

§ 4. Военните звания на лицата от постоянния и мобилизационния резерв по отменения Закон за отбраната и въоръжените сили на Република България се запазват

§ 5. Началникът на Генералния щаб на Българската армия, заварен на кадрова военна служба към датата на влизане в сила на закона, се назначава за началник на отбраната до изтичането на срока по чл. 75, ал. 1 от отменения Закон за отбраната и въоръжените сили на Република България.

§ 6. Заварените към влизането в сила на закона граждански лица по отменения Закон за отбраната и въоръжените сили на Република България придобиват статус на цивилни служители.

§ 7. Длъжностните наименования и възнагражденията на служителите в Националния военноисторически музей се приравняват на длъжностните наименования и възнагражденията на цивилните служители по служебно или трудово правоотношение от изпълнителна агенция към министъра на отбраната.

§ 8. Кадрови военнослужещ, който е освободен от служба за наложено дисциплинарно наказание уволнение по реда на отменения Закон за отбраната и въоръжените сили на Република България, не може да бъде приет на военна служба по този закон.

§ 9. (Отм. - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 1.01.2011 г.).

§ 10. (Отм. - ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.).

§ 11. (1) По отношение на Националната разузнавателна служба и Националната служба за охрана, на правомощията на техните ръководители и на статуса на служителите им се прилагат този закон и правилникът за прилагането му, доколкото в тях не е предвидено друго, до приемането на закони за организацията и дейността на тези служби.

Ръководителите на Националната разузнавателна служба и на Националната служба за охрана имат правата на министър по този закон по отношение на съответните служби.

(2) Забраната по чл. 49 не се прилага за службите по ал. 1 до приемането на закони за организацията и дейността им.

(3) Службите по ал. 1 са юридически лица на бюджетна издръжка.

(4) Назначаването и освобождаването на офицерите с висши офицерски звания, както и удостоверяването с висши офицерски звания в службите по ал. 1 се извършват по реда на този закон.

(5) Пределната възраст за военна служба в Националната разузнавателна служба е:

1. за офицери със звание "майор" - 54 години;
2. за офицери със звание "подполковник" - 56 години;
3. за офицери със звание "полковник" - 60 години;
4. за офицери със звание "бригаден генерал" - 62 години;
5. за офицери със звание "генерал-майор" - 63 години;
6. за офицери със звание "генерал-лейтенант" - 64 години;
7. за офицери със звание "генерал" - 65 години.

(6) Пределната възраст за военна служба в Националната служба за охрана е:

1. за сержантите (старшините) - 53 години;
2. за офицерите със звание "майор" (капитан III ранг) и по-ниско - 53 години;
3. за офицерите със звание "подполковник" (капитан II ранг) - 54 години;
4. за офицери със звание "полковник", "капитан I ранг" - 55 години;
5. за офицери със звание "бригаден генерал", "комодор" - 57 години;
6. за офицери със звание "генерал-майор", "контраадмирал" - 58 години;
7. за офицери със звание "генерал-лейтенант", "вицеадмирал" - 59 години.

(7) Военнослужещите от Националната разузнавателна служба при изпълнение на служебните си задължения могат за прикритие да заемат и длъжности в държавната администрация и в юридически лица при условия и по ред, определени с акт на Министерския съвет.

§ 12. В Закона за преминаването през и пребиваването на територията на Република България на съюзнически и на чужди въоръжени сили (ДВ, бр. 102 от 2005 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 13 ал. 1 се изменя така:

"(1) Министърът на отбраната разрешава преминаването през и/или пребиваването на територията на Република България с невоенен характер на:

1. отделни военнослужещи и/или формирания до 1000 военнослужещи от съюзнически въоръжени сили;

2. чужди въоръжени сили в състав до 120 военнослужещи;

3. военни кораби и/или военни подводни кораби, и/или до 15 военни въздухоплавателни средства включително от съюзнически въоръжени сили с щатното въоръжение, без ядрени и енергийни установки на борда, с техните екипажи във връзка с участието им в мероприятия и военни учения, свързани с изпълнение на задължения, произтичащи от членството на Република България в международни организации и съюзи, по договори, ратифицирани, обнародвани и влезли в сила за Република България;

4. до 5 военни кораба и/или един военен подводен кораб, и/или до 3 въздухоплавателни средства включително от чужди въоръжени сили с щатното въоръжение, без ядрени и енергийни установки на борда, с техните екипажи."

2. В глава втора се създава се чл. 18а:

"Чл. 18а. (1) Министърът на отбраната определя условията и реда за преминаване през и/или пребиваване на територията на страната на чужди и/или съюзнически въоръжени сили, когато са в изпълнение на международен договор, ратифициран, обнародван и влязъл в сила за Република България, в който са посочени целите, периодът на пребиваване и съставът на въоръжените сили.

(2) В случаите по ал. 1 исканията по чл. 14 постъпват по дипломатически канали и се разглеждат от министъра на отбраната."

§ 13. В Закона за електронните съобщения (обн., ДВ, бр. 41 от 2007 г.; изм., бр. 109 от 2007 г., бр. 36, 43 и 69 от 2008 г., бр. 17 от 2009 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 14 след думите "Министърът на отбраната" се добавя "или оправомощено от него длъжностно лице".

2. В чл. 17, ал. 1, т. 2 думите "кризи по смисъла на Закона за управление при кризи" се заменят с "бедствия по смисъла на Закона за защита при бедствия".

3. В чл. 20, ал. 1, т. 14 думата "кризи" и запетаята се заличават.

4. В чл. 40, ал. 2 думите "отбраната и управлението при кризи" се заменят с "и отбраната".

5. В чл. 73, ал. 3, т. 7, буква "д" думите "кризи по смисъла на Закона за управление при кризи" се заменят с "бедствия по смисъла на Закона за защита при бедствия".

6. В чл. 106, т. 12 думите "кризи по смисъла на Закона за управление при кризи" се заменят с "бедствия по смисъла на Закона за защита при бедствия".

7. В чл. 120, ал. 1, т. 1 думата "кризи" се заменя с "бедствия".

8. В наименованието на глава осемнадесета думата "кризи" се заменя с "бедствия".

9. В чл. 300 ал. 1 се отменя.

10. В чл. 301, ал. 1 думите "кризи по смисъла на Закона за управление при кризи" се заменят с "бедствия по смисъла на Закона за защита при бедствия".

11. В чл. 303, ал. 1 и 2 думите "кризи по смисъла на Закона за управление при кризи" се заменят с "бедствия по смисъла на Закона за защита при бедствия".

§ 14. В Закона за данъците върху доходите на физическите лица (обн., ДВ, бр. 95 от 2006 г.; изм., бр. 52, 64 и 113 от 2007 г., бр. 28, 43 и 106 от 2008 г. и бр. 25 от 2009 г.) в чл. 24, ал. 2 се правят следните изменения:

1. В т. 1:

а) в буква "г" думите "чл. 234, ал. 3 и 4" се заменят с "чл. 225, ал. 1, т. 1 и 2 и чл. 286, ал. 1, т. 1 и 2";

б) в буква "д" думите "чл. 234, ал. 2 и чл. 275, ал. 6" се заменят с "чл. 224, ал. 2 и чл. 298, ал. 2".

2. В т. 7 думите "чл. 240, ал. 4" се заменят с "чл. 303, ал. 1".

3. В т. 8 думите "чл. 235, 237 и 239" се заменят с "чл. 227, 229, 232".

4. В т. 16 думите "паричната помощ по чл. 245, ал. 1" се заменят с "паричните средства по чл. 312".

§ 15. В Кодекса за социално осигуряване (обн., ДВ, бр. 110 от 1999 г.; Решение № 5 на Конституционния съд от 2000 г. - бр. 55 от 2000 г.; изм., бр. 64 от 2000 г., бр. 1, 35 и 41 от 2001 г., бр. 1, 10, 45, 74, 112, 119 и 120 от 2002 г., бр. 8, 42, 67, 95, 112 и 114 от 2003 г., бр. 12, 21, 38, 52, 53, 69, 70, 112 и 115 от 2004 г., бр. 38, 39, 76, 102, 103, 104 и 105 от 2005 г., бр. 17, 30, 34, 56, 68, 80, 82, 95, 102 и 105 от 2006 г., бр. 41, 52, 53, 64, 77, 97, 100, 109 и 113 от 2007 г., бр. 33, 43, 67, 69, 89 и 102 от 2008 г. и бр. 23 и 25 от 2009 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 4, ал. 1, т. 4 думите "кадровите военнослужещи" се заменят с "военнослужещите".

2. В чл. 26а, т. 3 думите "чл. 233" се заменят с "чл. 230".

3. В чл. 26б думите "чл. 233" се заменят с "чл. 230".

4. В чл. 42, ал. 3 думите "договори за кадрова военна служба" се заменят със "служебни правоотношения по изпълнение на военна служба".

5. В чл. 54б, ал. 3 думите "чл. 128, т. 1, 7 и 8, чл. 128а и чл. 128в, т. 2" се заменят с "чл. 162, т. 1 и 6, чл. 163 и чл. 165, т. 2 и 3".

6. В чл. 54е, ал. 1 думите "чл. 134, ал. 1" се заменят с "чл. 172, ал. 1".

7. В чл. 69:

а) в заглавието думите "кадровите военнослужещи" се заменят с "военнослужещите";

б) алинея 1 се изменя така:

"(1) Военнослужещите придобиват право на пенсия при уволнение, независимо от възрастта им, при 25 години осигурителен стаж, от които две трети действително изслужени като военнослужещи по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България.";

в) в ал. 3 думата "кадрова" се заличава;

г) в ал. 4 думите "Кадровите военнослужещи и лицата по ал. 2 и 3" се заменят с "Лицата по ал. 1, 2 и 3".

8. В чл. 104:

а) в ал. 7 думите "които непосредствено участват в бойни действия, във военно време" се заменят с "при участие в операции и мисии извън територията на страната с висока степен на риск, както и при участие в бойни действия или във военно време";

б) създава се ал. 8:

"(8) За лицата по чл. 69 при участие в операции и мисии извън територията на страната с ниска степен на риск една година действително изслужено време се зачита за две години осигурителен стаж от трета категория."

9. В чл. 230, ал. 3, т. 3, буква "в" думите "кадровите военнослужещи" се заменят с "военнослужещите".

10. В чл. 262, ал. 1, т. 4 думите "кадровите военнослужещи" се заменят с "военнослужещите".

11. В чл. 282, ал. 1, т. 3, буква "в" думите "кадровите военнослужещи" се заменят с "военнослужещите".

12. В чл. 287, ал. 2 думите "чл. 128, т. 1, 7 и 8, чл. 128а и чл. 128в, т. 2" се заменят с "чл. 162, т. 1 и 6, чл. 163 и чл. 165, т. 2 и 3".

13. В преходните и заключителните разпоредби се създава § 8а:

"§ 8а. При придобиване на права по този кодекс прослуженото време на кадрова военна служба по отменения Закон за отбраната и въоръжените сили на Република България (обн., ДВ, бр. 112 от 1995 г.; изм., бр. 67 от 1996 г., бр. 122 от 1997 г., бр. 70, 93, 152 и 153 от 1998 г., бр. 12, 67 и 69 от 1999 г., бр. 49 и 64 от 2000 г., бр. 25 и 34 от 2001 г., бр. 1, 40, 45 и 119 от 2002 г., бр. 50, 86, 95 и 112 от 2003 г., бр. 93 и 111 от 2004 г., бр. 27, 38, 76, 88 и 105 от 2005 г., бр. 30, 36, 56, 82, 91 и 102 от 2006 г., бр. 11, 41, 46 и 59 от 2007 г., Решение № 9 на Конституционния съд от 2007 г. - бр. 68 от 2007 г.; изм., бр. 89 и 109 от 2007 г., бр. 13 от 2008 г., Решение № 2 на Конституционния съд от 2008 г. - бр. 28 от 2008 г.; изм., бр. 36, 43 и 102 от 2008 г.; отм., бр. 35 от 2009 г.) се зачита за военна служба."

§ 16. В Закона за защита на класифицираната информация (обн., ДВ, бр. 45 от 2002 г.; попр., бр. 5 от 2003 г.; изм., бр. 31 от 2003 г., бр. 52, 55 и 89 от 2004 г., бр. 17 и 82 от 2006 г., бр. 46, 57, 95 и 109 от 2007 г., бр. 36, 66, 69 и 109 от 2008 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 11, ал. 3:

а) в текста преди т. 1 думите "и на Българската армия" се заличават;

б) в т. 1 думата "кадрова" се заличава, думите "граждански лица" се заменят с "цивилни служители", а думите "и Българската армия, както и във второстепенните разпоредители с бюджетни кредити към министъра на отбраната" се заличават;

в) в т. 2 думите "Министерството на отбраната и Българската армия, както и във второстепенните разпоредители с бюджетни кредити към министъра на отбраната" се заменят със "структурите на Министерството на отбраната";

г) в т. 3 думите "Министерството на отбраната и в Българската армия, както и във второстепенните разпоредители с бюджетни кредити към министъра на отбраната" се заменят със "структурите на Министерството на отбраната".

2. В чл. 18, ал. 5 думите "гражданските лица от Министерството на отбраната и Българската армия" се заменят с "цивилните служители от структурите на Министерството на отбраната".

3. В чл. 22, ал. 3 думите "Министерството на отбраната и в Българската армия" се заменят със "структурите на Министерството на отбраната".

4. В чл. 51 думите "Министерството на отбраната и в Българската армия" се заменят със "структурите на Министерството на отбраната".

5. В § 1, т. 3 от допълнителните разпоредби след думата "администрации" се добавя "структурите на Министерството на отбраната по чл. 77, ал. 2 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България", а думите "както и въоръжените сили на Република България" се заличават.

§ 17. В Закона за държавните резерви и военновременните запаси (обн., ДВ, бр. 9 от 2003 г.; попр., бр. 37 от 2003 г.; изм., бр. 19, 69 и 105 от 2005 г., бр. 30 и 102 от 2006 г., бр. 54 от 2008 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 2, ал. 1 и 2 думата "кризи" се заменя с "кризисна ситуация".

2. В чл. 7, ал. 2:

а) създава се нова т. 12:

"12. разработва и внася по съответния ред предложения за възлагане на военновременните задачи за производство на основна военна продукция за въоръжените сили и на основна гражданска продукция;"

б) досегашната т. 12 става т. 13.

3. В чл. 14 след думите "министъра на отбраната" се добавя "и на председателя на агенцията".

4. В чл. 19 ал. 5 се изменя така:

"(5) Заповедите на председателя на агенцията за освобождаване на държавните резерви, за тяхното предаване или преместване са задължителни за търговците и организациите съхранители и подлежат на незабавно изпълнение. Заповедите не подлежат на обжалване."

5. В чл. 22 след думите "военновременни задачи" се поставя запетая и се добавя "или на търговци и организации, определени от агенцията на конкурсен принцип".

6. В чл. 24:

а) в ал. 1 в текста преди т. 1 изречения първо и второ се изменят така: "Освобождаването на военновременните запаси се извършва с решение на Министерския съвет или на упълномощен от него орган по предложение на председателя на агенцията. Въз основа на решението председателят на агенцията издава последваща заповед за освобождаване.";

б) алинея 5 се изменя така:

"(5) Заповедите на председателя на агенцията за освобождаване на военновременните запаси, за тяхното предаване или преместване са задължителни за търговците и организациите съхранители и подлежат на незабавно изпълнение. Заповедите не подлежат на обжалване."

§ 18. В Закона за народната просвета (обн., ДВ, бр. 86 от 1991 г.; изм., бр. 90 от 1996 г., бр. 36, 124 и 153 от 1998 г., бр. 67 и 68 от 1999 г., бр. 90 и 95 от 2002 г., бр. 29, 71, 86 и 114 от 2003 г., бр. 40 от 2004 г., бр. 28, 94, 103 и 105 от 2005 г., бр. 41 и 105 от 2006 г., бр. 113 от 2007 г., бр. 50 от 2008 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 10:

а) създава се нова ал. 3:

"(3) Държавни са и детските градини към Министерството на отбраната, предназначени за обучение, възпитание и отглеждане на деца на военнослужещи и цивилни служители на Министерството на отбраната и финансирани от бюджета на министерството. Предоставените им за ползване имоти са публична държавна собственост.";

б) досегашните ал. 3, 4 и 5 стават съответно ал. 4, 5 и 6;

в) досегашната ал. 6 става ал. 7 и в нея се създава изречение второ: "Държавните детски градини по ал. 3 се откриват, преобразуват и закриват със заповед на министъра на отбраната, съгласувано с министъра на образованието и науката.";

г) досегашната ал. 7 става ал. 8.

2. В чл. 19 се създава ал. 4:

"(4) Военнослужещите и цивилните служители на Министерството на отбраната - родители на децата, настанени в държавните детски градини към Министерството на отбраната, не заплащат таксите по ал. 2."

3. В чл. 20а:

а) в ал. 1 след думите "случаите по" се добавя "чл. 10, ал. 3 и";

б) създава се ал. 3:

"(3) В държавните детски градини към Министерството на отбраната постъпват с предимство деца на военнослужещи и цивилни служители на Министерството на отбраната."

4. В чл. 37:

а) в ал. 3 накрая се добавя "а за детските градини по чл. 10, ал. 3 - министърът на отбраната";

б) в ал. 8 след думите "министъра на образованието и науката" се добавя "на директорите на държавните детски градини по чл. 10, ал. 3 - от министъра на отбраната".

§ 19. В Закона за Консултативен съвет за национална сигурност (обн., ДВ, бр. 13 от 1994 г.; изм., бр. 28 от 2008 г.) в чл. 2, ал. 2, т. 8 думите "Генералния щаб на Българската армия" се заменят с "отбраната".

§ 20. В Кодекса на труда (обн., ДВ, бр. 26 и 27 от 1986 г.; изм., бр. 6 от 1988 г., бр. 21, 30 и 94 от 1990 г., бр. 27, 32 и 104 от 1991 г., бр. 23, 26, 88 и 100 от 1992 г., Решение № 12 на Конституционния съд от 1995 г. - бр. 69 от 1995 г.; изм., бр. 87 от 1995 г., бр. 2, 12 и 28 от 1996 г., бр. 124 от 1997 г., бр. 22 от 1998 г.; Решение № 11 на Конституционния съд от 1998 г. - бр. 52 от 1998 г.; бр. 56, 83, 108 и 133 от 1998 г., бр. 51, 67 и 110 от 1999 г., бр. 25 от 2001 г., бр. 1, 105 и 120 от 2002 г., бр. 18, 86 и 95 от 2003 г., бр. 52 от 2004 г., бр. 19, 27, 46, 76, 83 и 105 от 2005 г., бр. 24, 30, 48, 57, 68, 75, 102 и 105 от 2006 г., бр. 40, 46, 59, 64 и 104 от 2007 г., бр. 43, 94, 108 и 109 от 2008 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 144, т. 2 думите "кризи или" се заличават.
2. В чл. 158, ал. 3 думите "предходната алинея" се заменят с "ал. 2", а думите "Министерството на отбраната" се заменят с "ведомството, което го провежда".
3. В чл. 218:
 - а) в заглавието думата "криза" се заменя с "бедствие";
 - б) в ал. 1 и 2 думите "криза или" се заличават.

§ 21. В Закона за държавния служител (обн., ДВ, бр. 67 от 1999 г.; изм., бр. 1 от 2000 г., бр. 25, 99 и 110 от 2001 г., бр. 45 от 2002 г., бр. 95 от 2003 г., бр. 70 от 2004 г., бр. 19 от 2005 г., бр. 24, 30 и 102 от 2006 г., бр. 59 и 64 от 2007 г., бр. 43, 94 и 108 от 2008 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 62, ал. 1, т. 6 се изменя така:

"б. при повикване на учебно-мобилизационно мероприятие - за времето на мероприятиято, включително деня на отиване и връщане; ако учебно-мобилизационното мероприятие продължава 15 и повече дни, държавният служител има право на два календарни дни платен отпуск преди заминаването и на два дни след завръщането;"

2. В чл. 77:

- а) в заглавието думата "криза" се заменя с "бедствие";
- б) в ал. 1 и 2 думите "криза или" се заличават.

§ 22. В Закона за администрацията (обн., ДВ, бр. 130 от 1998 г., Решение № 2 на Конституционния съд от 1999 г. - бр. 8 от 1999 г.; изм., бр. 67 от 1999 г., бр. 64 и 81 от 2000 г., бр. 99 и 101 от 2001 г., бр. 95 от 2003 г., бр. 19 от 2005 г., бр. 24, 30, 69 и 102 от 2006 г., бр. 46 и 78 от 2007 г., бр. 43 и 94 от 2008 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 7, ал. 1, т. 6 думите "кризи и" се заличават.
2. В чл. 31, ал. 1:
 - а) в т. 9 думите "и кризи" се заличават;
 - б) в т. 10 думите "и управление при кризи" се заменят със "сигурност".

§ 23. В Закона за местното самоуправление и местната администрация (обн., ДВ, бр. 77 от 1991 г.; изм., бр. 24, 49 и 65 от 1995 г., бр. 90 от 1996 г., бр. 122 от 1997 г., бр. 33, 130 и 154 от 1998 г., бр. 67 и 69 от 1999 г., бр. 26 и 85 от 2000 г., бр. 1 от 2001 г., бр. 28, 45 и 119 от 2002 г., бр. 69 от 2003 г., бр. 19 и 34 от 2005 г., бр. 30 и 69 от 2006 г., бр. 61 и 63 от 2007 г., бр. 54 и 108 от 2008 г., бр. 6 и 14 от 2009 г.) в чл. 44, ал. 1 се правят следните изменения:

1. Точка 11 се отменя.
2. В т. 12 думите "и управление при кризи" се заличават.

§ 24. В Закона за защита при бедствия (обн., ДВ, бр. 102 от 2006 г.; изм., бр. 41 и 113 от 2007 г., бр. 69 и 102 от 2008 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 30 ал. 1 се отменя.
2. Създава се чл. 50а:

"Чл. 50а. Министерският съвет по предложение на министъра на извънредните ситуации обявява с решение бедствено положение на територията на повече от една област или на територията на цялата страна."

3. В чл. 51:

- а) в ал. 1 след думите "по чл. 50, ал. 1" се добавя "и в решението по чл. 50а";
- б) алинеи 2, 3 и 4 се изменят така:

"(2) При необходимост срокът на действие на бедственото положение може да бъде удължен:

1. от кмета на общината след съгласуване с областния управител;
2. от областния управител след съгласуване с министъра на извънредните ситуации;
3. по решение на Министерския съвет.

(3) Бедственото положение се отменя предсрочно при отпадане на обстоятелствата, послужили като основание за обявяването му от органа, който го е обявил.

(4) Актовете по ал. 2 и 3 влизат в сила незабавно и се разгласяват чрез средствата за масово осведомяване."

4. Член 53 се отменя.

5. В чл. 62, ал. 2:

а) създава се нова т. 4:

"4. въвежда Национална система за ранно предупреждение и оповестяване на органите на изпълнителната власт и населението при бедствия и определя с наредба условията и реда за функционирането ѝ по предложение на министъра на извънредните ситуации.";

б) досегашната т. 4 става т. 5.

§ 25. В Закона за военнoinвалидите и военнопострадалите (обн., ДВ, бр. 27 от 2005 г.; изм., бр. 88 от 2005 г., бр. 110 от 2008 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 3, ал. 1 думите "кадрова или наборна" се заменят с "военна".

2. В чл. 4, т. 1 думите "кадрова или наборна" се заменят с "военна".

3. В чл. 21 думите "чл. 243 и 245" се заменят с "чл. 311, ал. 1, 2 и 4 и чл. 312".

4. В § 1 от допълнителната разпоредба се създава т. 2:

"2. "Военна служба" по смисъла на този закон е и кадровата и наборната военна служба по отменения Закон за отбраната и въоръжените сили на Република България (обн., ДВ, бр. 112 от 1995 г.; изм., бр. 67 от 1996 г., бр. 122 от 1997 г., бр. 70, 93, 152 и 153 от 1998 г., бр. 12, 67 и 69 от 1999 г., бр. 49 и 64 от 2000 г., бр. 25 и 34 от 2001 г., бр. 1, 40, 45 и 119 от 2002 г., бр. 50, 86, 95 и 112 от 2003 г., бр. 93 и 111 от 2004 г., бр. 27, 38, 76, 88 и 105 от 2005 г., бр. 30, 36, 56, 82, 91 и 102 от 2006 г., бр. 11, 41, 46 и 59 от 2007 г., Решение № 9 на Конституционния съд от 2007 г. - бр. 68 от 2007 г.; изм., бр. 89 и 109 от 2007 г., бр. 13 от 2008 г., Решение № 2 на Конституционния съд от 2008 г. - бр. 28 от 2008 г.; изм., бр. 36, 43 и 102 от 2008 г.; отм., бр. 35 от 2009 г.)."

§ 26. В Закона за българските документи за самоличност (обн., ДВ, бр. 93 от 1998 г.; изм., бр. 53, 67, 70 и 113 от 1999 г., бр. 108 от 2000 г., бр. 42 от 2001 г., бр. 45 и 54 от 2002 г., бр. 29 и 63 от 2003 г., бр. 96, 103 и 111 от 2004 г., бр. 43, 71, 86, 88 и 105 от 2005 г., бр. 30, 82 и 105 от 2006 г., бр. 29, 46 и 52 от 2007 г., бр. 66, 88 и 110 от 2008 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 38, ал. 1, т. 1, буква "л" думите "Генералния щаб на Българската армия" се заменят с "отбраната".

2. В чл. 39а думите "Министерството на отбраната, Българската армия и структурите на подчинение на министъра на отбраната" се заменят със "структурите на Министерството на отбраната".

§ 27. В Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия (обн., ДВ, бр. 102 от 2006 г.; изм., бр. 41, 57 и 109 от 2007 г., бр. 69 от 2008 г. и бр. 25 от 2009 г.) в чл. 3, ал. 1 т. 15 се изменя така:

"15. началникът и заместник-началникът на отбраната, командващият съвместното оперативно командване, началниците и заместник-началниците на щабове по подготовката на сухопътните войски, военновъздушните и военноморските сили и началникът на щаба по осигуряването и поддръжката;"

§ 28. В Закона за държавния протокол (ДВ, бр. 32 от 2000 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 9, ал. 3, т. 21 думите "Генералния щаб на Българската армия" се заменят с "отбраната".

2. В чл. 10, т. 10 думите "Генерален щаб на Българската армия" се заменят с "Щаб на отбраната".

§ 29. В Закона за здравното осигуряване (обн., ДВ, бр. 70 от 1998 г.; изм., бр. 93 и 153 от 1998 г., бр. 62, 65, 67, 69, 110 и 113 от 1999 г., бр. 64 от 2000 г., бр. 41 от 2001 г., бр. 1, 54, 74, 107, 112, 119 и 120 от 2002 г., бр. 8, 50, 107 и 114 от 2003 г., бр. 28, 38, 49, 70, 85 и 111 от 2004 г., бр. 39, 45, 76, 99, 102, 103 и 105 от 2005 г., бр. 17, 18, 30, 33, 34, 59, 80, 95 и 105 от 2006 г., бр. 11 от 2007 г.; Решение № 3 на Конституционния съд от 2007 г. - бр. 26 от 2007 г.; изм., бр. 31, 46, 53, 59, 97, 100 и 113 от 2007 г., бр. 37, 71 и 110 от 2008 г.) в чл. 40, ал. 3, т. 10 думите "кадровите военнослужещи" се заменят с "военнослужещите", а думите "чл. 233" се заменят с "чл. 230".

§ 30. В Административнопроцесуалния кодекс (обн., ДВ, бр. 30 от 2006 г.; изм., бр. 59 и 64 от 2007 г., бр. 94 от 2008 г.) в чл. 73 думите "или за управление при кризи" се заличават.

§ 31. В Закона за ветеринарномедицинската дейност (обн., ДВ, бр. 87 от 2005 г.; изм., бр. 30, 31, 55 и 88 от 2006 г., бр. 51 и 84 от 2007 г., бр. 13, 36 и 100 от 2008 г. и бр. 27 от 2009 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 16 думата "кризи" се заменя с "бедствия";
2. В чл. 45 думата "кризи" се заменя с "бедствия".

§ 32. В Закона за водите (обн., ДВ, бр. 67 от 1999 г.; изм., бр. 81 от 2000 г., бр. 34, 41 и 108 от 2001 г., бр. 47, 74 и 91 от 2002 г., бр. 42, 69, 84 и 107 от 2003 г., бр. 6 и 70 от 2004 г., бр. 18, 77 и 94 от 2005 г., бр. 29, 30, 36, 65, 66, 105 и 108 от 2006 г., бр. 22 и 59 от 2007 г., бр. 36, 52 и 70 от 2008 г., бр. 12 от 2009 г.) в чл. 44, ал. 1, т. 2 думата "кризисно" се заменя с "бедствено", а думите "Закона за управление при кризи" се заменят със "Закона за защита при бедствия".

§ 33. В Закона за Държавна агенция "Национална сигурност" (обн., ДВ, бр. 109 от 2007 г.; изм., бр. 69 и 94 от 2008 г., бр. 22 от 2009 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 4, ал. 1 в текста преди т. 1 думите "Министерството на отбраната, Българската армия и структурите на подчинение на министъра на отбраната" се заменят със "структурите на Министерството на отбраната по чл. 77, ал. 2 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България".
2. В чл. 12, ал. 2, т. 5 думите "кризи и" се заличават.
3. В чл. 123, ал. 3 навсякъде думите "Министерството на отбраната, Българската армия и структурите на подчинение на министъра на отбраната" се заменят със "структурите на Министерството на отбраната по чл. 77, ал. 2 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България".

§ 34. В Закона за енергетиката (обн., ДВ, бр. 107 от 2003 г.; изм., бр. 18 от 2004 г., бр. 18 и 95 от 2005 г., бр. 30, 65 и 74 от 2006 г., бр. 49, 55 и 59 от 2007 г., бр. 36, 43 и 98 от 2008 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 5, ал. 4 думите "кризи от военен и невоенен характер" се заменят с "бедствия и във военно време".
2. В чл. 75, ал. 1, т. 4 думата "кризи" се заменя с "бедствия".

§ 35. В Закона за железопътния транспорт (обн., ДВ, бр. 97 от 2000 г.; изм., бр. 47 и 96 от 2002 г., бр. 70 и 115 от 2004 г., бр. 77 и 88 от 2005 г., бр. 36, 37, 62, 92 и 108 от 2006 г., бр. 22 от 2009 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 27 думите "кризисни ситуации (природни бедствия, терористични действия и военни конфликти)" се заменят с "бедствия, терористични действия и военни конфликти".
2. В чл. 32, ал. 2 думите "кризи и" се заличават.
3. В чл. 115д, ал. 5, т. 11 думите "и кризи" се заличават.

§ 36. В Закона за инспектиране на труда (ДВ, бр. 102 от 2008 г.) в чл. 6 се правят следните изменения:

1. В т. 2, буква "г" думата "кризи" се заменя с "бедствия".
2. В т. 8 думите "Министерството на отбраната, Българската армия и структурите на негово подчинение" се заменят със "структурите на Министерството на отбраната по чл. 77, ал. 2 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България".

§ 37. В Закона за Камарата на строителите (обн., ДВ, бр. 108 от 2006 г.; изм., бр. 19 от 2009 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 15, ал. 1, т. 4, буква "г" думите "управление при кризи" се заменят със "защита при бедствия".
2. В чл. 27, т. 4 думите "управлението при кризи" се заличават.

§ 38. В Закона за корпоративното подоходно облагане (обн., ДВ, бр. 105 от 2006 г.; изм., бр. 52, 108 и 110 от 2007 г., бр. 69 и 106 от 2008 г.) в чл. 31, ал. 1, т. 9 думите "кризи по смисъла на Закона за управление при кризи" се заменят с "бедствия по смисъла на Закона за защита при бедствия".

§ 39. В Закона за опазване на околната среда (обн., ДВ, бр. 91 от 2002 г.; попр., бр. 98 от 2002 г.; изм., бр. 86 от 2003 г., бр. 70 от 2004 г., бр. 74, 77, 88, 95 и 105 от 2005 г., бр. 30, 65, 82, 99, 102 и 105 от 2006 г., бр. 31, 41 и 89 от 2007 г., бр. 36, 52 и 105 от 2008 г., бр. 12 и 19 от 2009 г.) в чл. 116, ал. 1 думите "и управление при кризи" се заличават.

§ 40. В Закона за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (обн., ДВ, бр. 43 от 2008 г.; изм., бр. 12 от 2009 г.) в чл. 5 т. 7 се изменя така:
"7. дейности при обявено бедствено положение по Закона за защита при бедствия ."

§ 41. В Закона за пощенските услуги (обн., ДВ, бр. 64 от 2000 г.; изм., бр. 112 от 2001 г., бр. 45 и 76 от 2002 г., бр. 26 от 2003 г., бр. 19, 88, 99 и 105 от 2005 г., бр. 34, 37, 80 и 86 от 2006 г., бр. 41, 53 и 109 от 2007 г.; изм., бр. 109 от 2008 г.) в чл. 12 навсякъде думата "кризи" се заменя с "бедствия".

§ 42. В Закона за преобразуване на Строителните войски, Войските на Министерството на транспорта и Войските на Комитета по пощи и далекосъобщения в държавни предприятия (обн., ДВ, бр. 57 от 2000 г.; изм., бр. 45 от 2002 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 3, ал. 2, т. 2 думите "регионалните, областните и общинските планове за управление на кризи" се заменят с "и областните планове за провеждане на спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи".
2. В чл. 4, ал. 2, т. 2 думите "регионалните, областните и общинските планове за управление на кризи" се заменят с "и областните планове за провеждане на спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи".
3. В чл. 5, ал. 2, т. 2 думите "регионалните, областните и общинските планове за управление на кризи" се заменят с "и областните планове за провеждане на спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи".

§ 43. В Закона за гражданското въздухоплаване (обн., ДВ, бр. 94 от 1972 г.; изм., бр. 30 от 1990 г., бр. 16 от 1997 г., бр. 85 от 1998 г., бр. 12 от 2000 г., бр. 34 и 111 от 2001 г., бр. 52 и 70 от 2004 г., бр. 88 и 102 от 2005 г., бр. 30, 36, 37, 105 и 108 от 2006 г., бр. 10, 41 и 109 от 2007 г., бр. 36, 66 и 67 от 2008 г.) в чл. 50, ал. 3 думите "Закона за изпращане и използване на български въоръжени сили извън територията на Република България" се заменят със "Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България".

§ 44. В тримесечен срок от влизането в сила на закона Министерският съвет по предложение на министъра на отбраната съгласувано с министъра на труда и социалната политика внася в Народното събрание проект на закон за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване, с който да се създаде военен пенсионен фонд за изплащане на добавки към пенсиите на военнослужещите.

§ 45. (1) В 6-месечен срок от влизането в сила на закона Министерският съвет приема правилника и другите подзаконови актове по прилагането му и определя критерии за степените на риск при участие в операции и мисии извън територията на страната по смисъла на чл. 104, ал. 7 и 8 от Кодекса за социално осигуряване.

(2) В едногодишен срок от влизането в сила на закона Министерският съвет приема Държавен военновременен план.

(3) До приемането на подзаконовите нормативни актове по прилагането на закона се прилагат подзаконовите нормативни актове, издадени по отменения Закон за отбраната и въоръжените сили на Република България, доколкото не противоречат на този закон.

§ 46. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

Законът е приет от 40-то Народно събрание на 29 април 2009 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на
Закона за професионалното образование и обучение
(ДВ, бр. 74 от 2009 г., в сила от 15.09.2009 г.)

.....

§ 39. В Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (ДВ, бр. 35 от 2009 г.) навсякъде думите "министъра на образованието и науката" се заменят с "министъра на образованието, младежта и науката".

.....

ЗАКОН за изменение на Закона за отбраната
и въоръжените сили на Република България
(ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г.)

.....

Допълнителна разпоредба

§ 5. В останалите текстове на закона думите "Министърът на транспорта", "министъра на транспорта" и "Министерството на транспорта" се заменят съответно с "Министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията", "министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията" и "Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията".

Преходни и заключителни разпоредби

§ 6. Издадените до влизането в сила на този закон подзаконови нормативни актове запазват действието си, доколкото не му противоречат.

.....

ЗАКОН за изменение и допълнение на
Закона за Министерството на вътрешните работи
(ДВ, бр. 93 от 2009 г., в сила от 25.12.2009 г.)

.....

Допълнителна разпоредба

§ 59. (В сила от 24.11.2009 г. - ДВ, бр. 93 от 2009 г.) Този закон въвежда:

1. Конвенцията за създаване на Европейската полицейска служба (Европол), приета на 26 юли 1995 г. (ратифицирана със закон - ДВ, бр. 105 от 2006 г.) (необнародвана), и Решение

2002/187/ПВР на Съвета от 28 февруари 2002 г. за създаване на Евроюст с оглед засилване на борбата срещу сериозната престъпност.

2. Рамково решение 2006/960/ПВР на Съвета от 18 декември 2006 г. за опростяване обмена на информация и сведения между правоприлагащите органи на държавите - членки на Европейския съюз.

Преходни и заключителни разпоредби

§ 60. С влизането в сила на този закон заварените служебни правоотношения на държавните служители в МВР се запазват съгласно чл. 87а от Закона за държавния служител.

§ 61. С влизането в сила на този закон заварените трудови правоотношения на лицата, работещи по трудово правоотношение в МВР, не се прекратяват съгласно чл. 123 от Кодекса на труда.

§ 62. (В сила от 24.11.2009 г. - ДВ, бр. 93 от 2009 г.) Заварените разследващи полицаи, които не отговарят на изискванията на чл. 217, ал. 1, изпълняват възложените им функции по разследване в срок до две години от влизането в сила на този закон.

§ 63. (В сила от 24.11.2009 г. - ДВ, бр. 93 от 2009 г.) Министерството на вътрешните работи е правоприемник на активите, пасивите, правата и задълженията на Министерството на извънредните ситуации, закрито с Решението на Народното събрание за приемане на структура на Министерския съвет на Република България (ДВ, бр. 60 от 2009 г.), както и на документите, които не подлежат на архивиране по реда на Закона за Националния архивен фонд.

§ 64. (В сила от 24.11.2009 г. - ДВ, бр. 93 от 2009 г.) Държавни служители в служебни правоотношения и служители по трудови правоотношения с министъра на извънредните ситуации, които осъществяват функции, свързани със защита при бедствия и осигуряване на гражданите на достъп до службите за спешно реагиране чрез Националната система за спешно повикване с единен европейски номер 112 към датата на влизане в сила на Решението на Народното събрание за приемане на структурата на Министерския съвет на Република България (ДВ, бр. 60 от 2009 г.), с което Министерството на извънредните ситуации се закрива, се назначават в МВР без провеждане на конкурс и без да са налице специфичните изисквания на чл. 179, ал. 1, т. 4 и ал. 3.

§ 65. (В сила от 24.11.2009 г. - ДВ, бр. 93 от 2009 г.) До 31 декември 2009 г. на служителите по § 64 се изплащат възнагражденията, добавките и парите за облекло, определени по досегашния ред.

§ 66. С влизането в сила на този закон заварените служебни и трудови правоотношения на държавните служители и лицата, работещи по трудово правоотношение в Специалната куриерска служба, не се прекратяват, а се преобразуват съответно в служебни или трудови правоотношения на служители на Министерството на вътрешните работи, като служителите се назначават на длъжностите, които заемат към момента на преобразуване на правоотношенията.

.....

ЗАКОН за изменение и допълнение на Закона
за отбраната и въоръжените сили на Република България
(ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.,
доп., бр. 23 от 2011 г., в сила от 22.03.2011 г.,
изм., бр. 98 от 2016 г.)

.....

Допълнителна разпоредба

§ 138. В останалите текстове на закона думите:



1. "специализираните формирования/специализираните формирования от въоръжените сили" се заменят със "структурите".
2. "плана за организационно изграждане и развитие на въоръжените сили" се заменят с "плана за развитие на въоръжените сили".

Преходни и заключителни разпоредби

§ 139. (1) В тримесечен срок от влизането в сила на този закон със заварените на военна служба военнослужещи се сключват договори при условията и по реда на този закон, като министърът на отбраната или оправомощените от него длъжностни лица не могат да откажат сключването на договор. С военнослужещите, които през този срок изпълняват служебни задължения извън територията на страната или ползват законоустановен отпуск, договарят за военна служба се сключва след завръщането им в страната или след използването на разрешения им отпуск.

(2) Договорът за военна служба с лицата по ал. 1 се сключва за сроковете, определени в чл. 142, ал. 5, съответно в чл. 144, ал. 3, но не по-късно от датата на навършване на пределна възраст за съответното военно звание. В случаите, когато срокът на поетото задължение за изпълнение на военна служба по чл. 142, ал. 5, чл. 144, ал. 3 или чл. 145, ал. 1 не е изтекъл, договарят за военна служба се сключва до изтичането на определения срок.

(3) Отказът за сключване на договор за военна служба се смята за предизвестие от военнослужещия за прекратяване на правоотношението за изпълнение на военна служба по реда на чл. 163.

§ 140. Заварените към датата на влизане в сила на този закон военнослужещи запазват получавания размер на допълнителното възнаграждение за продължителна служба, докато това е по-благоприятно за тях.

§ 141. Заварените към датата на влизане в сила на този закон военнослужещи с военни звания "редник" ("матрос"), "ефрейтор" ("старши матрос"), и "офицерски кандидат" се смятат за военнослужещи с военни звания "редник 1-ви клас" ("матрос 1-ви клас"), "ефрейтор 1-ви клас" ("старши матрос 1-ви клас") и "офицерски кандидат 1-ви клас".

§ 142. Курсантите, заварени като обучаеми във висшите военни училища към датата на влизане в сила на този закон, се смятат за военнослужещи с особен статус по този закон. С тях се сключват договори за военна служба по този закон, в които се включва и срокът за обучение. Те продължават и приключват обучението си по утвърдените за целия курс на обучение учебни планове и програми.

§ 143. Завареният към датата на влизане в сила на този закон началник на отбраната изпълнява правомощията си за срока, предвиден по отменения чл. 82, ал. 1.

§ 144. Незавършилите към датата на влизане в сила на този закон производства по продажба/замяна на жилища, ателиета и гаражи от жилищния фонд на Министерството на отбраната, за които има издадена заповед на министъра на отбраната за продажба/замяна, включително от военнослужещи и цивилни служители, чиито правоотношения с Министерството на отбраната са прекратени, се приключват в 6-месечен срок от влизането в сила на този закон по цени, при условия и по ред, определени в съответствие с нормативната уредба, действала по време на издаване на заповедта.

§ 145. Незавършените производства за налагане на дисциплинарни наказания, за прекратяване на правоотношението за изпълнение на военна служба и освобождаване от военна служба, възстановяване на военнослужещ на длъжност при отмяна на освобождаването от военна служба от съда и за търсене на имуществена отговорност срещу военнослужещи се довършват по досегашния ред.

§ 146. (Доп. - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 22.03.2011 г., отм., бр. 98 от 2016 г.).

.....

§ 154. (1) Подзаконовите актове по прилагането на закона се привеждат в съответствие с този закон в 9-месечен срок от влизането му в сила, като до приемането им се прилагат издадените подзаконови нормативни актове, доколкото не противоречат на този закон.

(2) Подзаконовите актове, издадени по прилагането на отменените чл. 102 и 103, се прилагат до приемането на правилниците по чл. 100, ал. 5.

§ 155. Законът влиза в сила от датата на обнародването му в "Държавен вестник", с изключение на разпоредбата на § 74, който влиза в сила от 1 март 2010 г., и на § 135, който влиза в сила от 1 януари 2011 г.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Закона
за Министерството на вътрешните работи
(ДВ, бр. 88 от 2010 г., в сила от 9.11.2010 г.)

.....

§ 109. В Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (обн., ДВ, бр. 35 от 2009 г.; изм., бр. 74, 82, 93 и 99 от 2009 г. и бр. 16 от 2010 г.) в чл. 44, ал. 2 думите "Главна дирекция "Гражданска защита" се заменят с "Главна дирекция "Пожарна безопасност и защита на населението".

.....

§ 117. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник", с изключение на § 1 - 23, § 25, § 27 - 30, § 32 - 34, § 40, § 41, § 43 - 55, § 63 - 89 и § 91 - 114, които влизат в сила от 1 януари 2011 г.

.....

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Закона за здравето
(ДВ, бр. 98 от 2010 г., в сила от 1.01.2011 г.)

.....

§ 110. В Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (обн., ДВ, бр. 35 от 2009 г.; изм., бр. 74, 82, 93 и 99 от 2009 г. и бр. 16 и 88 от 2010 г.) в чл. 97, ал. 1 се създава изречение второ: Заместник-началникът по лечебно-диагностичната дейност на Военномедицинската академия се назначава по предложение на началника на Военномедицинската академия съгласувано с министъра на здравеопазването.

.....

§ 121. Законът влиза в сила от 1 януари 2011 г. с изключение на:

1. параграфи 1, 16, 20, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 42, 44, § 56, т. 1 и 2, § 65, 68, 70, 76, 80, 81, 90, 92, 96, § 102, т. 3, 4, 5, 7 и 8, § 105, т. 1, 3 и 5, § 107, т. 1, 2, 3, 4, 6, буква "а", т. 7, 10, 11, 13 и 15, буква "а", § 109, 110, 112, 113, § 115, т. 5, § 116, т. 4 и 6, § 117, т. 5 и 7 и § 118, т. 1, които влизат в сила от деня на обнародването на закона в "Държавен вестник";
2. параграф 102, т. 1, 2 и 6, които влизат в сила от 1 март 2011 г.;
3. параграфи 22, т. 1 (относно чл. 36, ал. 1, изречение второ), § 37, § 48, т. 2, § 51 и 59, които влизат в сила от 1 юли 2011 г.;
4. параграф 107, т. 15, буква "б", който влиза в сила от 30 септември 2011 г.

.....

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Закона
за отбраната и въоръжените сили на Република България

(ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 22.03.2011 г.)

§ 25. Военнослужещите, завършили до 1 септември 2007 г. обучение в центровете за професионално обучение на сержанти към висшите военни училища с продължителност не по-малко от 3 месеца, могат да се повишават във военно звание "младши сержант" (старшина II степен) по ред, определен с правилника за прилагане на закона.

.....

§ 37. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник" с изключение на § 1 - 8, § 11 - 14, § 17, 18 и § 29, които влизат в сила от 1 юли 2011 г.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ към Закона за военната полиция
(ДВ, бр. 48 от 2011 г., в сила от 24.06.2011 г.)

§ 3. За неуредените с този закон въпроси се прилагат разпоредбите на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България.

.....

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ
към Закона за бюджета на Държавното обществено осигуряване за 2012 г.
(ДВ, бр. 100 от 2011 г., в сила от 1.01.2012 г.)

.....

§ 11. Паричните обезщетения за временна неработоспособност, бременност и раждане, за безработица и при трудоустройство, отпуснати с начална дата до 31 декември 2011 г., продължават да се изплащат в определения им досегашен размер до изтичането на срока им.

.....

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ
към Закона за резерва на въоръжените сили на Република България
(ДВ, бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г.)

.....

§ 3. В срок до 6 месеца от датата на приемането на актовете по § 2 министърът на отбраната чрез органите по военния отчет привежда структурата, организацията, подготовката и отчета на резерва, както и военния отчет на българските граждани в съответствие с изискванията на закона.

§ 4. (1) Лицата с присвоени военни звания ги запазват и след освобождаване от военна служба и от служба в резерва.
(2) Съответствието на категориите на служителите по Закона за Министерството на вътрешните работи и ранговете на служителите по Закона за Държавна агенция "Национална сигурност" от резерва към званията на военнослужещите по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България се урежда с акт на Министерския съвет по предложение на министъра на вътрешните работи и председателя на Държавна агенция "Национална сигурност" съгласувано с министъра на отбраната.

.....

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ
към Закона за изменение и допълнение на Закона за държавния служител
(ДВ, бр. 38 от 2012 г., в сила от 1.07.2012 г.)

.....

§ 84. (В сила от 18.05.2012 г. - ДВ, бр. 38 от 2012 г.) В срок до един месец от обнародването на този закон в "Държавен вестник":
1. Министерският съвет привежда Класификатора на длъжностите в администрацията в съответствие с този закон;

2. компетентните органи привеждат устройствените актове на съответната администрация в съответствие с този закон.

§ 85. (1) Правоотношенията с лицата от администрациите по Закона за радиото и телевизията, Закона за независимия финансов одит, Закона за електронните съобщения, Закона за Комисията за финансов надзор, Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия, Закона за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност, Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси, Кодекса за социално осигуряване, Закона за здравното осигуряване, Закона за подпомагане на земеделските производители и Закона за пътищата се уреждат при условията и по реда на § 36 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за държавния служител (ДВ, бр. 24 от 2006 г.).

(2) С акта за назначаването на държавния служител се:

1. присъжда определения в Класификатора на длъжностите в администрацията минимален ранг за заеманата длъжност, освен ако служителят притежава по-висок ранг;

2. определя индивидуална основна месечна заплата.

(3) Допълнително необходимите средства за осигурителни вноски на лицата по ал. 2 се осигуряват в рамките на разходите за заплати, възнаграждения и осигурителни вноски по бюджетите на съответните разпоредители с бюджетни кредити.

(4) Министерският съвет да извърши необходимите промени по извънбюджетната сметка на Държавен фонд "Земеделие", произтичащи от този закон.

(5) Органите на управление на Националния осигурителен институт и на Националната здравноосигурителна каса да извършат необходимите промени по съответните бюджети, произтичащи от този закон.

(6) Неизползваните отпуски по трудовите правоотношения се запазват и не се компенсират с парични обезщетения.

§ 86. (1) В едномесечен срок от влизането в сила на този закон индивидуалната основна месечна заплата на служителя се определя така, че същата, намалена с дължимия данък и задължителните осигурителни вноски за сметка на осигуреното лице, ако са били дължими, да не е по-ниска от получаваната до този момент брутна месечна заплата, намалена с дължимите задължителни осигурителни вноски за сметка на осигуреното лице, ако са били дължими, и дължимия данък.

(2) В бруtnата заплата по ал. 1 се включват:

1. основната месечна заплата или основното месечно възнаграждение;

2. допълнителни възнаграждения, които се изплащат постоянно заедно с полагащата се основна месечна заплата или основно месечно възнаграждение и са в зависимост единствено от отработеното време.

§ 87. Законът влиза в сила от 1 юли 2012 г. с изключение на § 84, който влиза в сила от деня на обнародването на закона в "Държавен вестник".

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на

Закона за устройство на територията

(ДВ, бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г.)

.....

§ 111. В Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (обн., ДВ, бр. 35 от 2009 г.; изм., бр. 74, 82, 93 и 99 от 2009 г., бр. 16, 88, 98 и 101 от 2010 г., бр. 23, 48, 99 и 100 от 2011 г., бр. 20, 33 и 38 от 2012 г., бр. 15 от 2013 г.) навсякъде думите "министъра

на регионалното развитие и благоустройството" се заменят с "министъра на регионалното развитие".

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение на Закона за младежта
(ДВ, бр. 68 от 2013 г., в сила от 2.08.2013 г.)

§ 44. В Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (обн., ДВ, бр. 35 от 2009 г.; изм., бр. 74, 82, 93 и 99 от 2009 г., бр. 16, 88, 98 и 101 от 2010 г., бр. 23, 48, 99 и 100 от 2011 г., бр. 20, 33 и 38 от 2012 г. и бр. 15 от 2013 г.) навсякъде думите "министъра на образованието, младежта и науката" се заменят с "министъра на образованието и науката".

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Закона за устройство на територията
(ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.)

§ 110. В Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (обн., ДВ, бр. 35 от 2009 г.; изм., бр. 74, 82, 93 и 99 от 2009 г., бр. 16, 88, 98 и 101 от 2010 г., бр. 23, 48, 99 и 100 от 2011 г., бр. 20, 33 и 38 от 2012 г., бр. 15, 66 и 68 от 2013 г., бр. 1 от 2014 г.) навсякъде думите "министъра на регионалното развитие" се заменят с "министъра на регионалното развитие и благоустройството".

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Закона за
отбраната и въоръжените сили на Република България
(ДВ, бр. 24 от 2015 г.)

§ 10. В рамките на бюджета на Министерството на отбраната за 2015 г. и за 2016 г. се предвиждат средства за административното осигуряване на председателството на Междусъюзническата конфедерация на офицерите от резерва (СИОР) на страните – членки на НАТО, поето от Република България и осъществявано от Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва, които се предоставят при условията и по реда, предвидени в акта на министъра на отбраната по чл. 226м, ал. 3.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за предучилищното и училищното образование
(ДВ, бр. 79 от 2015 г., в сила от 1.08.2016 г.)

§ 41. В Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (обн., ДВ, бр. 35 от 2009 г.; изм., бр. 74, 82, 93 и 99 от 2009 г., бр. 16, 88, 98 и 101 от 2010 г., бр. 23, 48, 99 и 100 от 2011 г., бр. 20, 33 и 38 от 2012 г., бр. 15, 66 и 68 от 2013 г., бр. 1 и 98 от 2014 г. и бр. 14, 24 и 61 от 2015 г.) се правят следните изменения и допълнения:

§ 60. Законът влиза в сила от 1 август 2016 г., с изключение на:

1. член 22, ал. 2, т. 3, 4 и 13 и ал. 3, глава шеста, раздели I, II и III и § 58, които влизат в сила един месец след обнародването на закона в "Държавен вестник";
2. глава седма, която влиза в сила два месеца след обнародването на закона в "Държавен вестник";

3. глава шестнадесета, която влиза в сила от 1 януари 2017 г.;
4. параграф 46, т. 1, буква "а", която влиза в сила от 1 август 2022 г.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за Държавна агенция "Разузнаване"
(ДВ, бр. 79 от 2015 г., в сила от 1.11.2015 г.)

.....

§ 6. В Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (обн., ДВ, бр. 35 от 2009 г.; изм., бр. 74, 82, 93 и 99 от 2009 г., бр. 16, 88, 98 и 101 от 2010 г., бр. 23, 48, 99 и 100 от 2011 г., бр. 20, 33 и 38 от 2012 г., бр. 15, 66 и 68 от 2013 г., бр. 1 и 98 от 2014 г. и бр. 14, 24 и 61 от 2015 г.) се правят следните изменения и допълнения:

.....

§ 27. (1) Министерският съвет в 6-месечен срок от влизането в сила на закона приема подзаконовите актове по прилагането му.

(2) До приемането на актовете по ал. 1 се прилагат подзаконовите актове, издадени по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България относно Националната разузнавателна служба, правомощията на нейния ръководител и статуса на нейните служители, доколкото не противоречат на този закон.

.....

§ 31. Законът влиза в сила от 1 ноември 2015 г., с изключение на § 17, т. 4 относно чл. 69, който влиза в сила от 1 януари 2016 г.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за военното разузнаване
(ДВ, бр. 88 от 2015 г., в сила от 1.11.2015 г.)

§ 2. (1) Длъжностните нива, длъжностните наименования и основните заплати на цивилните служители в служба "Военна информация", с изключение на подчинените й военни формирования, се приравняват на длъжностните нива, длъжностните наименования и основните заплати на цивилните служители по служебно и по трудово правоотношение от министерство.

(2) Статусът на цивилните служители по служебно правоотношение в Службата, с изключение на подчинените й военни формирования, се урежда с този закон, Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и Закона за държавния служител, а на цивилните служители по трудово правоотношение – с този закон, Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и чл. 107а от Кодекса на труда.

(3) Директорът на служба "Военна информация", заварен на тази длъжност към деня на влизане в сила на закона, изпълнява длъжността до назначаването на директор на Службата при условията и по реда на този закон.

.....

§ 5. (1) В 6-месечен срок от влизането в сила на закона Министерският съвет приема правилника за устройството и дейността на служба "Военна информация". В срока по изречение първо се приемат, съответно издават и другите подзаконови актове, предвидени в закона.

(2) До приемането на правилника по ал. 1 се прилага Правилникът за организацията и дейността, специфичните условия и ред за назначаване на личния състав и за изпълнение и прекратяване на службата в служба "Военна информация" (ДВ, бр. 82 от 2010 г.) и другите подзаконови нормативни актове, издадени на основание Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, доколкото не противоречат на този закон.

.....

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на
Закона за Министерството на вътрешните работи
(ДВ, бр. 81 от 2016 г., в сила от 1.01.2017 г.)

.....

§ 102. Законът влиза в сила от 1 януари 2017 г., с изключение на:

1. параграфи 6 – 8, § 12, т. 1, 2 и 4, § 13, § 14, § 18 – 20, § 23, § 26 – 31, § 32, т. 1 и 4, § 33 – 39, § 41 – 48, § 49 относно чл. 187, ал. 3, изречение първо, § 50 – 59, § 61 – 65, § 81 – 85, § 86, т. 4 и 5, § 87, т. 3, § 90, т. 1, § 91, т. 2 и 3, § 92, § 93 и § 97 – 101, които влизат в сила от деня на обнародването на закона в "Държавен вестник";
2. параграф 32, т. 2 и 3, § 49 относно чл. 187, ал. 3, ново изречение второ, § 69 – 72, § 76 относно лицата по § 70, § 78 по отношение на служителите по § 69 и § 70, § 79 по отношение на служителите по § 69 и § 70, § 91, т. 1 и § 94, които влизат в сила от 1 февруари 2017 г.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Закона за
отбраната и въоръжените сили на Република България
(ДВ, бр. 98 от 2016 г.)

§ 107. Военнослужещите, завършили пълния курс на закритите през 2001 г. средни сержантски военни училища с присвоена военна квалификация "сержант", имат право да упражняват професията "Сержант", придобивана при завършване на професионален сержантски колеж.

§ 108. Разпоредбите на чл. 141, ал. 1, т. 2 и чл. 144, ал. 4 се прилагат за военносслужещите, приети на военна служба след 31 декември 2016 г.

§ 109. Започналите до влизането в сила на този закон конкурси за приемане на войници (матроси) на военна служба се довършват по досегашните условия и ред.

§ 110. (1) Военнослужещите, освободени от военна служба поради навършване на пределна възраст през 2016 г., но не придобили право на пенсия, могат да бъдат приети повторно на военна служба по тяхно искане, без да се прилага изискването на чл. 141, ал. 1, т. 2.

(2) Длъжностите, на които могат да бъдат приети повторно военносслужещите по ал. 1, както и редът за повторното им приемане се определят със заповед на министъра на отбраната.

.....

§ 119. (1) Подзаконовите нормативни актове по прилагането на закона се приемат, издават или привеждат в съответствие с този закон в 6-месечен срок от влизането му в сила.

(2) До приемането на подзаконовите нормативни актове по ал. 1 или до привеждането им в съответствие с този закон се прилагат действащите подзаконови нормативни актове, доколкото не противоречат на този закон.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за противодействие на корупцията и
за отнемане на незаконно придобитото имущество
(ДВ, бр. 7 от 2018 г.)

.....

§ 31. В Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (обн., ДВ, бр. 35 от 2009 г.; изм., бр. 74, 82, 93 и 99 от 2009 г., бр. 16, 88, 98 и 101 от 2010 г., бр. 23, 48, 99 и 100 от 2011 г., бр. 20, 33 и 38 от 2012 г., бр. 15, 66 и 68 от 2013 г., бр. 1 и 98 от 2014 г., бр. 14, 24, 61, 79 и 88 от 2015 г., бр. 13, 17, 50, 81, 98 и 103 от 2016 г., бр. 58 и 85 от 2017 г.) се правят следните изменения:

.....

4. Навсякъде в закона думите "Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси" се заменят със "Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество".

.....

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение на Закона за отбраната
и въоръжените сили на Република България
(ДВ, бр. 98 от 2018 г., в сила от 1.01.2019 г.)

§ 3. (1) До определянето на основните месечни възнаграждения на военнослужещите по реда на този закон на същите се заплащат възнагражденията, определени по досегашния ред.

(2) Военнослужещите, на които определените основни месечни възнаграждения по този закон са по-ниски от получаваните до влизането в сила на закона, запазват размера на възнагражденията си. В този случай военнослужещите получават лична временна добавка, която се включва в основното месечно възнаграждение при условия и по ред, определени от министъра на отбраната в акта по чл. 212, ал. 2.

§ 4. (1) Подзаконовите нормативни актове по прилагането на закона се приемат, издават или се привеждат в съответствие с този закон в тримесечен срок от влизането му в сила.

(2) До приемането на подзаконовите нормативни актове по ал. 1 или до привеждането им в съответствие с този закон се прилагат действащите подзаконови нормативни актове, доколкото не противоречат на този закон.

.....

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Закона за
отбраната и въоръжените сили на Република България
(ДВ, бр. 42 от 2019 г., в сила от 28.05.2019 г.)

.....

§ 18. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник", с изключение на § 5, 6, 12 и 14, които влизат в сила от 15 май 2019 г.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Закона за
отбраната и въоръжените сили на Република България
(ДВ, бр. 38 от 2020 г., в сила от 24.04.2020 г.)

§ 7. (1) Пределната възраст за военна служба на военнослужещите по чл. 160, ал. 1 и 3, които към датата на влизането в сила на този закон са упражнили правото си на пенсия за осигурителен стаж и възраст при условията на Кодекса за социално осигуряване, в интерес на службата може да бъде удължена до три години по решение на министъра на отбраната след мотивирано предложение по команден ред.

(2) Мотивираното предложение по ал. 1 се изготвя за:

1. военнослужещ, навършващ пределна възраст по чл. 160, ал. 1, т. 1 – 5, за длъжността на когото не по-късно от три месеца преди навършването на пределната възраст не е определен при условията и по реда на правилника за прилагане на закона друг военнослужещ, отговарящ на изискванията за заемането на длъжността;
2. военнослужещ на академична длъжност, навършващ пределна възраст по чл. 160, ал. 1, и военнослужещ с военно звание "полковник"/"капитан I ранг", навършващ пределна възраст по чл. 160, ал. 3, след решение съответно на академичния или научния съвет;

3. военнослужещ с висше офицерско звание, навършващ пределна възраст по чл. 160, ал. 1 или 3 след обсъждане на Съвета по отбрана.

(3) Редът за удължаването на пределната възраст за военна служба по ал. 1 и 2 се определя с правилника за прилагане на закона.

.....

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение
на Закона за военното разузнаване
(ДВ, бр. 69 от 2020 г.)

.....

§ 29. В Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (обн., ДВ, бр. 35 от 2009 г.; изм., бр. 74, 82, 93 и 99 от 2009 г., бр. 16, 88, 98 и 101 от 2010 г., бр. 23, 48, 99 и 100 от 2011 г., бр. 20, 33 и 38 от 2012 г., бр. 15, 66 и 68 от 2013 г., бр. 1 и 98 от 2014 г., бр. 14, 24, 61, 79 и 88 от 2015 г., бр. 13, 17, 50, 81, 98 и 103 от 2016 г., бр. 58, 85 и 103 от 2017 г., бр. 7, 77 и 98 от 2018 г., бр. 17, 42 и 94 от 2019 г. и бр. 38 от 2020 г.) навсякъде думите "служба "Военна информация" и "Служба "Военна информация" се заменят със "Служба "Военно разузнаване".

.....

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Закона за
отбраната и въоръжените сили на Република България
(ДВ, бр. 23 от 2021 г., в сила от 1.09.2021 г., попр., бр. 25 от 2021 г.)

§ 23. (1) Командването за логистична поддръжка е правоприемник на активите, пасивите, архива и другите права и задължения във връзка с дейността на реорганизираните военни формирования на пряко подчинение на командващия на Съвместното командване на силите, определени с плана за развитие на въоръжените сили по чл. 60е.

(2) Недвижимите имоти и движимите вещи, ползвани от реорганизираните военни формирования по ал. 1, се предоставят на Командването за логистична поддръжка.

(3) Правоотношенията със заварените на служба военнослужещи в реорганизираните военни формирования по ал. 1 се уреждат при условията и по реда на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и правилника за неговото прилагане.

(4) С влизането в сила на закона заварените трудови правоотношения на лицата, работещи по трудово правоотношение в реорганизираните военни формирования по ал. 1, се уреждат при условията и по реда на чл. 123 от Кодекса на труда.

§ 24. (1) Командването за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана е правоприемник на активите, пасивите, архива и другите права и задължения на Стационарната комуникационна и информационна система.

(2) Недвижимите имоти и движимите вещи, в управление на Стационарната комуникационна и информационна система, се предоставят на Командването за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана.

(3) Правоотношенията със заварените на служба военнослужещи в Стационарната комуникационна и информационна система се уреждат при условията и по реда на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и правилника за неговото прилагане.

(4) С влизането в сила на закона заварените трудови правоотношения на лицата, работещи по трудово правоотношение в Стационарната комуникационна и информационна система, се уреждат при условията и по реда на чл. 123 от Кодекса на труда.

.....

§ 29. В 6-месечен срок от влизането в сила на закона Министерският съвет и министърът на отбраната приемат подзаконовите актове по прилагането му.

§ 30. (Попр. – ДВ, бр. 25 от 2021 г.) Законът влиза в сила от 1 септември 2021 г., с изключение на § 6, 19 и 20, които влизат в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (ДВ, бр. 14 от 2023 г., в сила от 10.02.2023 г.)

§ 9. (1) Длъжностите за военнослужещите от въоръжените сили на Република България в бойната група, създадена като международна инициатива на територията на страната съгласно Техническото споразумение между Министерството на отбраната на Република България и Министерството на отбраната на Италианската република относно мерките по усилен бдителност на НАТО в България и предоставянето на поддръжка от страната домакин и други отговорности (ДВ, бр. 93 от 2022 г.), се заемат за срок, не по-дълъг от една година.

(2) Срокът по ал. 1 може еднократно без съгласие на военнослужещия да бъде удължен до 30 календарни дни със заповед на министъра на отбраната по мотивирано предложение на началника на отбраната.

(3) Срокът по ал. 1 или удълженият срок по ал. 2 могат да бъдат удължавани за срок до една година след предварително писмено съгласие на военнослужещия.

§ 10. Военнослужещите и цивилните служители, командирова на длъжности в задгранични представителства на Република България до влизането в сила на този закон, се смятат за командирова на за срока съответно по чл. 134, ал. 5, изречение първо и по чл. 290б, ал. 3, изречение първо, след получено писмено съгласие от тяхна страна.

.....

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за противодействие на корупцията (ДВ, бр. 84 от 2023 г., в сила от 6.10.2023 г.)

.....

§ 59. В Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (обн., ДВ, бр. 35 от 2009 г.; изм., бр. 74, 82, 93 и 99 от 2009 г., бр. 16, 88, 98 и 101 от 2010 г., бр. 23, 48, 99 и 100 от 2011 г., бр. 20, 33 и 38 от 2012 г., бр. 15, 66 и 68 от 2013 г., бр. 1 и 98 от 2014 г., бр. 14, 24, 61, 79 и 88 от 2015 г., бр. 13, 17, 50, 81, 98 и 103 от 2016 г., бр. 58, 85 и 103 от 2017 г., бр. 7, 77 и 98 от 2018 г., бр. 17, 42 и 94 от 2019 г., бр. 38, 69 и 109 от 2020 г., бр. 16 и 23 от 2021 г., бр. 15 и 62 от 2022 г. и бр. 14 от 2023 г.) се правят следните изменения:

1. Навсякъде в останалите текстове на закона думите "Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество" се заменят със "Закона за противодействие на корупцията".

.....

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

към Закона за изменение и допълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 5.01.2024 г.)

§ 20. Навсякъде в закона думите "Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията", "министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията", "министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията" и "министъра на икономиката" се заменят съответно с "Министерството на транспорта и съобщенията", "министърът на транспорта и

съобщенията", "министъра на транспорта и съобщенията" и "министъра на икономиката и индустрията".

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (ДВ, бр. 38 от 2024 г., в сила от 30.04.2024 г.)

§ 8. (1) В едномесечен срок от влизането в сила на този закон министърът на отбраната издава актовете по прилагането му.

(2) В тримесечен срок от влизането в сила на този закон Министерският съвет по предложение на министъра на отбраната привежда правилника за прилагане на закона в съответствие с този закон.

§ 9. (1) В едномесечен срок от определянето на началните и максималните размери на месечните заплати за длъжностите на цивилните служители по чл. 295, ал. 2 работодателите по чл. 291 определят основните им месечни заплати в съответствие с чл. 295, ал. 3 и допълнително възнаграждение за прослужено време или трудов стаж и професионален опит по чл. 296, ал. 1, т. 1.

(2) Брутните месечни заплати на служителите по ал. 1 се определят така, че същите, намалени с дължимия данък и задължителните осигурителни вноски за сметка на осигуреното лице, ако са били дължими, да не са по-ниски от получаваните до влизането в сила на този закон брутни месечни заплати, намалени с дължимите задължителни осигурителни вноски за сметка на осигуреното лице, ако са били дължими, и дължимия данък.

(3) До определянето на основните месечни заплати на цивилните служители по реда на ал. 1 на същите се заплащат заплатите, определени по досегашния ред.

§ 10. В двумесечен срок от влизането в сила на този закон се актуализират индивидуалните основни месечни заплати на правоимащите цивилни служители по служебно правоотношение и по чл. 107а от Кодекса на труда от Министерството на отбраната и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната, в които се изпълнява и военна служба, в съответствие с акта на министъра на отбраната по чл. 295, ал. 7.

§ 11. В едномесечен срок от влизането в сила на този закон на постоянния секретар на отбраната се определя еднократно нов размер на индивидуалната основна месечна заплата, равен на сумата от месечното възнаграждение на началника на отбраната по чл. 212 и 213.

§ 12. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник", с изключение на § 1, § 3, т. 2 и 3, и § 5, т. 3, които влизат в сила от 1 януари 2025 г.